

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE

Maģistra darbs

**PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA LĪDZEKĻU
PIEMĒROŠANAS UN IZPILDES PROBLĒMAS**

2.semestra studente
Jūlija Nage-Dūksteniece
jn10001

Zinātniskais vadītājs
Agris Bitāns

Rīga 2011

Satura rādītājs

Ievads	3
1. Prasības nodrošināšanas institūts	7
1.1. Prasības nodrošināšanas būtība un vieta civiltiesisko aizsardzības līdzekļu sistēmā	7
1.2. Prasības nodrošināšanas institūta attīstības tendences Latvijā un Eiropas Savienībā.....	12
2. Prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanas problēmas	16
2.1. Celtās prasības nodrošināšanas pamats	16
2.2. Prasības nodrošināšanas pamats pirms prasības celšanas	24
3. Prasības nodrošinājuma jautājumu izskatīšana.....	30
3.1. Lēmuma par prasības nodrošināšanu izlemšana <i>ex parte</i>	30
3.2. Atbildētāja tiesību aizsardzības mehānisms prasības nodrošināšanas jomā.....	33
4. Atsevišķo prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanas un izpildes problēmas.....	36
4.1. To maksājumu apķīlāšana, kuri pienākas no trešajām personām	36
4.2. Prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā.....	40
4.3. Aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības	44
5. Prasības nodrošināšanas problēmas pārrobežu lietās.....	50
5.1. Citas Eiropas Savienības dalībvalsts procesuālā likuma piemērošana jautājumu par prasības nodrošināšanu izlemšanā	50
5.2. Citā Eiropas Savienības dalībvalstī piemērotā nodrošinājuma līdzekļa izpilde Latvijā ...	53
Kopsavilkums	58
Anotācija latviešu valodā	62
Anotācija angļu valodā.....	63
Anotācija krievu valodā	64
Izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksts.....	65

IEVADS

Apstākļos, kad ekonomiskā situācija Latvijā joprojām ir sarežģīta, arvien aktuālāks kļūst jautājums par pušu tiesisko interešu aizsardzību. Gan Civillikums, gan Civilprocesa likums paredz virkni civiltiesisko aizsardzības līdzekļu, kas var tikt izmatoti saistību nepienācīgās izpildes gadījumā.

Mūsdienās, gan sakarā ar ekonomisko krīzi, gan iedzīvotāju izceļošanu, daži civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi kļūst neefektīvi, līdz ar to cietusī puse ir spiesta celt prasību tiesā. Diemžēl pēdējā laikā ne tikai palielinās tiesā iesniegto prasību skaits¹, bet arvien aktuālāks kļūst jautājums par spriedumu izpildes iespējamību nākotnē.

Lai nepieļautu izvairīšanos no sprieduma izpildes, tajā skaitā, atbildētājam pārvedot aktīvus uz ārvalsti, atvasinot tos, vai kā citādi samazinot to vērtību, Civilprocesa likums paredz prasības nodrošināšanu. Prasības nodrošināšana ir viens no vispārējo pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļu veidiem. Prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanu pieteicējs var lūgt jebkurā civilprocesa stadijā, jebkura civiltiesību jomā, ja vien prasībai ir mantisks raksturs.

Lai arī prasības nodrošināšanas institūtam ir sena vēsture, kā atzīst tiesību praktiķi, tas nekad nav bijis pietiekami skaidrs un viennozīmīgs. Ne reizi vien diskusiju ir raisījis jautājumus par tiesu prakses nevienveidību attiecībā uz prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanu, sacīkstes principa neievērošanu, pušu procesuālo nevienlīdzību.² Kritiku attiecībā uz vairākām prasības nodrošināšanas institūta normām pauda arī Latvijas Satversmes tiesa, analizējot Civilprocesa 141.panta 1.daļas atbilstību Satversmei.³

Neskatoties uz regulārām izmaiņām likumdošanā un juridiskās domas attīstību, jāatzīst, ka Civilprocesa likums prasības nodrošināšanas jomā arvien prasa pilnveidošanu un esošo problēmu novēršanu. Rūpīgu izpēti prasa arī tādi ar lēmumu par prasības nodrošinājuma līdzekļu izpildi saistīti jautājumi, kas juridiskajā zinātnē nav aplūkoti, piemēram, tiesu izpildītāju darbības, kas saistītas ar to maksājumu apķīlāšana, kuri atbildētājam pienākas no

---

¹Sk. Tiesu administrācijas apkopotie statistikas dati. Pieejams: <http://www.ta.gov.lv/index.php/lv/29/58/index.html> [aplūkots 03.01.2011]

²Sk. Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē” Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010] un Jarkina V. Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Pieejams: <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/2010/prasibas-nodrosinajuma-pamats-un-nepieciešamie-grozijumi-civilprocesa-likuma> [Aplūkots 03.01.2011]

³30.03.2010. Satversmes tiesas spriedums "Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92. un 105.pantam" Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=207497> [aplūkots 03.01.2011]

trešajām personām. Tāpat problēmas rada arvien pieaugošs skaits starptautiskā rakstura saistību Eiropas Savienības politikas īstenošanas kontekstā.

Ņemot vērā minēto, maģistra darba mērķis ir izpētīt prasības nodrošināšanas līdzekļu piemērošanas un izpildes aktuālās problēmas, kā arī sniegt priekšlikumus konstatēto problēmu novēršanai.

Minētā mērķa sasniegšanai tiek izvirzīti šādi uzdevumi:

1. izpētīt prasības nodrošināšanas būtību un attīstību,
2. noskaidrot prasības nodrošināšanas vietu tiesisko aizsardzības līdzekļu sistēmā,
3. analizēt procesuālo regulējumu Latvijā, Eiropas Savienības dalībvalstīs, kā arī citās valstīs,
4. izvērtēt tiesību praktiķu un teorētiķu atziņas, kā arī judikatūru attiecībā uz prasības nodrošināšanas līdzekļu piemērošanu;
5. noteikt raksturīgākās problēmas, kas saistītas ar prasības nodrošinājuma līdzekļu izpildi;
6. noskaidrot Latvijas civilprocesuālā regulējuma vājos punktus un sniegt risinājumus no citu valstu pieredzes.

Maģistra darbs ir koncentrēts uz aktuāliem problēmu punktiem prasības nodrošināšanas jomā un nesatur vispusīgu prasības nodrošināšanas institūta analīzi. Darba mērķī norādītās problēmas tiek pētītas, ņemot vērā Z.Pētersones izstrādāto pagaidu civiltiesiskās aizsardzības līdzekļu klasifikāciju.⁴ Tādējādi prasības nodrošināšana tiek aplūkota kā viens no vispārējo pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļu veidiem, savukārt problēmas, kas attiecas uz speciālo pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļu piemērošanu un izpildi, šajā darbā netiek analizētas.

Darba gaitā ir izmantotas šādas zinātniski pētnieciskās metodes: vēsturiskā izziņas metode, analīze, salīdzināšana, loģiskā izziņas metode.

Ar vēsturiskās izziņas metodes palīdzību ir noskaidrota prasības nodrošināšanas institūta būtība un attīstība. Pētot tiesību normu vēsturi prasības nodrošināšanas jomā ir noskaidrots to patiesais saturs, savukārt, pētot normu izmaiņas laika gaitā – normās ietvertā likumdevēja griba.

Analīzes gaitā ir noskaidrota prasības nodrošināšanas vieta un loma tiesiskās aizsardzības līdzekļu sistēmā.

Salīdzināšanas metode ir izmantota pētot citu valstu pieredzi prasības nodrošināšanas jomā, to tiesību normu prasības un konstrukcijas, un salīdzinot tos ar Latvijas tiesisko

---

⁴ Pētersone Z. Civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas tiesā piemērojami intelektuālā īpašuma tiesību lietās. Promocijas darba kopsavilkums juridisko zinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai. Rīga, 2010. Pieejams: http://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/zinas/zane-petersone.pdf [Aplūkots: 20.04.2011]

regulējumu, tādējādi meklējot optimālāko risinājumu tām problēmām, ar kurām ikdienā saskaras Latvijas tiesību piemērotājs, kā arī prasītājs un atbildētājs civilprocesā.

Ar loģiskās izziņas metodes palīdzību ir noskaidroti un sniegti konkrēti priekšlikumi, kā pilnveidot tiesību normas prasības nodrošināšanas jomā gan teorētiski (ar tiesību normu iztulkošanas pilnveidošanu), gan praktiski (ar konkrēto grozījumu ieviešanu).

Maģistra darba pirmā nodaļa „Prasības nodrošināšanas institūts” sastāv no divām apakšnodaļām. Pirmajā apakšnodaļā „Prasības nodrošināšanas būtība un vieta civiltiesisko aizsardzības līdzekļu sistēmā” ir aplūkots prasības nodrošināšanas jēdziens un būtība, tās vieta civiltiesisko aizsardzības līdzekļu vidū, ir analizēti prasības nodrošinājuma līdzekļi gan Latvijas, gan citu valstu pieredzē. Savukārt, šīs nodaļas otrajā apakšnodaļā „Prasības nodrošināšanas institūta attīstības tendences Latvijā un Eiropas Savienībā” ir noskaidrota prasības nodrošināšanas institūta attīstība, kā arī iezīmēts prasības nodrošināšanas attīstības virziens Eiropas Savienības kontekstā.

Maģistra darba otrā nodaļa „Prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanas problēmas” ir veltīta vienai no būtiskajām prasības nodrošināšanas piemērošanas problēmām – prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanai. Tā sastāv no šādām apakšnodaļām: „Celtās prasības nodrošināšanas pamats” un „Prasības nodrošināšanas pamats pirms prasības celšanas”, kurās attiecīgi tik aplūktas prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanas problēmas katrā no lietas stadijām. Apakšnodaļās ir sniegti priekšlikumi konstatēto problēmu novēršanai.

Trešajā nodaļā „Prasības nodrošinājuma jautājumu izskatīšana”, kas sastāv no šādām apakšnodaļām: „Lēmuma par prasības nodrošināšanu izlemšana ex parte” un „Atbildētāja tiesību aizsardzības mehānisms prasības nodrošināšanas jomā”, ir analizēta Latvijas tiesu prakse, juridiska doktrīna un tiesību normu prasības attiecībā uz jautājumu par prasības nodrošināšanu izskatīšanu, īpašu vērību pievēršot arī atbildētāja interešu nodrošināšanai. Ir konstatētas problēmas, kas var novest pie kļūdām jautājumu par prasības nodrošināšanu izskatīšanā un analizēta citu valstu pieredze.

Ceturtnā nodaļa „Atsevišķo prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanas un izpildes problēmas” ir veltīta atsevišķo prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanas un izpildes problēmu analīzei. Tajā analizētas tiesu izpildītāju darbības prasības nodrošināšanas jomā (apakšnodaļā „To maksājumu apķīlāšana, kuri pienākas no trešajām personām”), problēmas saistībā ar prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšanu zemesgrāmatā (apakšnodaļā „Prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā”), problēmas, kas rodas tiesnesim pārāk plaši formulējot lēmumu (apakšnodaļā „Prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā”).

Piektajā nodaļā „Prasības nodrošināšanas problēmas pārrobežu lietās” ir aplūkotas problēmas, kas izriet no tādu prasību nodrošināšanas, kas ietver ārvalsts elementu. Nodaļa sastāv no apakšnodaļas „Citas Eiropas Savienības dalībvalsts procesuālā likuma piemērošana jautājumu par prasības nodrošināšanu izlemšanā”, kas ir veltīta jautājumam par citas Eiropas Savienības dalībvalsts procesuālā likuma piemērošanu, lemjot par prasības nodrošināšanu, un no apakšnodaļas „Citā dalībvalstī piemērotā nodrošinājuma līdzekļa izpilde Latvijā”, kurā ir uzskaitītas problēmas, kas var rasties sakarā ar citā dalībvalstī piemērotā nodrošinājuma līdzekļa izpildi Latvijā.

Maģistra darbam izvirzītā mērķa sasniegšanai ir izmantota gan Latvijas, gan ārvalstu literatūra, kā arī judikatūras atziņas. Būtisku Latvijas juridiskās literatūras sastāvdaļu tajā skaitā veido tādu Latvijā pazīstamu tiesību praktiķu raksti periodikā, kā LL.M. (cum laude) Edgars Briedis, LL.M Čakste-Rāzna Elīna, LL.M Škutans Daimars, LL.M. Sergejs Rudāns, kas satur kritiskās atziņas par prasības nodrošināšanas piemērošanu praksē. Ārvalsts tiesību aktu analīzei ir izvēlētas tās valstis, kas gan ietekmējušas Latvijas Civilprocesa likuma attīstību (Vācija, Krievijas Federācija), gan tādas, kas tiesību attīstības gaitā ir saskārušas ar līdzīgām problēmām, kā Latvija (Igaunija, Lietuva, Baltkrievija, Ukraina), gan analizēta citu valstu pieredze (Austrija, Itālija, Dānija, Somija, Ukraina).

Tādējādi pētījumam izvēlētajā tematā ir lielā gan teorētiska, gan praktiskā nozīmē, jo tajā ir apkopoti dažādi tiesību teorētiķu un praktiķu viedokli, paustas principiāli jaunas atziņas, gan analizēta dažādu valstu likumdošanas pieredze, kas var kalpot par vadlīnijām Civilprocesa likuma pilnveidošanai.

1. PRASĪBAS NODROŠINĀŠANAS INSTITŪTS

1.1. Prasības nodrošināšanas būtība un vieta civiltiesisko aizsardzības līdzekļu sistēmā

Darbam izvirzītā mērķa sasniegšanai pirmkārt ir nepieciešams apskatīt prasības nodrošināšanas institūta būtību un vietu civiltiesisko aizsardzības līdzekļu sistēmā. Tas nepieciešams tādēļ, lai nodalītu prasības nodrošinājuma līdzekļus no citiem pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļu veidiem, kas savukārt, veicot citu valstu normatīvo aktu izpēti ļautu izvairīties no kļūdām to analīzē.

Prasības nodrošināšana, kā jau tika minēts, ir viens no civiltiesisko aizsardzības līdzekļu veidiem, kurus var skaidrot gan kā cietušā tiesību aizsargmehānismu,⁵ gan kā tādus tiesiskus līdzekļus, „kurus tiesību īpašnieks var vērst pret savu tiesību aizskārēju”⁶.

Prasības nodrošinājuma vietas noskaidrošanai civiltiesisko aizsardzības līdzekļu sistēmā, autore vēlas pievērsties Z.Pētersones promocijas darbā piedāvātajai civiltiesisko aizsardzības līdzekļu klasifikācijai.⁷

Z.Pētersones no tiesiskās aizsardzības līdzekļu veidiem izdala pagaidu aizsardzības līdzekļus, kurus savukārt iedala divās grupās:

- 1) vispārējie pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļi;
- 2) speciālie pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļi.

Vispārējos pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļus Z.Pētersone skaidro, ka tādus, kas pielietojami visu nozaru prasības kārtības lietām (piemēram, pierādījumu izprasīšana, pierādījumu nodrošināšana, prasības nodrošināšana). Savukārt, speciālie pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļi ir tādi, kas piemērojami atsevišķu tiesību nozaru prasības kārtības lietās (piemēram, ģimenes tiesību jomā – Civilprocesa likuma 238.panta otrā daļa; lietās, kas izriet no aizgādības un saskarsmes tiesībām – Civilprocesa likuma 244.⁵ panta trešā daļa, intelektuālā īpašuma tiesību jomā – Civilprocesa likuma 250.¹⁰.pants, 250.¹⁶.pants.)⁸

Ņemot vērā prasības nodrošināšanas vispārējo nozīmi, pēc autores domām, pirmšķirīgi ir pievērsties tieši tām problēmām, kas rodas no prasības nodrošinājuma līdzekļu

⁵Kārklīņš J. Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darba kopsavilkums juridisko zinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai. Rīga, 2006. Pieejams: www3.acadlib.lv/greydoc/Karklins_disertacija/Karklins_lat.doc [Aplūkots: 20.04.2011]

⁶Pētersone Z. Civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas tiesā piemērojami intelektuālā īpašuma tiesību lietās. Promocijas darba kopsavilkums juridisko zinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai. Rīga, 2010. Pieejams: http://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/zinas/zane-petersone.pdf [Aplūkots: 20.04.2011]

⁷Turpat

⁸Turpat

piemērošanas un izpildes. Tādējādi, speciālie pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļi šajā darbā netiks analizēti.

Ar prasības nodrošināšanu juridiskajā zinātnē saprot tos aizsardzības līdzekļus, ko tiesa, uz prasītāja lūgumu, jau iepriekš izlieto pret atbildētāju, lai nodrošinātu prasītājam iespēju gūt apmierinājumu prāvas vinnēšanas gadījumā.⁹ Prasības nodrošināšana ir personas tiesību aizsardzības garants, kad pieteicēja intereses tiek aizsargātas gadījumā, ja atbildētājs rīkosies nelabticīgi, vai kad no atbildētāja neatkarīgo iemeslu dēļ nodrošinājuma līdzekļu nepiemērošana var novest pie tiesas sprieduma izpildīšanas neiespējamības. Prasības nodrošināšanas mērķis ir samazināt tiesas procesa novilcināšanas iespēju,¹⁰ nodrošinot spēkā stājušos tiesas sprieduma izpildi nākotnē, tādēļ nodrošinājumu var vērst tikai pret atbildētāja mantu. Prasības nodrošinājuma līdzekļi ir civilprocesuālie līdzekļi to darbību apturēšanai, kas var apgrūtināt vai padarīt par neiespējamu tiesas sprieduma izpildi nākotnē.¹¹

Tiesa vai tiesnesis var pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu pēc pieteicēja motivēta pieteikuma. Lēmumu par prasības nodrošināšanu var pieņemt jebkurā procesa stadijā, kā arī pirms prasības celšanas tiesā, ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama.

Speciālie pasākumi sprieduma izpildes nodrošināšanai bija pazīstami jau romiešu tiesībās, piemēram – *cautio judicatum solvi* (pienākums iesniegt turīgu personu galvojumu), *cautio iuratoria* (zvērests par izpildīšanu).¹²

Lemjot jautājumu par prasības nodrošināšanu, tiesai ir jāņem vērā, ka piemērotie līdzekļi var kaitēt atbildētāja un arī citu personu interesēm. Tāpēc prasības nodrošināšana būtu pieļaujama, izvērtējot ieinteresēto personu tiesību un interešu iespējamo aizskārumu. 1996.gadā Lielbritānijas Augstākās tiesas tiesnesis Laddie J. lietā *Series 5 Software Ltd v Clarke*¹³ izstrādāja sekojošas vadlīnijas prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanai:

- 1) ņemot vērā visus lietas apstākļus tiesai ir jāizvērtē, vai piemērojamie līdzekļi ir saprātīgi;
- 2) prasības nodrošinājuma līdzekļi var tikt piemēroti tikai tad, kad tiesai ir rīcības brīvība (*no fixed rules*);
- 3) tiesai ir jāizvairās apmierināt lūgumus, kas pamatoti ar apstrīdētu faktu vai likumu;

⁹Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: autora izdevums, 1933., 507.lpp.

¹⁰30.03.2010. Satversmes tiesas spriedums "Par Civīlprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92. un 105.pantam" Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=207497> [aplūkots 03.01.2011]

¹¹Коршунов Н.М., Мареев Ю.Л. Гражданский процесс: Учебник для вузов.- М.: Норма, 2004.-С.307

¹²Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: autora izdevums, 1933., 508.lpp.

¹³Sime S. A Practical approach to Civil procedure, Ninth Edition, Oxford university press 2006, p. 385

4) svarīgi motīvi lēmuma pieņemšanai ir šādi:

- vai atbildētājam būs iespēja izpildīt tiesas spriedumu;
- abu pušu izdevīguma līdzsvars;
- katrs cits vērā ņemams apstāklis.

Vēl viens būtisks apstāklis – prasības nodrošinājuma līdzekļu pagaidu raksturs. Tie ir neatliekamie pasākumi, kas vērsti uz to, lai nekavējoties novērstu nākamā tiesas sprieduma izpildes iespējamo apdraudējumu, tādēļ arī lēmums par prasības nodrošināšanu ir izpildāms nekavējoties.

Latvijas Civilprocesa likums nenosaka termiņu kādā būtu izpildāms lēmums par prasības nodrošināšanu, atstājot to pieteicēja ziņā (jo, likumsakarīgi, pieteicējs ir ieinteresēts, lai šāds lēmums tiktu izpildīts pēc iespējas ātrāk.) Citu valstu likumdošanā, ievērojot atbildētāja intereses, var būt noteikts maksimālais termiņš šāda lēmuma izpildei. Pēc norādītā termiņa iestāšanās, lēmums par prasības nodrošināšanu zaudē spēku, jo acīmredzot, pieteicējam nav nepieciešams. Piemēram, Itālijā lēmums par prasības nodrošināšanu, ja nav uzsākta tā izpilde, zaudē spēku pēc 30 dienām.¹⁴

Latvijas Civilprocesa likums paredz iespēju nodrošināt prasību jebkurā procesa stadijā, arī pirms prasības celšanas. Iespējamais prasītājs var lūgt nodrošināt prasību pirms tās celšanas tiesā un pat pirms saistības termiņa iestāšanās, ja parādnieks veic noteiktas darbības, kas liecina, ka viņš nav godprātīgs.

Lielbritānijas Civilprocesa noteikumu 25.2.punkta 2.daļa, kā būtisku nosacījumu prasības nodrošināšanai pirms prasības celšanas paredz apstākli, kad nākamās prasības nodrošināšanai ir steidzams pamats un pretējā gadījumā nevarēs sasniegt taisnīguma intereses.¹⁵ Savukārt, piemēram, tādu valstu kā Krievija, Baltkrievija, daļēji arī Ukraina,¹⁶ civilprocesuālie tiesību akti neparedz tiesības prasīt prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas. Minētajās valstīs var prasīt prasības nodrošināšanu tikai pēc prasības celšanas, kas izskaidrojams ar iespējamā atbildētāja interešu aizskāruma nepieļaušanu gadījumos, kad tam vēl nav radusies pamatota nepieciešamība, īpaši ņemot vērā atbildētāja ierobežotas iespējas savu ar prasības nodrošināšanu aizkārto interešu aizstāvību.

Sākotnēji, prasības nodrošinājuma līdzekļi varēja būt vai nu mantiska vai nu personiska rakstura. Kā norāda V.Bukovskis, pie mantiska nodrošinājuma pieskaitāma atzīmju

---

¹⁴International encyclopaedia of laws.Civil procedure /editor: Piet Taelman; general editor: R. Blanpain. The Netherlands: Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 3. Italy – p.154.

¹⁵Sime S. A Practical approach to Civil procedure, Ninth Edition, Oxford university press 2006, p. 376

¹⁶Ukrainas Civilprocesa kodeksa 151.panta 4.daļa paredz, ka līdz prasības pieteikuma iesniegšanai pēc ieinteresētās personas lūguma tiesa var nodrošināt nākamo prasību ar mērķi novērst intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumu.

ierakstīšana zemesgrāmatā un kustamas mantas apķīlāšana. Savukārt, personisks nodrošinājums izteicas galvojumā un paraksta ņemšanā par dzīves vietas neatstāšanu. Bez šiem galvenajiem veidiem izšķīra arī papildu līdzekļus, ka izsoles apturēšanu, mantas nodošanas apturēšanu u.c.¹⁷

Mūsdienās Latvijas Civilprocesa likums pieļauj nodrošināt tikai mantiska rakstura prasības. Latvijas Civilprocesa likums paredz šādus prasības nodrošinājuma līdzekļus:

- 1) atbildētājam piederošas kustamas mantas un skaidras naudas apķīlāšana;
- 2) aizlieguma atzīmes ierakstīšana attiecīgās kustamas mantas reģistrā vai citā publiskā reģistrā;
- 3) prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā vai kuģu reģistrā;
- 4) kuģa arests;
- 5) aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības;
- 6) to maksājumu apķīlāšana, kuri pienākas no trešajām personām, tajā skaitā naudas līdzekļi kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās;
- 7) izpildu darbības atlikšana (arī aizliegums tiesu izpildītājam nodot naudu vai mantu piedzinējam vai parādniekam vai mantas pārdošanas apturēšana).

No augstāk uzskaitītiem nodrošinājuma līdzekļiem praksē vislielākās problēmas rada prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā, aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības komerciālā rakstura strīdos, naudas līdzekļi kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās. Šī darba ceturtajā nodaļā ir aplūkotas galvenās problēmas, kas saistītas gan ar šo nodrošinājuma līdzekļu piemērošanu, gan izpildi.

Prasības nodrošinājuma līdzekļu uzskaitījums Civilprocesa likumā ir pilnīgs, tātad tiesa pēc sava ieskata nevar piemērot citus likumā neparedzētus nodrošinājuma līdzekļus. Savukārt, gan Igaunijā¹⁸, gan Lietuvā¹⁹, ja apstākļi to prasa un tiesa to uzskata par vajadzīgu, tad tā var piemērot arī citu, likumā nenorādīto, nodrošinājuma līdzekļi.

Pēc autores domām, šāds risinājums ir veiksmīgāks, jo tiesību normu piemērotājs var elastīgi pielāgoties lietas apstākļiem, un šāda norma būtu ieviešama arī Latvijas Civilprocesa likumā. Tiesas rīcības brīvība ļautu nodrošināt prasību arī tādā gadījumā, kad ar Civilprocesa likuma 138.pantā uzskaitīto līdzekļu piemērošanu nepietiek prasības nodrošināšanai, piemēram, ja nepieciešams izmantot Latvijas tiesību sistēmai svešu prasības nodrošinājuma

¹⁷Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: autora izdevums, 1933., 511.lpp.

¹⁸Правовые акты Эстонии. Гражданский процессуальный кодекс (полный текст). (378.panta 1.daļa) Pieejams: http://estonia.news-city.info/docs/sistemsw/dok_ieghlz/index.htm [Aplūkots 03.01.2011]; <http://www.isepankur.ee/est/Page/tsiviilkohtumenetluse-seadustik> [Aplūkots 01.03.2011]

¹⁹International encyclopaedia of laws.Civil procedure /editor: Piet Taelman; general editor: R. Blanpain. The Netherlands: Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 3. Lithuania – p.223.

līdzekli pārrobežu strīdā.²⁰ Šo problēmu varētu novērst attiecīgi papildinot Civilprocesa likuma 138.panta pirmo daļu ar 8.punktu šādā redakcijā: „cits nodrošinājuma līdzeklis, ja tiesa to uzskata par nepieciešamu”.

Savukārt, Lielbritānijā un virknē citu vispārējo tiesību sistēmas valstīs (piemēram, Kiprā, Austrālijā u.c.), kā nodrošinājuma līdzeklis tiek piemērots Latvijā nepazīstamais nodrošinājuma līdzeklis - iesaldēšanas rīkojums (*freezing order* vai arī *freezing injunction*), jeb tā saucamais Mareva rīkojums, kura nosaukums ir celies no 1975.gada prāvas Mareva Compania Naviera SA v International Bulkcarriers SA.²¹ Minētajā lietā prasītājs ir lūdzis tiesu aizliegt atbildētājam rīkoties ar viņam piederošajiem naudas līdzekļiem bankā, ar mērķi nodrošināt nākamā tiesas lēmuma izpildi. Tiesa šo lūgumu apmierināja. Mūsdienās iesaldēšanas orderis uzliek atbildētājam aizliegumu rīkoties ar viņam piederošajiem aktīviem ne tikai Lielbritānijā, bet arī visā pasaulē, lai kur tie arī atrastos.

Iesaldēšanas rīkojums pēc būtības ir aizliegums atbildētājam rīkoties ar aktīviem (naudas līdzekļiem) līdz rīkojumā norādītajai summai. Rīkojums ir pastiprināts ar kriminālatbildību par tā nepildīšanu, kas paredzēta gan atbildētājam, ja viņš neizpildīs iesaldēšanas rīkojumu, gan jebkurai personai, kura zina par iesaldēšanas rīkojumu un rīkojas, lai palīdzētu vai atļautu atbildētājam pārkāpt iesaldēšanas rīkojuma noteikumus. Svarīgi, ka iesaldēšanas rīkojuma spēks attiecībā uz aktīviem, kas atrodas ārvalstīs, var tikt ierobežots ar atbildētāja saistību izpildi, pamatojoties uz līgumu, vai citādā veidā, kā arī saskaņā ar attiecīgās valsts tiesas lēmumu²². Šī darba pēdējā nodaļā īpaši tiks aplūkotas problēmas, kas izriet no iesaldēšanas rīkojuma izpildes Latvijā.

Rezumējot iepriekš izklāstīto, secināms, ka prasības nodrošināšana ir viens no civiltiesisko aizsardzības līdzekļu veidiem, kas var tikt piemērots visu nozaru prasības kārtības lietām. Lai gan dažādu valstu likumdošana paredz dažādus nodrošinājuma līdzekļus, to mērķis un galvenie piemērošanas nosacījumi ir vienoti - prasības nodrošināšanu tiesa var piemērot, pastāvot šādiem nosacījumiem:

- 1) strīds starp prasītāju un atbildētāju nav izspriests pēc būtības;
- 2) nodrošinājuma līdzekļu nepiemērošana var novest pie nākamā tiesas sprieduma izpildes apgrūtinājuma vai neiespējamības.

---

²⁰Sk. šī darba 1.2.apakšnodaļu „Prasības nodrošināšanas institūta attīstības tendences Latvijā un Eiropas Savienībā”;

²¹1975.gada 23.jūnija Apelācijas tiesas Civillietu departamenta spriedums lietā Mareva Compania Naviera SA v International Bulkcarriers SA Pieejams: <http://www.uniset.ca/other/cs4/19801AER213.html> [aplūkots 03.01.2011]

²²Lord Chief Justice Practice Direction 25a - Interim Injunctions. Pieejams: http://www.justice.gov.uk/guidance/courts-and-tribunals/courts/procedure-rules/civil/pdf/practice_directions/pd_part25a.pdf [Aplūkots: 21.04.2011]

1.2. Prasības nodrošināšanas institūta attīstības tendences

Latvijā un Eiropas Savienībā

Kā jau tika secināts iepriekšējā nodaļā, lai gan prasības nodrošināšana kalpo vienam mērķim, līdzekļi, ar kādiem tiek īstenota prasības nodrošināšana, ir dažādi, tādējādi ir dažāds arī to piemērošanas un izpildes mehānisms. Lai noskaidrotu ar prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanu un izpildi saistītas problēmas, ir jānoskaidro to vēsturisko attīstību, kā arī attīstības virzienu – vai tiesiskā regulējuma attīstība virzās un izpildes mehānismu vienkāršošanu vai pretēji, precizēšanu. Ņemot vērā to, ka Eiropas Savienības normatīvie akti iekļaujas Latvijas tiesību avotu sistēmā, ne mazāk svarīgi ir aplūkot Eiropas Savienības regulējumu un tā attīstību prasības nodrošināšanas jomā.

Prasības nodrošināšanas institūtu Latvijā regulē Civilprocesa likuma 19.nodaļa, kuru analizējot gan pēc tiesību normu satura, gan izvietojuma ir jāsecina, ka savā būtībā tā, ar dažām izmaiņām, tika pārņemta no Latvijas PSR Civilprocesa Kodeksa²³.

Pirmskara Civilprocesa likums saturiskā ziņā bija atšķirīgs. Tas paredzēja, ka prasību var nodrošināt, *inter alia* pastāvot šādiem nosacījumiem, kas netika paredzēti ne Civilprocesa kodeksā, ne mūsdienīgu Civilprocesa likumā:

- 1) prasībai jābūt ticamai, kaut arī iesniegtie pierādījumi nodrošināšanas momentā vēl nebūtu pilnīgi noskaidroti;
- 2) atbildētājs var būt tikai privātpersona, bet ne valsts iestāde vai pašvaldība. prasības nodrošināšana pret valsti vai pašvaldību tika atļauta tikai izņēmuma gadījumā.²⁴

Civilprocesa kodekss šādus nosacījumus vairs nesaturēja, toties paredzēja iespēju tiesai vai tiesnesim pēc savas iniciatīvas veikt pasākumus prasības nodrošināšanai.

Kopš Civilprocesa likuma spēkā stāšanās 1999.gadā, 19.nodaļa faktiski tika grozīta divreiz - 2006.gadā un 2009.gadā. 2006.gadā 19.nodaļa tika pilnībā pārstrādāta, paredzot vairākus jauninājumus – tiesai tika dotas tiesības jebkurā procesa stadijā gan nodrošināt prasību, gan aizstāt vienu prasības nodrošinājuma līdzekli ar citiem, gan atcelt prasības nodrošinājumu. Tika paredzēts, ka tiesa, nodrošinot prasību, var pieprasīt prasītājam nodrošināt iespējamus zaudējumus, kas varētu rasties atbildētājam sakarā ar prasības nodrošināšanu, ne tikai pirms prasības celšanas tiesā, bet arī tiesvedības laikā. Interpretācijas kļūdu novēršanai ar grozījumiem tika saskaņoti termini "nodrošinājuma līdzekļa maiņa" un "nodrošinājuma līdzekļa aizstāšana", kā arī termini "prasības nodrošinājuma atcelšana" un

²³Sk. Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas civilprocesa kodekss: Ofic. Teksts ar piel., kuros ievietoti pa pantiem sist.materiāli/ LPSR Tieslietu m-ja. –Rīga: Avots, 1982.

²⁴Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: autora izdevums, 1933, 509.lpp.

"prasības nodrošinājuma izbeigšanās". Grozījumi ievieša jaunu procesuālo kārtību, kādā varēs tikt aizstāts prasības nodrošinājums, proti, kārtība kādā atbildētājs iemaksās tiesu izpildītāju depozīta kontā nodrošinātās prasības summu, tā novēršot neērtības, ko rada prasības nodrošinājums.²⁵

2009.gadā veikto grozījumu galvenais mērķis bija reglamentēt Civilprocesa likuma 141.panta regulējumu attiecībā uz tiesas lēmumu par prasības nodrošināšanu pārsūdzību, izslēdzot no tās atbildētāja tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar kuru tiesa ir atteikusies atcelt prasības nodrošinājumu. Minētie grozījumi izraisīju plašu diskusiju juridiskajā zinātnē²⁶ un likumsakarīgi ar Satversmes tiesas 2010.gada 30.marta spriedumu tika atzīti par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam.²⁷

Pašlaik tiek izskatīti kārtējie Civilprocesa likuma 19.nodaļas grozījumi. 2010.gadā 17.novembrī 1.lasījumā Saeimā ir pieņemti grozījumi 140. un 143.pantā. Interesanti, ka grozījumi 141.pantā saskaņā ar Saeimas likumprojektu datu bāzē pieejamu informāciju līdz šim brīdim pat nav iesniegti.

Analizējot prasības nodrošināšanas attīstību Latvijā, uzmanība ir jāpievērš arī normatīvajam regulējumam Eiropas Savienības līmenī. Jāsecina, ka mūsdienās, Eiropas Savienības tiesību akti prasības nodrošināšanu praktiski neregulē.

2000.gada 2.decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 Par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās²⁸ attiecībā uz prasības nodrošināšanas pasākumiem pamatā aprobežojas ar rekomendāciju vērsties pie dalībvalstu nacionālajām tiesībām, paredzot šādus noteikumus:

1. Regulas 31.pants nosaka, ka prasības pieteikumu var iesniegt dalībvalsts tiesā tādiem pagaidu pasākumiem, ietverot drošības pasākumus, kurus attiecīgajā valstī paredz tiesību akts, pat, ja saskaņā ar šo regulu lietas būtība ir citas dalībvalsts tiesu jurisdikcijā. Ar Eiropas Savienības Tiesas (iepriekš — Eiropas Kopienu tiesa) judikatūras atziņām tika ierobežota Regulas 31.pantā norādīto pasākumu izmantošana. Tiesa atzina, ka pagaidu vai drošības pasākumi ir tikai tādi pasākumi, kuru mērķis ir

²⁵Piesaka grozījumus Civilprocesa likumā. Latvijas Vēstnesis. Pieejams: http://www.lv.lv/?menu=doc&id=117789&lv_dala=29 [aplūkots 03.01.2011]

²⁶Sk. Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē” Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010], Jarkina V. Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Pieejams: <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/2010/prasibas-nodrosinajuma-pamats-un-nepieciešamie-grozijumi-civilprocesa-likuma> [Aplūkots 03.01.2011]

²⁷30.03.2010. Satversmes tiesas spriedums "Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92. un 105.pantam" Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=207497> [aplūkots 03.01.2011]

²⁸2002.gada 22.decembra Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0044:LV:NOT> [Aplūkots 03.01.2011]

aizsargāt tās tiesības, kuru atzīšana tiek prasīta, lai saglabātu tiesisko un faktisko stāvokli noteiktajā sfērā. Turklāt, pasākumu piemērošana ir iespējama tad, ja pastāv saikne starp prasītā pasākuma mērķi un attiecīgās dalībvalsts tiesneša teritoriālo kompetenci, kas pieņēmis lietu izskatīšanai. Lemjot jautājumu par pasākumu piemērošanu, ir jāievēro „atbildētāja tiesības uz procedūru, kas notiek ar ieinteresēto pušu piedalīšanos”.²⁹

2. Regulas 47.pants nosaka, ka, ja spriedums jāatzīst saskaņā ar šo regulu, nekas nekavē prasītāju izmantot pagaidu pasākumus, to skaitā drošības pasākumus, saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā iesniegta prasība, bez izpildāmības deklarācijas, kas savukārt, dod tiesības veikt visus aizsargpasākumus. Terminā, kas noteikts pārsūdzībai pret šādu deklarāciju, attiecībā pret piespiedu izpildīšanas deklarāciju un līdz tam, kad par to būtu jāpieņem lēmums, drošības pasākumus var piemērot tikai attiecībā pret tās puses īpašumiem, pret kuru izpildīšana pieprasīta.

Kā atzinusi Eiropas Kopienu komisija, pagaidu pasākumi, tajā skaitā, prasības nodrošināšana, „joprojām ir tā joma, kurā dalībvalstu procesuālo tiesību aktu dažādība apgrūtina šādu pasākumu brīvu izplatību.”³⁰ Piemēram, Itālijā, līdzīgi kā Latvijā, var būt atzīts un izpildīts tikai tāds tiesas nolēmums, ar kuru lieta izspriesta pēc būtības, kas nevar būt attiecināms uz lēmumiem par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu.³¹

Pašlaik norisinās aktīvais darbs pie pārrobežu aizsardzības pasākumu pilnveidošanas. Eiropas Parlaments ir izstrādājis un ieteicis Komisijai šādus tiesiskās aizsardzību instrumentus, kas iespējams jau tuvākajā nākotnē tiks izmantoti pārrobežu lietās papildus nacionālajās tiesībās paredzētajiem:

- Eiropas aktīvu saglabāšanas rīkojums (EASR)
- Eiropas aktīvu atklāšanas rīkojums (EAAR).³²

Prasības nodrošināšanas jomā īpašu uzmanību jāvelta EASR, ka dos iespēju ātri arestēt (apķīlāt) atbildētāja noguldījumus jebkurā dalībvalstī. Tā ieviešana prasīs jaunus tiesiskus risinājumus, īpaši ņemot vērā Eiropas Parlamenta ieteikumus izpildīt šādus rīkojumus pa tiešo

²⁹Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls. Pagaidu un nodrošināšanas pasākumi - Vispārīgas ziņas. Pieejams: http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_gen_lv.htm [Aplūkots 03.01.2011]

³⁰Eiropas Kopienu Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai par to, kā tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās. Briselē, 21.4.2009. Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282009%290174_/com_com%282009%290174_lv.pdf [Aplūkots: 19.04.2011]

³¹International encyclopaedia of laws.Civil procedure /editor: Piet Taelman; general editor: R. Blanpain. The Netherlands: Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 3. Italy – p.161.

³²Sk. Eiropas Parlamenta Juridiskas komitejas 16.2.2011 ziņojuma projekts ar ieteikumiem Komisijai par pagaidu pasākumiem attiecībā uz debitoru aktīvu iesaldēšanu un atklāšanu pārrobežu lietās(2009/2169(INI)). Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/pr/840/840777/840777lv.pdf [Aplūkots: 21.04.2011]

– proti, nosūtot attiecīgajai kredītiestādei. Eiropas Parlaments paredz, ka šādus rīkojumus būs iespēja ne tikai pieprasīt, bet arī apstrīdēt *ex parte* (bez paziņojuma otrajai pusei). Atbildētājam būs pieejami pēc iespējas plašāki aizsardzības līdzekļi, tajā skaitā, attiecībā uz personas datu aizsardzību, tiesībām prasīt zaudējumu atlīdzību. Konkrētus priekšlikumus attiecībā uz EAST ir paredzēts izstrādāt līdz 2011.gada jūlijam, savukārt, attiecībā uz EAAR - 2013.gadā.³³

Rezumējot šajā apakšnodaļā izklāstīto, jāsecina, ka gan Latvijas, gan Eiropas Savienības līmenī norisinās nepārtraukts darbs normatīvā regulējuma pilnveidošanai ar mērķi veicināt prasības nodrošināšanas efektivitāti un vienkāršot tās pielietošanu. Paralēli, arvien lielāku nozīmi iegūst atbildētāja interešu aizsardzība. Tā, kā tiesisko prasību vienkāršošanas piemēru jāmin fakts, ka mūsdienās Civilprocesa likums vairs nesatur nosacījumu, ka nodrošinātai prasībai jābūt ticamai. Savukārt, lai ievērotu atbildētāja intereses ir ieviesta iespēja, iemaksājot tiesu izpildītāju depozīta kontā nodrošinātās prasības summu, novērst neērtības, ko rada prasības nodrošinājums. Eiropas Savienībā notiek aktīvs darbs pie jaunu prasības nodrošinājuma līdzekļu ieviešanas, kas ļautu nodrošināt prasību ātri un efektīvi.

Pēc autores domām, šādi secinājumi (proti, skaidri iezīmējušās prasības nodrošināšanas pamatvērtības – efektivitāte, vienkārša piemērošana, atbildētāja interešu aizsardzība) ir jāņem vērā, pilnveidojot tiesisko regulējumu prasības nodrošināšanas jomā. Tieši caur šādi prizmu ir kritiski jāaplūko pastāvošo kārtību, likvidējot nevajadzīgas, vēsturiski saglabājušās, prasības.

---

³³Turpat

2. PRASĪBAS NODROŠINĀŠANAS PAMATA KONSTATĒŠANAS PROBLĒMAS

2.1. Celtās prasības nodrošināšanas pamats

Kā tika secināts iepriekšējā nodaļā, prasības nodrošināšanas jomā ir jāpanāk prasības nodrošinājuma līdzekļu efektivitāte un vienkārša piemērošana, vienlaikus īpašu uzmanību pievēršot atbildētāja tiesību aizsardzībai. Visiem šiem elementiem jābūt līdzsvarā. Ja kāds no elementiem prevalē par otru, var rasties šādas problēmas – vai nu nodrošinājuma līdzekļi nav jēgas piemērot, vai tas būtiski aizskar atbildētāja intereses, izraisot nepamatotus zaudējumus. Kā piemēru autore apskatīs prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanas problēmas.

Prasības nodrošināšanas pamats ir prasības nodrošināšanas institūta centrālais jautājums. Lai gan no vienas puses likumdevēja noteiktie juridiskie fakti šķiet vienkārši un gadu gaitā nemainīgi, no otrās puses prasības nodrošināšanas pamata konstatēšana prasa zināmu tiesību normas interpretācijas pakāpi, kas praksē bieži rada problēmas. Praktizējošo juristu vidū ne reizi vien diskusiju ir raisījis jautājumus par tiesu prakses nevienveidību attiecībā uz prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanu, kā arī par likumdevēja gribas neprecīzu izpratni, līdz ar to - atšķirīgu tiesību normas piemērošanu.³⁴ Problēmas šajā ziņā galvenokārt izraisa Civilprocesa likuma 137.panta pirmās daļas piemērošana.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 137.panta pirmajai daļai, tiesa var pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu pēc prasītāja motivēta pieteikuma, ja *ir pamats* uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama. Likumdevējs nav uzskaitījis konkrētus apstākļus, kas dotu pamatu uzskatīt, ka sprieduma izpilde varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, atstājot to konstatēšanu tiesas ziņā.

Līdzīga pieeja ir, piemēram, Somijā, kur prasības nodrošināšanas pamats ir šādu divu nosacījumu iestāšanās:

- pieteicējs ir sniedzis tiesai *prima facie* pierādījumus, kas apstiprina atbildētāja saistības;
- pēc tiesas ieskata, pastāv iespējamais risks, ka pieteicēja tiesību realizācija var tikt apgrūtināta vai kļūtu par neiespējamu.³⁵

³⁴Sk. Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē” Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010]

³⁵International encyclopaedia of laws. Civil procedure /editor: Piet Taelman; general editor: R. Blanpain. The Netherlands: Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 2. Finland – p.126.

Igaunijas Civilprocesa kodekss savukārt satur konkrētu norādījumu uz konkrētu apstākli, kas dotu pamatu uzskatīt, ka sprieduma izpilde varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, *inter alia* nosakot, ka, ja tiesas spriedumam visdrīzāk ir jābūt izpildītām valstī, kas nav Eiropas Savienības dalībvalsts, un starptautisks līgums nenodrošina Igaunijas tiesas sprieduma izpildi, tiek uzskatīts, ka prasības nodrošināšanas līdzekļu nepiemērošana varētu apgrūtināt vai padarītu neiespējamu tiesas sprieduma izpildi.³⁶

Interesanti, kā nepieciešamība izskatīt lietu ārvalstī, tiek atzīta par vienu no prasības nodrošināšanas pamatiem arī citās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Piemēram, Austrijā, atzīstams, ka prasības nodrošināšanai ir pietiekams pamats, ja to nepiemērojot, jautājums būtu izlemjams ārvalstīs.³⁷

Arī Latvijā vēsturiski likumdevējs bija paredzējis gadījumus, kad prasības nodrošināšana tiesai bija obligāta. Pirmskara Latvijas civilprocesa likuma 695.pants paredzēja, ka, ja prasītājs prasa nodrošināšanu, iesniedzot piedzīšanai noteiktā kārtībā taisītu vai apliecinātu parādrakstu vai protestētu vekseli, tad tiesa nevar šo prasījumu noraidīt.³⁸ Latvijas PSR Civilprocesa kodekss šādu prasību nesaglabāja.³⁹ Pēc autores domām, tiesai piešķirtā rīcības brīvība lemt jautājumu atkarībā no konkrētas lietas apstākļiem ir efektīvāks tiesību aizsardzības veids, jo prasības nodrošināšana ir īpašs institūts, kas pieļauj atbildētāja tiesību ierobežošanu pirms lieta izšķirta pēc būtības.

Arī 1998.gada Civilprocesa likuma 137.pants⁴⁰ atstāja jautājuma par prasības nodrošināšanu pilnībā tiesas ziņā. Ņemot vērā šo apstākli, kā arī vienotās likuma interpretācijas trūkumu, tiesu prakse attiecībā uz prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanu izveidojusies atšķirīga.

Līdz 2007.gadam attiecībā uz prasības nodrošināšanas pamatu judikatūrā bija nozīmīgs Augstākās tiesas Senāta Civillietu tiesu palātas 2004.gada 3.septembra lēmums lietā Nr.PAC-1106/2004⁴¹. Lēmuma tēzē ir norādīts, ka lemjot jautājumu par prasības nodrošinājumu, tiesai jāapsver apstākļi, kas saistīti ar celtās prasības pamatojumu. Lietas apstākļi ir šādi: Rīgas apgabaltiesa ir pieņēmusi lēmumu par prasības nodrošināšanu, izejot no tā, ka prasība celta

³⁶Правовые акты Эстонии. Гражданский процессуальный кодекс (полный текст). Pieejams: http://estonia.news-city.info/docs/sistemsw/dok_ieghlz/index.htm [Aplūkots 03.01.2011]

³⁷International encyclopaedia of laws.Civil procedure /editor: Piet Taelman ; general editor: R. Blanpain. The Netherlands : Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 1. Austria – p.86.

³⁸Civilprocesa likums (1938. g. izd., 1939. g. iespied.): ar paskaidrojumiem - izvilkumiem no Latvijas Senata un Tiesu palatas spriedumiem un no attiecīgās zinātniskās literatūras, kā arī dažiem aizrādījumiem uz likumdošanas motīviem /sast. F. Konradi ... [u.c.], Rīgā : Valsts tipogrāfija, 1939, 208.lpp

³⁹Sk. Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas civilprocesa kodekss: Ofic. Teksts ar piel., kuros ievietoti pa pantiem sist.materiāli/ LPSR Tieslietu m-ja. –Rīga: Avots, 1982.

⁴⁰Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

⁴¹Augstākās tiesas Senāta Civillietu tiesu palātas 2004.gada 3.septembra lēmums lietā Nr.PAC-1106/2004 Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/departament4/2004/?print=1> [Aplūkots 03.01.2011]

par zaudējumu piedziņu saistībā ar administratīvā tiesā iesniegto pieteikumu (kas vēl nebija izskatīts tiesā) un ir ņēmusi vērā, ka nav zināms atbildētajai piederošo naudas līdzekļu apmērs un pieejamība, līdz ar to tiesa konstatēja, ka nenodrošinot prasību, sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama. Civillietu tiesu palāta atzina, ka Rīgas apgabaltiesas tiesneša lēmumā netika vērtēts prasības nodrošinājuma pamatojums un atcēla Rīgas apgabaltiesas tiesneša 2004.gada 15.jūlija lēmumu par prasības nodrošinājumu.

Šajā gadījumā uzmanība ir vēršama uz diviem aspektiem. Pirmkārt, analizējot lēmuma tēzi ir secināms, ka tiesai ir jāapsver *celtās prasības* pamatojums. Šāda atziņa ir atrodamā arī citos, vēlākajos tiesas lēmumos, piemēram, 2006.gada 26.oktobra Augstākās tiesas Senāta Civillietu tiesu palātas lēmumā lietā Nr.PAC-1858. Minētajā lēmumā tiesa ir norādījusi, ka „pieņemot lēmumu nodrošināt prasību, tiesnese nav vērtējusi prasības formāli juridisko pamatojumu – vai šis pamatojums dod pamatu secinājumam, ka prasības apmierināšanas iespēja ir tāda, kas ļauj nodrošināt prasību, ierobežojot atbildētāj tiesības”.⁴² Arī praktizējošo juristu vidū pastāv uzskats, ka lēmums par prasības nodrošināšanu atzīstams par motivētu tikai tad, ja tajā *inter alia* tiek analizēts, vai prasības apmierināšanas iespēja ir tāda, kas ļauj nodrošināt prasību, ierobežojot atbildētāja tiesības.⁴³ Minēta atziņa nav jauninājums arī Latvijas tiesu praksē. Kā norādījis V.Bukovskis, viens no prasības nodrošināšanas nosacījumiem ir tas, ka prasībai jābūt ticamai, kaut arī iesniegti pierādījumi nodrošināšanas momentā vēl nebūtu pilnīgi noskaidroti.⁴⁴ Mūsdienās Civilprocesa likums šādu nosacījumu nesatur, savukārt tas ir sastopams citu valstu likumdošanā. Piemēram, Luksemburgā tiesai ir jāpārbauda, vai prasība izskatās potenciāli pamatota, balstoties uz dokumentiem un tiesai sniegtajiem paskaidrojumiem.⁴⁵ Arī Eiropas Savienības Tiesa (iepriekš – Eiropas Kopinu Tiesa) ir norādījusi šādus prasības nodrošināšanas nosacījumus:

- prasībai jābūt sākotnēji šķietami pamatotai lietai (*fumus boni juris*);
- jāpastāv reālam riskam, ka prasījuma izpilde var neizdoties (*periculum in mora*).⁴⁶

Neskatoties uz minēto, autore nevar piekrist šādam viedoklim. Minētais nosacījums faktiski nav izpildāms, jo kā atzīts, prasības pamatotību var pārbaudīt, noskaidrojot lietas

⁴²Augstākās tiesas Senāta Civillietutiesu palātas lēmums lietā Nr.PAC-1858, nav publicēts. Sk. V.Jarkina „Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā” Pieejams: <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/2010/prasibas-nodrosinajuma-pamats-un-nepieciešamie-grozījumi-civilprocesa-likuma> [aplūkots 03.01.2011]

⁴³Jarkina V. Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Pieejams: <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/2010/prasibas-nodrosinajuma-pamats-un-nepieciešamie-grozījumi-civilprocesa-likuma> [Aplūkots 03.01.2011]

⁴⁴Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: autora izdevums, 1933, 509.lpp.

⁴⁵ Eiropas Komisija – Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_lux_lv.htm [aplūkots 12.12.2010]

⁴⁶ Sk. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Zaļā grāmata par Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās pārskatīšanu” COM(2009) 175 galīgā redakcija. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:255:0048:01:LV:HTML> [Aplūkots: 21.04.2011]

apstākļus un pārbaudot pierādījumus tiesas sēdē, kad lietā tiek izskatīta pēc būtības.⁴⁷ Ņemot vērā to, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 137.panta trešās daļai, izskatīt jautājumu par prasības nodrošināšanu pieļaujams jebkurā procesa stadijā, kā arī pirms prasības celšanas tiesā, pienākums pārliecināties par celtās prasības pamatojumu nevar tikt pienācīgi izpildīts līdz lieta nav pilnībā izskatīta. Turklāt, kā atzīts juridiskajā literatūrā, lemjot jautājumu par prasības nodrošināšanu, nedrīkst ņemt vērā to, ka iespēja, ka nākotnē tiks pieņemts pieteicējam labvēlīgs spriedums, ir 90 vai 20 procenti.⁴⁸

Otrais aspekts lietā Nr.PAC-116/2004 kuram jāpievērš uzmanība, ir tiesas pienākums vērtēt prasības nodrošinājuma pamatu. Šajā gadījumā Rīgas apgabaltiesa pieņēma lēmumu par prasības nodrošinājumu, pamatojoties uz to, ka pieteicējam nebija ziņas par atbildētāja mantisko stāvokli. Secīgi, pieteicēja šaubas, kas rodas no informācijas neesamības, nevar kalpot par prasības nodrošinājuma pamatu.

Lietā Nr.C33148605/PAC-1670 Tiesu palāta atzinusi, ka „iesniegts nemotivēts pieteikums, tajā nav norādes uz apstākļiem, kas dotu pamatu uzskatīt, ka prasītāja strīdus nekustamo īpašumu vēlētos atsavināt vai apgrūtināt ar lietu tiesībām.”⁴⁹ Tātad, izskatot jautājumu par prasības nodrošinājumu, apelācijas instance prasa norādīt uz konkrētiem apstākļiem, kas liecina, ka sprieduma izpilde lietā varētu būt neiespējama vai apgrūtināta.

Pretēji augstāk aprakstītajai tiesu praksei, ar Senāta Civillietu departamenta senatoru kopsēdes 2007.gada 5.aprīļa lēmumu tika apstiprināts Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta un Judikatūras nodaļas tiesu prakses apkopojums, kas paredzēja būtiskas izmaiņas attiecībā uz prasības nodrošinājuma pamata noteikšanu. Senāts norādīja, ka atsevišķos gadījumos lemjot jautājumu par prasības nodrošinājumu, tiesa pieprasa iesniegt pierādījumus, kas apliecina sprieduma izpildes neiespējamību. Šāda prasība ir pretrunā Civilprocesa likuma 137.pantā noteiktajam. Pēc Senāta domām, pietiekams pamats celtās prasības nodrošināšanai ir „pieteicēja uzskats, ka pastāv šaubas par iespējamā sprieduma izpildi”.⁵⁰ Minētā atziņa arī pašlaik kalpo par vadlīniju tiesu lēmumiem par prasības nodrošināšanu, tomēr tās nepareiza interpretācija var novest pie tiesību pārkāpumiem.

---

⁴⁷Apelācijas un kasācijas instances tiesu prakse blakus sūdzību izskatīšanā par tiesu lēmumiem (saīsināts) Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/summary/2006/> [Aplūkots 12.12.2010]

⁴⁸Sime S. A Practical approach to Civil procedure, Ninth Edition, Oxford university press 2006, p.380

⁴⁹Lēmums lietā Nr.C33148605/PAC-1670, nav publicēts. Sk. Apelācijas un kasācijas instances tiesu prakse blakus sūdzību izskatīšanā par tiesu lēmumiem (saīsināts) Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/summary/2006/> [Aplūkots 12.12.2010]

⁵⁰Turpat

Spilgts piemērs šādai neprecīzai interpretācijai ir E.Brieža pieminētais Rīgas apgabaltiesas lēmums lietās Nr.C04210608 (C-2106/14) ietvaros.⁵¹ Lēmumā tiesnese norādīja, ka pievienojas Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta civillietu departamenta kopsēdes 2007.gada 2.aprīlī apstiprinātajam tiesu prakses apkopojumā paustajam viedokļiem, ka pietiekams pamats prasības nodrošināšanai ir pieteicēja uzskats, ka pastāv šaubas par iespējamā sprieduma izpildi. Citi apsvērumi prasības nodrošināšanas piemērošanai minētajā lēmumā netika analizēti.

Šādai tiesas argumentācijai nevar piekrist sekojošo apsvērumu dēļ. Pretēji Civilprocesa likuma 139.pantam, lūdzot nodrošināt prasību procesa laikā, likumdevējs neprasa pieteicējam iesniegt attiecīgus pierādījumus, kas ir pamatoti konstatēti 2007.gada Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta un judikatūras nodaļas tiesu prakses apkopojumā. Tas arī ir likumsakarīgi, jo noteikto apstākļu iespējamo ietekmi uz sprieduma izpildes sekām viennozīmīgi nevar pierādīt. Likuma formulējums „varētu” nenosaka tiešo likumsakarību starp cēloni un sekām, un faktiskie apstākļi ir vērtējami, vadoties no viedokļa, vai tie nākotnē varētu dot pamatu tam, ka sprieduma izpilde lietā ir apgrūtināta vai neiespējama.⁵²

To, vai viens vai otrs apstākļi varētu ietekmēt sprieduma izpildes gaitu, ir jānosaka tiesai, tomēr pieteikumam ir jābūt pamatotam ar konkrētiem faktiem, kuri šādas sekas varētu izraisīt. Šādu faktu analīze un to ietekmes uz nākamo spriedumu novērtējums arī ir tas apstākļi, kas dod pamatu uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama.

Autore pievienojas E.Brieža izteiktajam viedoklim, ka Civilprocesa likuma 137.panta pirmajā daļā noteiktais pamats nodrošinājuma piemērošanai ir izteikts atklātā jeb nenoteiktā juridiskā jēdziena formā.⁵³ Nenoteiktie juridiskie jēdzieni ir formulēti ļoti augstā abstrakcijas līmenī, piemēram, „svarīgi apstākļi” (Civilprocesa likuma 438.pants), „piemērotas telpas” (Civillikuma 2207.pants). Pēc E.Levita domām, šādu jēdzienu saturs parasti tiek noskaidrots attiecīgā likuma un konkrētā gadījuma kontekstā, turklāt minēto jēdzienu teleoloģiskās interpretācijas gaitā uzsvars liekams tieši uz likuma konkrēto kontekstu – gan likuma kopējo, gan attiecīgā priekšraksta mērķi un jēgu.⁵⁴

---

⁵¹E.Briedis. Par prasības nodrošinājuma pamatu. Jurista Vārds. Pieejams: http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/article.regarding_basis_for_securing_a_claim.2008_04_22.edgarsb.jurista_vards.lv.pdf [Aplūkots 12.12.2010]

⁵²Turpat

⁵³Turpat

⁵⁴Sk. Levits E. Ģenerālklausulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība (I) //Likums un Tiesības, 2003, 5.sēj., Nr.6. 162-169.lpp., un Levits E. Ģenerālklausulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība (II) //Likums un tiesības, 2003, 5.sējums, Nr.7, 194-205.lpp.

Tātad, lai noskaidrotu likumdevēja gribu un attiecīgi jēdziena „pamats uzskatīt” saturu, ir jāveic Civilprocesa likuma 137.panta interpretācija, izmantojot vairākas tiesību normu interpretācijas pamatmetodes, uzmanību vēršot uz atklātā jēdziena satura noskaidrošanu.

Latviešu literārā valodas vārdnīca juridiskā nozīmē vārdu „pamats” skaidro kā „*likumā paredzēts fakts, apstākļi, arī noteikums, dokuments, kas ļauj sākt, arī regulē juridiskas darbības*”, savukārt vārds „uzskatīt” tiek skaidrots kā „*atzīt pēc kādām pazīmēm, kritērijiem u. tml.*”⁵⁵. „*Fakts, apstākļi* (turpat skaidrots kā „*parādība, kas pastāv līdztekus citām vai ir saistīta ar tām*”), *noteikums, dokuments*” skaidrojumā norāda uz reāli pastāvošo cēloni, kas nevar būt abstrakti izteikta tā esamības varbūtība (piemēram, šaubas). Tātad vārds „pamats” norāda uz objektīvu, dabā esošu, reālu *faktu, apstākli, noteikumu, dokumentu*. Līdz ar to, izmantojot gramatisko interpretācijas metodi, jēdziens „pamats uzskatīt” būtu saprotams kā „uz objektīvu, pastāvošu faktu vai apstākli balstīts atzinums”, kas attiecīgi nosaka prasības nodrošināšanas vajadzību.

Sistēmiski Civilprocesa likuma 137.panta pirmo daļu ir jātulko kopā ar vairākām Civilprocesa likuma normām. To, vai pastāv „pamats uzskatīt” kā sprieduma izpilde varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, nosaka lietas apstākļi, kurus saskaņā ar Civilprocesa likuma 8.pantu, tiesa noskaidro, pārbaudot pierādījumus, kuri iegūti likumā noteiktajā kārtībā. Civilprocesa likuma 8.pants uzliek par pienākumu tiesai civilprocesa gaitā pieņemt lēmumus, pamatojoties uz objektīviem faktiem, kurus potenciāli var pierādīt. Tulkojot apskatāmo tiesību normu kopsakarā ar Civilprocesa likuma 9., 10., 93.pantiem ir jāsecina, ka pušu līdztiesības un sacīkstes principa nodrošināšanai ir civilprocesuālās darbības ir nepieciešams pamatot. Pierādījumu vai faktu norādīšana ļauj atbildētājam īstenot pušu līdztiesību, turpretī, ja tiesa balsta savu lēmumu tikai uz vienas puses aizdomām (šaubām) pušu līdztiesības principu nevar īstenot. Civilprocesa likuma 189.panta trešajā daļā nosaka, ka spriedumam jābūt likumīgam un pamatotam. 2003.gada 4.februāra spriedumā Satversmes tiesa noteica, ka 189.panta nosacījums ir attiecināms arī uz tiesas nolēmumiem.⁵⁶ Tādējādi, arī Civilprocesa likuma 137.panta kārtībā pieņemtajam lēmumam ir jābūt pamatotam, tātad, atbilstoši Civilprocesa likuma 190.panta otrajai daļai, pamatotam ar apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā.

Šādu nostāju likumdevējs pauda arī vēsturiski. Pirmskara Civilprocesa likuma 691.pants paredzēja, ka nodrošināšana reizē ar pašas prasības celšanu notiek tikai tajos gadījumos, kad tiesa, apsvērusi prasītāja pierādījumus, ieskata, ka nenodrošinot tādu prasību, kas izradās

⁵⁵Latviešu literārā valodas vārdnīca. 1-8. Rīga, Zvaigzne, Piejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/> [Aplūkots 23.11.2010]

⁵⁶Satversmes tiesas 2003.gada 4.februāra spriedums lietā „Par likuma „Par tiesu varu” 49.panta otrās daļas atbilstību Satversmes 1.un 83.pantam”. Latvijas Vēstnesis, 05.02.2003.Nr.19, 3.paragrāfs.

ticama, prasītājs var zaudēt iespēju dabūt apmierinājumu.⁵⁷ Prasības nodrošināšana bija iespējama tikai aiz objektīva iemesla, kuru turklāt ar pierādījumiem vajadzēja stādīt tiesas priekšā izlemšanai. Secināms, ka arī vēsturiski prasības nodrošināšanas nepieciešamību nevarēja pamatot tikai ar pieteicēja šaubām. Turklāt prasības nodrošināšana bija iespējamā tikai attiecībā uz prasību, kas izradās ticama.

Tādējādi, tiesību normas interpretācijas rezultātā ir secināms, ka pieteikumam prasības nodrošināšanai ir jābūt pamatotām ar objektīviem faktiem (apstākļiem), kas nākotnē varētu novēst pie sprieduma izpildes apgrūtinājuma vai neiespējamības. Jāpiebilst, ka tieši šādi tiesu praksē to saprata līdz 2007.gada Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta un Judikatūras nodaļas tiesu prakses apkopojuma publicēšanai.

Kā vēl viens arguments par labu interpretācijas rezultātā iegūtai atziņai ir J.Rozenfelda uzskats, ka „*Civilprocesa normas nedrīkstot tulkot paplašināti, tās esot domātas tieši tai darbībai, kuru paredz veikt.*”⁵⁸ Tas nozīmē, ka arī prasības nodrošināšanas pamatu nedrīkst paplašināt, pieļaujot, ka tā pielaižama, pamatojoties ne tikai uz faktiskiem apstākļiem (proti, ir „pamats uzskatīt”), bet arī uz pieteicēja domām (proti, „pieteicēja uzskats”). Ņemot vērā minēto, par prasības nodrošināšanas pamatu ir jāatzīst kādu faktisko apstākli vai to kopumu.

Tikai pieteicēja šaubas par šādu apstākļu eksistenci vai pieteicēja nezināšana par atbildētāja materiālo stāvokli, vai cita veida zināšanu trūkums nevar būt par pamatu pieteikuma prasības nodrošināšanai apmierināšanai. Protams, tiesa nevar pieprasīt iesniegt pierādījumus attiecībā uz minēto faktu (apstākļu) iespējamo ietekmi, jo šādi pierādījumi lēmuma pieņemšanas laikā var nemaz nepastāvēt. Līdz ar to, tiesas pienākums ir novērtēt pieteikumā minēto apstākļu nākotnē iespējamās sekas.

Šādu nostāju pauda gan Saeima, gan Satversmes tiesa, analizējot prasības nodrošināšanas pamatu.⁵⁹

Līdzīga prakse attiecībā uz prasības nodrošinājuma pamata konstatēšanu ir, piemēram, Lielbritānijā. Atkarībā no izskatāmā nodrošināšanas līdzekļa veida, pieteicējam ir jāpierada

---

⁵⁷Civilprocesa likums (1938. g. izd., 1939. g. iespied.): ar paskaidrojumiem - izvilcumiem no Latvijas Senāta un Tiesu palatas spriedumiem un no attiecīgās zinātniskās literatūras, kā arī dažiem aizrādījumiem uz likumdošanas motīviem /sast. F. Konradi ... [u.c.], Rīgā : Valsts tipogrāfija, 1939, 207.lpp.

⁵⁸24.11.2010. Satversmes tiesas spriedums "Par Civilprocesa likuma 396.panta pirmās daļas vārdu "vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu", 396.panta otrās daļas vārdu "bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, – arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams", 397.panta pirmās daļas vārdu "nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam" un 397.panta otrās daļas 1.punkta vārdu "vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam" Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=221720> [aplūkots 03.01.2011]

⁵⁹ Sk. 30.03.2010. Satversmes tiesas spriedums "Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92. un 105.pantam" Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=207497> [aplūkots 03.01.2011]

(jāapliecina) attiecīgi fakti, uz kuriem pieteikums ir pamatots. Prasības laikā pagaidu nodrošināšanas līdzekli (*interim injunctions*) pieteicējs var lūgt iesniegt tiesā pieteikumu, kas pamatots ar rakstisko pierādījumu.⁶⁰ Šāds pierādījums var būt arī liecinieka liecība vai pieteikumā izklāstīts un ar patiesības apgalvojumu (*statement of truth*) apliecināts paziņojums. Lūdzot tiesu izdot iesaldēšanas orderi (*freezing injunctions*) pieteicējam ir jāsniedz tiesai pieteikums, kas pamatots ar ar zvērestu apliecinātu rakstveida liecību (*affidavit*), kurā pilnībā tiek izklāstīti visi lietas faktiskie apstākļi, tajā skaitā tie, kas ir pretrunā ordera piemērošanai.⁶¹

Pierādījumus, kas pamatotu bažas, ka sprieduma izpilde varētu tikt apdraudēta (īpaši ņemot vērā parādnieka uzvedību), prasītājam ir jāsniedz tiesai arī Čehijā, Grieķijā un Itālijā. Pierādījumu nepieciešamību diktē nodrošināšanas pasākumu izņēmuma raksturs, jo tie ievērojami ierobežo atbildētāj tiesības un iespējas aizstāvēt savas intereses. Grieķijā pieteicējam ir nepieciešams iesniegt sākotnēji pierādījumi, kas sniedz pamatojumu nodrošināšanas pasākumu piemērošanai, tātad, nav nepieciešams sniegt pierādījumus, kas situāciju pierāda pilnībā, bet tikai tādus, kas pierāda, ka var pastāvēt reāls fakts. Lai piemērotu kādu no prasības nodrošinājuma līdzekļiem, tiesai sniegtie pierādījumi ir jāizvērtē.⁶²

Šāda koncepcija atbilst UNIDROIT transnacionālā civilprocesa principiem un noteikumiem.⁶³ Minēto noteikumu 17.punkts paredz, ka tiesas priekšraksts nodrošinājuma piemērošanai var tiks izsniegts pirms pretējai pusei ir radusies iespēja atbildēt, tikai pamatojoties uz pierādījumu par steidzamu nepieciešamību un pārliecinošiem apsvērumiem par atbildētāja negodprātību. UNIDROIT noteikumu izstrādāji atzīst, ka tiesai, lemjot jautājumu par nodrošināšanas līdzekļa piemērošanu, ir jāapsver, vai pieteicējs ir sniedzis pamatotus un situācijai atbilstošus pierādījumus, ka minētais nodrošinājums ir nepieciešams, lai novērstu nelabojamu pasliktināšanos apstākļi uz kuru ir vērsta prāva, un tas būtu neapdomīgi atlikt nodrošināšanas piemērošanu līdz atbildētājam ir iespēja būt uzklaštam.

Tādējādi, prasības nodrošināšanas pamats nevar tikt balstīts tikai uz pieteicēja subjektīvo uzskatu, ka sprieduma izpilde nākotnē varētu tikt apgrūtināta vai neiespējama. Gluži pretēji, šāds uzskats ir jāpamato ar objektīviem apstākļiem. Tomēr to, vai šādi pastāvošie apstākļi var ietekmēt sprieduma izpildi, ir jākonstatē tiesai. Secināms, ka 2007.gada Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta un Judikatūras nodaļas tiesu prakses apkopojumā ietvertā atziņa, ka pietekams pamats celtās prasības nodrošināšanai ir

⁶⁰Sime S. A Practical approach to Civil procedure, Ninth Edition, Oxford university press 2006, p.378.

⁶¹Ibid, p.389.

⁶²Eiropas Komisija – Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls. Pieejams: http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_gre_lv.htm [aplūkots 12.12.2010]

⁶³Principles and rules of transnational civil procedure Pieejams: <http://www.unidroit.org/english/documents/2002/study76/s-76-07-e.pdf> [aplūkots 12.12.2010]

pieteicēja uzskats, ka pastāv šaubas par iespējamā sprieduma izpildi, daļēji ir nepamatots, jo šaubas var pastāvēt tikai par viena prasības nodrošināšanas aspekta iespējamību – proti, vai pastāvošie apstākļi patiešām nākotnē var ietekmēt sprieduma izpildi.

Tiesu praksē prasības nodrošināšanas jomā ļauj saskatīt pozitīvas tendences šādas izpratnes virzienā. Tā Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta lēmumā lietā Nr.C04322308⁶⁴ atzinusi, ka lūdzot piemērot prasības nodrošināšana, prasītājam gan jāuzskaita apstākļi, kas norāda uz prasības nodrošināšanas pamata esamību, gan jāsniedz pierādījumi, kas to apliecina. Līdzīgas atziņas paustas arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmumā lietā Nr.C04248909.⁶⁵

Lai novērstu iespējas panākt nepamatotu prasības nodrošināšanu tiesām kļūdaini interpretējot Civilprocesa likuma 137.panta pirmo daļu, minēto tiesību normu ir jāizsaka šādā redakcijā: „Ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa vai tiesnesis pēc prasītāja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu. Pieteikumā par prasības nodrošināšanu norādāms prasības nodrošinājuma līdzeklis. Iesniedzot pieteikumu par prasības nodrošināšanu prasītājs sniedz pierādījumus, kas pamato nepieciešamību nodrošināt prasību.”

Līdz grozījumu spēkā stāšanās dienai minēto problēmu var atrisināt, interpretējot 137.panta pirmo daļu saskaņā ar augstāk piedāvāto redakciju.

Apkopojot visu augstāk minēto, autore vēlreiz grib pievērst uzmanību faktam, ka tiesību piemērotājam, lemjot jautājumu par prasības nodrošināšanas piemērošanu, ir jā saglabā līdzsvars starp nodrošinājuma līdzekļa efektivitāti un atbildētāja interešu aizsardzību. Tiesu prakses piemēri, ka prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanai pietiek ar atbildētāja subjektīvo uzskatu, krasi parāda, kas notiek, ja efektivitāte un vienkārša piemērošana tiek nostādīti augstāk par atbildētāja interešu aizsardzību. Tas ne tikai ir pretrunā ar Civilprocesa likuma 137.panta pirmās daļas prasībām, bet tajā skaitā, nonāk pretrunā ar juridiskās domas attīstību gan Latvijā, gan Eiropas Savienībā, kas savukārt rada pamatotas bažas par nepamatotu prasības nodrošināšanas piemērošanu radīto zaudēju atlīdzības apmēru.

2.2. Prasības nodrošināšanas pamats pirms prasības celšanas

Ja iepriekšējā apakšnodaļā tika aplūkotas problēmas, kas rodas no prasības nodrošināšanas efektivitātes pārkāpuma par atbildētāja interešu aizsardzību, šajā apakšnodaļā autore pievērsīsies pretējam piemēram – kā pārlietu liela atbildētāja interešu aizsardzība padara prasības nodrošināšanu par neefektīvu. Šo problēmu ilustrācijai tiks apskatītas

---

⁶⁴2009.gada 19.janvāra Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.C04322308 (nav publicēts)

⁶⁵2009.gada 1.jūnijā Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.C04248909 (nav publicēts)

problēmas prasības nodrošināšanas piemērošanā, kas saistītas ar prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanu pirms prasības celšanas.

Prasības nodrošināšana pirms prasības celšanas no pieteicēja viedokļa ir iespēja aizsargāt savas likumīgas intereses pirms atbildētāja rīcības rezultātā tas kļūtu neiespējams, savukārt, no atbildētāja viedokļa, ievērojams tiesību ierobežojošs līdzeklis. Prāvas laikā atbildētājs ir informēts par prasības būtību, prasības nodrošināšanas pamatu un apmēru, tāpēc prasības nodrošināšanas līdzekļa piemērošanai ir mazākas negatīvas sekas, nekā nodrošinot prasību pirms prasības celšanas, jo tas ir paredzamas. Tāpēc likumdevējs, saglabājot Civilprocesa likumā iespēju nodrošināt prasību pirms prasības celšanas un pat pirms saistības termiņa iestāšanās, nav atstājis šo jautājuma risināšanu tikai tiesas ziņā, bet ir noteicis gadījumus, kad nodrošinājuma līdzekļu piemērošana būtu pieļaujama. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 139.panta pirmo daļu, šādi gadījumi ir, ja parādnieks, izvairoties no saistības izpildes:

- 1) izved vai atsavina savu mantu;
- 2) atstāj dzīvesvietu, neinformējot kreditoru;
- 3) veic citas darbības, kas liecina, ka viņš nav godprātīgs.

Iesniedzot pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas, iespējamais prasītājs sniedz pierādījumus, kas apliecina viņa tiesību pēc saistības un nepieciešamību nodrošināt prasību.⁶⁶

Civilprocesa likuma 139.panta pirmās daļas vispusīgai analīzei ir nepieciešams aplūkot šīs normas komponentus atsevišķi.

Likumdevējs noteicis īpašu atbildētāja subjektīvo motivāciju – izvairīties no saistību izpildes. Tādējādi, iesniedzot pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas, pieteicējam ne tikai jāpierada vismaz viena no likumā noteiktā nodrošināšanas pamata esamību, bet arī jāsniedz pierādījumi atbildētāja subjektīvai attieksmei pret to. To apliecina arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmumā lietā Nr.PAC-945 tiesas pausta atziņa, ka „nodrošināšana ir iespējama, ja ir pierādījumi iespējamā atbildētāja negodprātīgumam.”⁶⁷ Tas varētu būt neiespējams, ja prasītāja argumenti ir pretstatīti iespējamā atbildētāja apgalvojumam, ka viņš „centies saistību izpildīt, tātad bijis godprātīgs, taču neveiksmīgs”.⁶⁸

---

⁶⁶Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391), 139.pants

⁶⁷Augstākās tiesas Senāta Civillietu tiesu palātas 2004.gada 6.jūlija lēmums lietā Nr.PAC-945. No: Latvijas Republikas apelācijas instances nolēmumu apkopojums civillietās 2003.-2004.gads. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004. – 712.lpp.

⁶⁸Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs. Prof.K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. –Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 227.lpp.

Prasība vērtēt iespējamā atbildētāja negodprātīgumu tika formulēta jau pirmskara Civilprocesa likumā, paredzot saistības izpildīšanas nodrošināšanu pirms prasības celšanas, ja parādnieks „acīmredzot gribēdams izvairīties izpildīt saistību”⁶⁹ izved vai atsavina savu mantu vai atstājis dzīvesvietu. Pēc autore domām šāda iespējamā atbildētāja subjektīvās attieksmes analīze mūsdienās ir zaudējusi savu nozīmi, jo prasības nodrošināšanas mērķis ir novērst tādus faktorus, kas varētu negatīvi ietekmēt sprieduma izpildi vai pat padarīt to par neiespējamo, tajā skaitā, lūdzot tiesu nodrošināt prasību pirms prasības celšanas. Būtu absurdi nepiemērot prasības nodrošinājuma līdzekli, ja iespējamais atbildētājs, aiz maldības pārdodot daļu no sava īpašuma, padarījis saistību izpildi par neiespējamo, jo trūks iespējamā atbildētāja subjektīvās attieksmes pret šādu darbību. Tāpat tas ir pretējā situācijā, kad iespējamais atbildētājs, pat ar nolūku izvairīties no saistību izpildes, izved savu mantu, bet šāda rīcība nevar ietekmēt sprieduma izpildi.

Tulkojot Civilprocesa likuma 139.panta pirmo daļu gramatiski, secināms, ka likumdevējs nav noteicis iespējamā atbildētāja darbību kā pabeigtu („izvedis”, „atsavinājis”). Šāds formulējums bija arī pirmskara Civilprocesa likumā: „Saistības izpildīšanu var nodrošināt pirms prasības celšanas un pat pirms saistības termiņa iestāšanās, kad parādnieks [...] atsavina savu mantu, vai arī izved no nomātā nekustamā īpašuma tajā esošo kustamo mantu”.⁷⁰ Tomēr praksē šāda ļaunprātīgā darbība var tikt konstatēta tikai tad, ja prasītājam tā ir kļuvusi zināma. Jāatzīst, ka salīdzinot ar pirmskara Latviju, mūsdienās tehnoloģiskās iespējas izteikt oferti iespējami plašam potenciālo pircēju lokam ir daudz lielākās un var gadīties, ka pieteicējam īpašuma atsavināšanas fakts kļūst zināms tikai pēc īpašuma atsavināšanas. Gadījumā, ja šādi atsavinātais īpašums ir bijis iespējamā atbildētāja vienīgais īpašums, pieteicēja interešu nodrošināšana kļūst gandrīz neiespējama.

Atbilstoši Civillikuma 7.pantam, vienai personai var būt arī vairākas dzīves vietas,⁷¹ tajā skaitā, ne tikai Latvijā. Nav skaidrs, vai iespējamā atbildētāja subjektīvā attieksme, tas ir, mērķis izvairīties no saistību izpildes, var tikt pierādīts ar faktu, ka parādnieks atstāj dzīvesvietu Latvijā un apmetās uz dzīvi citā valstī.

Kā atzīts juridiskajā zinātnē⁷², prasības nodrošināšanas līdzekļa piemērošanas pamats pirms prasības celšanas galvenokārt saistās ar parādnieka neatļautām darbībām vai citu

---

⁶⁹Civilprocesa likums (1938.g. izd., 1939. g. iespied.) ar paskaidrojumiem - izvilcumiem no Latvijas Senāta un Tiesu palātas spriedumiem un no attiecīgās zinātniskās literatūras, kā arī dažiem aizrādījumiem uz likumdošanas motīviem, sast. senators F. Konradi, Tiesu palātas Civildepartamenta priekšsēdētājs T.Zvejnieks et al. Rīga: Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939 /sast. F. Konradi ... [u.c.], Rīgā : Valsts tipogrāfija, 1939 – 205.lpp.

⁷⁰Turpat

⁷¹28.01.1937. likums "Civillikums. Ievads": LR likums. Ziņotājs, 1992.gada 30.jūlijs, Nr.29

⁷²Papildinājumi grāmatai „Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof.K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā”.-Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 19.lpp.

izvairīšanos no savu pienākumu izpildes. Tas nozīmē, ka šāda līdzekļa piemērošana gadījumā, ja parādnieks ir godprātīgs, bet kādu citu iemeslu dēļ tas nevar izpildīt savas saistības, nodrošinājuma līdzekļa piemērošana nav iespējama.

Piemēram, Vācijas Civilprocesa kodekss⁷³, tāpat kā Igaunijas Civilprocesa kodekss⁷⁴, lai arī satur atsevišķus norādījumus prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanai pirms prasības celšanas, konceptuāli šos divus veidus nenodala. Nodrošinājuma līdzeklis abās augstāk minētajās valstīs var tikt piemērots uz viena un tā paša pamata gan prasības laikā, gan pirms prasības celšanas. Šāds nodrošināšanas pamats ir pamatotas bažas, ka sprieduma izpilde nākotnē varētu būt ievērojami apgrūtināta vai neiespējama. Igaunijas Civilprocesa kodekss⁷⁵ papildus paredz nepieciešamību pieteikumā par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas norādīt iemeslu, kāpēc nav iespējama prasības pieteikuma celšana reizē ar pieteikumu.

Pēc autores domām, šāda pieeja būt akceptējama arī Latvijas Civilprocesa likumā šādu apsvērumu dēļ:

- 1) Nodrošinājuma līdzekļa piemērošanas nepieciešamības izvērtēšanas centrā nedrīkst būt jautājums par iespējamā atbildētāja negodprātīgumu, jo šādā gadījumā nodrošinājuma līdzekļa piemērošanai ir sodošs raksturs, kas noteikti nav akceptējams civilprocesā.
- 2) Kā jau tika konstatēts šī darba iepriekšējā apakšnodaļā, prasības nodrošināšana var tikt piemērota tikai saskaņā ar tiesas lēmumu, kas pamatots uz pieteicēja iesniegtajiem pierādījumiem. Tādējādi tiek izslēgta nepamatota nodrošinājuma līdzekļa piemērošana, līdz ar to, papildus aizsardzība iespējamajam atbildētājam pirms prasības celšanas nav nepieciešama.
- 3) Prasības nodrošināšanas pamatmērķis gan celtajā prasībā, gan pirms prasības celšanas ir nākotnes sprieduma pilnīga izpilde.

Ņemot vērā minēto, autore piedāvā izslēgt Civilprocesa likuma 139.panta pirmo daļu, tādējādi attiecinot 137.panta noteikumus uz prasības nodrošināšanu arī pirms prasības celšanas.

Tiesību praktiķu vidū pastāv arī pretējais viedoklis, proti, ir nepieciešams attiecināt Civilprocesa likuma 139.panta pirmajā daļā noteiktos kritērijus prasības nodrošināšanai pirms

---

⁷³Гражданское процессуальное уложение Германии = Deutsche Zivilprozessordnung mit Einführungsgesetz: Ввод. закон к Гражд. процессуальному уложению: пер. с нем./[В.Бергманн, введ., сост.].-М.: Волтерс Клувер, 2006.- С. 328.

⁷⁴Правовые акты Эстонии. Гражданский процессуальный кодекс (полный текст). Pieejams: http://estonia.news-city.info/docs/sistemsw/dok_ieghlz/index.htm [Aplūkots 03.01.2011]

⁷⁵Turpat

prasības celšanas arī uz celtajām prasībām ar mērķi radīt vienādu tiesisko regulējumu abām pusēm pirms prasības celšanas un prasības laikā.⁷⁶ Šāds secinājums ir pamatots ar argumentu, ka iespējamais atbildētājs bauda lielāku tiesas aizsardzību nekā atbildētājs celtajā prasībā. Lai gan autore saskata nepieciešamību izveidot vienādu tiesisko pamatu prasības nodrošināšanai jebkurā procesa stadijā, tomēr piedāvātais viedoklis, pēc autores domām, ir pārsteidzīgs, jo grozījumu izdarīšana ievērojami sašaurinātu prasības nodrošināšanas piemērošanas iespējas, līdz ar to arī samazinātu pieteicēja iespējas gūt taisnīgu saistību apmierinājumu.

Citādāku iespējamā atbildētāja aizsardzības koncepciju var skatīt tādas valstīs kā Krievija Federācija⁷⁷ un Baltkrievijas Republika⁷⁸. Minētajās valstīs likumdevējs vispār nav paredzējis iespēju nodrošināt prasību pirms prasības celšanas. Šāda iespēja nebija arī paredzēta Latvijas PSR Civilprocesa kodeksā⁷⁹.

Šāda pieeja ir izskaidrojama ar to, ka prasības nodrošināšanas pamats ir sprieduma izpildes apgrūtinājums vai neiespējamība, kas praktiski var rasties tikai no brīža, kad prasītājs iesniedz tiesā prasību. Tomēr, nespēja operatīvi kavēt iespējamajam atbildētājam veikt tādas darbības, kas acīmredzami saistītas ar izvairīšanos no saistību izpildes, liedz pieteicējam aizsargājot savas intereses, nekavējoties tiesiskā kārtā likt iespējamajam atbildētājam šādas kaitīgas darbības pārtraukt.

Lai gan, kā ir minēts iepriekš, Krievijas Federācijas Civilprocesa kodekss iespēju nodrošināt prasību pirms prasības celšanas neparedz, tomēr Krievijas Federācijas likumdevējs jau ir novērtējis iepriekšējās nodrošināšanas nepieciešamību un spēris soļus šāda institūta ieviešanai praksē. Piemēram, šādu iespēju paredz Krievijas Federācijas Administratīvā procesa kodeksa 99.pants, kas nosaka, ka arbitražā pēc organizācijas vai pilsoņa pieteikuma var piemērot iepriekšējo nodrošināšanas līdzekli, kas vērsts uz pieteicēja mantisko interešu aizsardzību līdz pieteikuma iesniegšanai”.⁸⁰

Ņemot vērā iespējamā atbildētāja intereses, piemērojot prasības nodrošinājuma līdzekli pirms prasības celšanas, pieteicējam ir jāparedz pienākums tuvākajā laikā iesniegt prasības pieteikumu. Atbilstoši Civilprocesa likuma 139.panta trešajai daļai, šo termiņu nosaka tiesa.

---

⁷⁶Jarkina V. Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Pieejams: <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/2010/prasibas-nodrosinajuma-pamats-un-nepieciešamie-grozijumi-civilprocesa-likuma> [Aplūkots 03.01.2011]

⁷⁷Sk. Гражданский процессуальный кодекс РФ. Pieejams: http://www.consultant.ru/popular/gpkrf/8_15.html#p1165 [Aplūkots 27.02.2011]

⁷⁸Sk. Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь. Pieejams: <http://pravo.kulichki.com/vip/gpk/index.htm> [Aplūkots 27.02.2011]

⁷⁹Sk. Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas civilprocesa kodekss: Ofic. Teksts ar piel., kuros ievietoti pa pantiem sist.materiāli/ LPSR Tieslietu m-ja. –Rīga: Avots, 1982.,82.lpp.

⁸⁰Кузнецов С.А. Обеспечительные меры в гражданском и административном судопроизводстве. Москва: Волтерс Клувер, 2010, с.16

Igaunijas Civilprocesa kodekss nosaka, ka šāds termiņš nedrīkst būt garāks par vienu mēnesi.⁸¹ Viena mēneša termiņš prasības iesniegšanai praksē tiek piemērots arī Latvijā.⁸²

Tomēr, ar mērķi arī normatīvajā līmenī noteikt pietiekošu iespējamā atbildētāja aizsardzību, pēc autores domām, būtu lietderīgi noteikt termiņu prasības celšanai arī Latvijas Civilprocesa likumā, izsakot 139.panta trešo daļu šādā redakcijā: „Apmierinot pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas, tiesnesis prasītājam nosaka termiņu prasības pieteikuma iesniegšanai tiesā, kas nav garāks par vienu mēnesi.”

Rezumējot šajā nodaļā izklāstīto, secināms, ka Latvijas civilprocesa likuma regulējums attiecībā uz prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas ir vēsturiski pārmantots no pirmskara civilprocesa likuma. Mūsdienās tas ir novecojis un prasa grozījumus, kas veicina prasības nodrošināšanas institūta efektivitāti, vienlaikus saglabājot atbildētāja interešu aizsardzību.

---

⁸¹Правовые акты Эстонии. Гражданский процессуальный кодекс (полный текст). (382.pants) Pieejams: http://estonia.news-city.info/docs/sistemsw/dok_ieghlz/index.htm [Aplūkots 03.01.2011]

⁸²Sk. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2004.gada 2.jūnija lēmums lietā Nr.2-9/68. No: Latvijas Republikas apelācijas instances nolēmumu apkopojums civillietās 2003.-2004.gads. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004. – 710.lpp.

3.PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA JAUTĀJUMU IZSKATĪŠANA

3.1. Lēmuma par prasības nodrošināšanu izlemšana *ex parte*

Jau iepriekšējā nodaļā ir uzsvērtā nepieciešamība, lemjot jautājumu par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu, tajā skaitā, ievērot atbildētāja intereses. Civilprocesa likums paredz prasības nodrošinājuma jautājumu izlemšanu *ex parte*, tas ir, bez atbildētāja uzklaušanās un pat bez paziņošanas atbildētājam par šāda līdzekļa piemērošanu. Tiesiskās domas attīstības kontekstā, svarīgi noteikt, vai jautājuma par prasības nodrošināšanu izskatīšana *ex parte* noved pie atbildētāja interešu nepamatotā aizskāruma.

Pieteikumu par prasības nodrošināšanu tiesa vai tiesnesis izlemj ne vēlāk kā nākamajā dienā pēc lietas ierosināšanas, iepriekš nepaziņojot atbildētājam un citiem lietas dalībniekiem.⁸³ Attiecībā uz to, vai atbildētājam ir jābūt informētam par pieteikuma izskatīšanu, vai pat jāpiedalās pie pieteikuma izskatīšanas, kā tiks izskatīts zemāk, pastāv gan atšķirīgi viedokļi, gan atšķirīgs regulējums dažādās valstīs.

Juridiskajā literatūrā ne reizi vien ir apspriests jautājums par pušu procesuālo tiesību vienlīdzību civilprocesā attiecībā uz prasības nodrošinājuma piemērošanu.⁸⁴ Kā norādīts 2010.gada 30.marta Satversmes tiesas spriedumā, procesuālo tiesību vienlīdzība ir gan tiesību uz taisnīgu tiesu būtisks elements, gan tiesiskās vienlīdzības principa īpaša izpausme.⁸⁵ Tomēr minētais princips pieļauj atšķirīgu attieksmi, ja šāda attieksme ir pamatota. Rēzeknes augstskolas profesors, Dr. iur. Jānis Rozenbergs uzsver, ka „civilprocesa likumā pieļautās atkāpes no pušu līdztiesības esot objektīvi un saprātīgi pamatotas. Tā kā pusēm ir atšķirīgas, parasti pretējās tiesiskās intereses, ne visās situācijās esot iespējams līdzsvarot pušu tiesības. Taču visos gadījumos, kad vienai pusei tiek piešķirts vairāk tiesību vai arī uzlikts mazāk pienākumu, pretējā puse esot jānodrošina ar atbilstošiem procesuālajiem līdzekļiem.”⁸⁶

Ņemot vērā minēto, būtiski ir noteikt, vai atbildētāja neuzklaušanās, izlemjot jautājumu par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu, ir objektīvi pamatota un līdzsvarota ar

---

⁸³Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391), 140.pants

⁸⁴Sk. Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē” Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010] un Jarkina V. Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Pieejams: <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/2010/prasibas-nodrosinajuma-pamats-un-nepieciešamie-grozijumi-civilprocesa-likuma> [Aplūkots 03.01.2011]

⁸⁵30.03.2010. Satversmes tiesas spriedums "Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92. un 105.pantam" Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=207497> [aplūkots 03.01.2011]

⁸⁶Turpat

atbilstošu procesuālo līdzekli. Tādējādi, šis jautājums ir jāapskata kompleksi prasības nodrošināšanas institūta kontekstā, analizējot gan prasītāja, gan atbildētāja procesuālās tiesības.

Prasības nodrošināšanas mērķis ir nepieļaut tādas atbildētāja darbības vai apstākļu ietekmi, kas nākotnē varētu liegt izpildīt spriedumu pilnībā. Lai sasniegtu šo mērķi, tiesai ir jārikojas pēc iespējas ātri, pretējā gadījumā, prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošana ir neefektīva. Ar termiņu nosacīta efektivitāte ir nodrošināta ar minētā jautājuma izskatīšanas ātrumu – kā jau tika norādīts iepriekš, pieteikumu par prasības nodrošināšanu tiesa vai tiesnesis izlemj ne vēlāk kā nākamajā dienā pēc lietas ierosināšanas. Pastāv iespēja, ka, ja tiesai būtu nepieciešams uzaicināt un uz klausīt dalībniekus, prasības nodrošināšanas vajadzība zaudētu savu nozīmi, jo atbildētāja darbība, vai kāda apstākļa ietekme vairs nebūtu novēršama.

Tomēr, ir valstis, kurās atbildētāja uz klausīšana, izskatot jautājumu par prasības nodrošināšanas līdzekļa piemērošanu, ir nepieciešama. Piemēram, Spānijā, uz tiesas noklausīšanos tiek aicinātas abas puses. Izlemjot jautājumu par nodrošināšanas līdzekļa piemērošanu, tiesa uz klausā abu pušu liecības un izskata pierādījumus, un, ja nepieciešams, tiesa lemj par zaudējumu nodrošināšanu, gadījumā ja turpmāk iesniegums tiek noraidīts. Tomēr, pieteicējs var lūgt tiesu izskatīt jautājumu par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu bez atbildētāja klātbūtnes, bet tikai tādā gadījumā, ka šāds lūgums ir pamatots ar steidzamību vai ja atbildētāja uzaicināšana var traucēt nodrošināšanas mērķim (piemēram, ja atbildētājs patvarīgi izšķērdē savus aktīvus).⁸⁷

Līdzīgi Lietuvā, jautājumu par prasības nodrošināšanu izlemšana notiek, paziņojot par to atbildētājam. Jautājumu izlemšana *ex parte* pieļaujama izņēmuma gadījumos, kad pastāv reāli draudi, ka šāda paziņošana var traucēt nodrošinājuma līdzekļa izpildi vai padarīs to par neiespējamu.⁸⁸

Igaunijas Civilprocesa kodekss⁸⁹ nosaka, ka jautājumi par prasības nodrošināšanu tiek izlemti bez pieteicēja un atbildētāja klātbūtnes. Tomēr, likums paredz iespēju tiesai uz klausīt atbildētāju, ja tiesa saskata šādu nepieciešamību. Ja rodas nepieciešamība uz klausīt atbildētāju, attiecīgi tiek pagarināts termiņš prasības nodrošināšanas jautājuma izlemšanai.

---

⁸⁷Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls. Pagaidu un nodrošināšanas pasākumi – Spānija. Pieejams: http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_spa_lv.htm [Aplūkots 06.03.2011]

⁸⁸International encyclopaedia of laws.Civil procedure /editor: Piet Taelman; general editor: R. Blanpain. The Netherlands: Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 3. Lithuania – p.223.

⁸⁹Правовые акты Эстонии. Гражданский процессуальный кодекс (полный текст). Pieejams: http://estonia.news-city.info/docs/sistemsw/dok_ieghlz/index.htm [Aplūkots 03.01.2011]

Ņemot vērā prasības nodrošināšanas mērķi un steidzamības raksturu, pēc autores domām, atbildētāja uzklauššana, izlemjot jautājumu par prasības nodrošināšanu, nav nepieciešama vai pat traucēs prasības nodrošināšanas mērķa realizācijai. Tomēr, nevar atstāt bez ievērības apstākli, ka par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu atbildētājs netiek informēts vispār. Nesaņemot šādu informāciju, atbildētājam netiek nodrošināta iespēja aizsargāt savas aizskartas intereses. Savukārt, Ukrainas Civilprocesa kodeksa 153.panta septītā daļa nosaka, ka, atbildētājs (personu pret kuru ir vērts prasības nodrošinājuma līdzeklis) tiek informēts par tiesas lēmumu nekavējoties pēc tā izpildes.⁹⁰ Pēc autores domām šāds noteikums būtu ieviešams arī Latvijas Civilprocesa likumā, tādējādi gan nodrošinot atbildētāja procesuālās tiesības, gan netraucējot nodrošināšanas līdzekļa piemērošanu.

Tādējādi, lai gan atbildētāja neuzklauššana lemjot jautājumu par prasības nodrošināšanu ir objektīva nepieciešamība, tomēr atbildētāja neinformēšana pēc nodrošinājuma līdzekļa piemērošanas rada aizskārumu atbildētāja tiesībām.

Ņemot vērā to, ka pieteikumu par prasības nodrošināšanu tiesa izlemj, nepaziņojot atbildētājam, iespēja aizsargāt savas intereses viņam rodas tikai ar brīdi, kad viņš par to ir uzzinājis. Pašlaik Civilprocesa likums neparedz noteiktu termiņu paziņojuma nosūtīšanai atbildētājam par piemērotu nodrošinājuma līdzekli, tādējādi nostādinot atbildētāju nelabvēlīgākā situācijā. Prasītāja un atbildētāja interešu līdzsvarošanai, autore piedāvā papildināt Civilprocesa likuma 142.panta pirmo daļu ar šādu teikumu: „Pēc tā izpildes, lēmums par prasības nodrošināšanu nekavējoties tiek paziņots atbildētājam.”

Šāda nepieciešamība tiek atzīta arī UNIDROIT transnacionālā civilprocesa principos, kas nosaka, ka personai, pret kuru tiek piemērots prasības nodrošinājuma līdzeklis ir jābūt iespējai pēc īsākajā laikā celt iebildumus pret šāda līdzekļa piemērošanu.⁹¹

Tādējādi secināms, ka ar prasības nodrošināšanas piemērošanu saistīto jautājumu izskatīšana *ex parte* nepārkāpj atbildētāja tiesības, jo tā ir pamatota ar īpašu steidzamību. Tomēr, atbildētājam ir jānodrošina tiesības būt informētam par nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu uzreiz pēc tā izpildes, lai varētu izlietot likumīgas iespējas pret to iebilst. Latvijas Civilprocesa likums neparedz šādas iespējas atbildētājam, tādējādi nepamatoti pasliktinot viņa stāvokli. Šāda situācija nav pieļaujama.

---

⁹⁰Гражданский процессуальный кодекс Украины. Pieejams: <http://meget.kiev.ua/kodeks/gpk/glava-3-3/> [Aplūkots 07.03.2011]

⁹¹Principles and rules of transnational civil procedure Pieejams: <http://www.unidroit.org/english/documents/2002/study76/s-76-07-e.pdf> [aplūkots 12.12.2010]

3.2. Atbildētāja tiesību aizsardzības mehānisms prasības nodrošināšanas jomā

Kā norādīts iepriekšējā nodaļā, Civilprocesa likums satur zināmus robus atbildētāja tiesisko interešu ievērošanā prasības nodrošināšanas jomā. Tāpēc ir nepieciešams apskatīt, kādas tiesības atbildētājam piešķir Civilprocesa likums, kā arī noskaidrot, vai tās ir pietiekamas atbildētāja tiesisko interešu aizsardzībai.

Atbildētājs var izmantot Civilprocesa likumā paredzēto tiesību aizsardzības mehānismu tikai pēc informācijas saņemšanas par nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu. Veidi, kā atbildētājs var aizsargāt savas aizskartas intereses, ir tiesības prasīt ar prasības nodrošināšanu radīto zaudējumu atlīdzību, un iespējas iebilst pret piemēroto prasības nodrošinājuma līdzekli. Civilprocesa likums paredz atbildētājam arī iespēju mazināt ar prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu radītās negatīvās sekas, paredzot atbildētājam iespēju lūgt tiesu aizstāt noteiktos prasības nodrošinājuma līdzekļus ar citiem līdzekļiem vai lietās, kurās prasības priekšmets ir naudas prasījums, iemaksāt nodrošinātās prasības summu tiesu izpildītāja depozīta kontā.

Kā atzīts tiesu praksē⁹², tiesības prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas atbildētājam ir radušies sakarā ar prasības nodrošināšanu, ir patiesais atbildētāja tiesību aizsardzības mehānisms. Lēmumu par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu tiesa var pieņemt ar nosacījumu, atbilstoši Civilprocesa likuma 140.panta otrajai daļai, uzliekot pieteicējam pienākumu nodrošināt zaudējumus, kas atbildētājam varētu rasties sakarā ar prasības nodrošināšanu, iemaksājot noteiktu naudas summu tiesu izpildītāja depozīta kontā. Šāda iespēja nav jaunievedums Civilprocesa likumā, jo bija paredzēta jau pirmskara gados,⁹³ gan Latvijas PSR Civilprocesa kodeksā,⁹⁴ savukārt, Civilprocesa likumā tika ieviesta ar 2006.gada 7.septembra grozījumiem. Tomēr, kā atzīst tiesību praktiķi, tiesas ļoti reti uzdod prasītājam nodrošināt iespējamus zaudējumus.⁹⁵

Iespējams, ka tiesu nostāja par iespējamo zaudējumu nodrošināšanu vai nenodrošināšanu lielā mērā ir atkarīga no valstī esošās vērtību sistēmas, īpaši attiecībā uz

⁹²Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē” Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010], sk. arī Kurzemes apgabaltiesas 2007. gada 17. jūlija lēmums civillietā Nr. C02064006 (nav publicēts).

⁹³Civilprocesa likums (1938.g. izd., 1939. g. iespied.) ar paskaidrojumiem - izvilcumiem no Latvijas Senāta un Tiesu palātas spriedumiem un no attiecīgās zinātniskās literatūras, kā arī dažiem aizrādījumiem uz likumdošanas motīviem, sast. senators F. Konradi, Tiesu palātas Civildepartamenta priekšsēdētājs T. Zvejnieks et al. Rīga: Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939 /sast. F. Konradi ... [u.c.], Rīgā : Valsts tipogrāfija, 1939, 206.lpp.

⁹⁴Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas civilprocesa kodekss: Ofic. Teksts ar piel., kuros ievietoti pa pantiem sist.materiāli/ LPSR Tieslietu m-ja. –Rīga: Avots, 1982, 86.lpp.

⁹⁵Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē” Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010]

cilvēktiesību nodrošināšanu un indivīda interešu ievērošanu. Piemēram, Dānijā, lai gan likums neprasa obligātu iespējamo atbildētāja zaudējumu nodrošināšanu, praksē tiesas gandrīz vienmēr to prasa.⁹⁶

Ne mazāk nozīmīgs ir jautājums par laiku, kādā tiesa ir tiesīga pieņemt lēmumu par iespējamo zaudējumu nodrošināšanu. Atbilstoši Civilprocesa likuma 140.panta otrajai daļai, tiesa vai tiesnesis var uzdot prasītājam nodrošināt zaudējumus, apmierinot pieteikumu par prasības nodrošināšanu. Gramatiski tulkojot šo normu, var secināt, ka pienākumu nodrošināt zaudējumus tiesa var noteikt tikai reizē ar lēmumu par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu, ko arī apstiprina tiesu prakse.⁹⁷

Tomēr, autore pievienojas E.Čakstes-Rāzns un D.Škutāna viedoklim, ka atbilstoši Civilprocesa likuma 140.panta otrajai daļai, tiesai ir iespēja nodrošināt prasību arī citos gadījumos.⁹⁸ Piemēram, ja prasības nodrošinājuma līdzeklis ir piemērots pirms prasības celšanas, tiesai, izskatot prasības pieteikumu un secinot, ka prasība, iespējams, tiks noraidīta, būtu jāuzdod prasītājam nodrošināt iespējamus zaudējumus atbildētājam.

Atbildētāja tiesībām prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas viņam radušies sakarā ar prasības nodrošināšanu, ja pret viņu celtā prasība ir noraidīta, ir civiltiesisks rakstus. Savukārt, pienākuma nodrošināt iespējamus atbildētāja zaudējumus mērķis, pēc autores domām, tajā skaitā, ir panākt, ka prasības nodrošināšana netiktu izmantota ļaunprātīgi. Tomēr, lemjot par iespējamo zaudējumu nodrošinājumu, pēc autores domām, būtu nepieciešams noteikt to apmēru samērīgi ar nodrošinātās prasības apmēru. Pretējā gadījumā, prasības nodrošināšana varētu kļūt neiespējama, piemēram, ja iemaksas apmērs ievērojami pārsniedz ne tikai atbildētāju iespējami radītos zaudējumus no prasības nodrošināšanas, bet pat pašu faktiski iespējamo prasības nodrošināšanas izpildes apmēru.⁹⁹

Juridiskajā literatūrā pastāv arī viedoklis, ka pieteicēja pienākumam nodrošināt atbildētāja iespējamus zaudējumus jābūt obligātam, lūdzot prasības nodrošināšanu, līdzīgi kā tas noteikts Apvienotajā Karalistē.¹⁰⁰ Tomēr, pēc autores domām, šāda prasība radītu papildu slogu pieteicējam, kurš jau tāpat cieš zaudējumus. Pienākums nodrošināt atbildētāj iespējamus

---

⁹⁶International encyclopaedia of laws. Civil procedure /editor: Piet Taelman; general editor: R. Blanpain. The Netherlands: Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 2. Denmark – p.107.

⁹⁷Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē” Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010], sk. arī Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2007.gada 23.oktobra lēmums lietā Nr. PAC-1621 (nav publicēts).

⁹⁸Turpat

⁹⁹Sk. Parex banka vērsusies augstākajā tiesā ar blakussūdzību. Pieejams: <http://www.parex.lv/lv/jaunumi/30-parex-banka-versusies-augtakaja-tiesa-ar-blakussudzibu> [Aplūkots 12.03.2011]

¹⁰⁰Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē” Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010]

zaudējumus, kas varētu rasties sakarā ar prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu, būtu lietderīgs tad, ja pēc tiesas ieskata prasība būtu acīmredzami noraidāma nākotnē. Tā kā, kā tas jau tika apskatīts šī darba 2.1.nodaļā, lemjot par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu, jautājums par prasības pamatotību nebūtu apsverams, lēmums par atbildētāja iespējamo zaudējumu atlīdzību šajā gadījumā sekmētu pieteicēja un atbildētāja interešu līdzsvaru.

Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto, secināms, ka Civillikums paredz atbildētāja interešu nodrošināšanas mehānismu, tomēr praksē tā pielietošana nav pietiekami efektīva. Praksē rodas galvenokārt divu veidu problēmas: 1) atbildētāja tiesību neievērošana - piemēram, tiesas reti kad paredz pieteicējam pienākumu nodrošināt iespējamus atbildētāja zaudējumus; 2) pārlietu liels akcents uz atbildētāja interešu nodrošināšanu – piemēram, ja tiesa lūdz nodrošināt iespējamus atbildētāja zaudējumus nepamatoti lielā apmērā. Šajā sakarā autore vēlreiz grib uzsvērt, cik svarīgi ir ievērot līdzsvaru starp pieteicēja un atbildētāja interesēm.

4. ATSEVIŠĶO PRASĪBAS NODROŠINĀJUMA LĪDZEKĻU PIEMĒROŠANAS UN IZPILDES PROBLĒMAS

4.1. To maksājumu apķīlāšana, kuri pienākas no trešajām personām

Kā tika secināts iepriekšējās nodaļās, prasības nodrošināšanas institūts prasa pilnveidošanu. Praksē pastāv virkne problēmu pašā prasības nodrošinājuma piemērošanas būtībā, proti, prasības nodrošinājuma pamata konstatēšanā, kā arī atbildētāja tiesisko interešu ievērošanā. Tiesību pilnveidošanas kontekstā tikpat svarīgi ir arī konstatēt, vai pareizi ir izveidots prasības nodrošinājuma līdzekļu izpildes mehānisms, vai atsevišķu nodrošinājuma līdzekļu piemērošana praksē nerada grūtības.

Tālākajās nodaļās tiks aplūkoti tie prasības nodrošinājuma līdzekļi, kas prasa padziļinātu uzmanību, jo ne reizi vien ir vai nu kritizēti tiesību praktiķu vidū, vai nu ir tādi, ar kuru izpildes problēmām autore saskaras savā ikdienas darbā.

Šajā apakšnodaļā tiks apskatīta to maksājumu apķīlāšana, kuri atbildētājam pienākas no trešajām personām.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 142.panta 5.daļai, maksājumu apķīlāšanu, kuri atbildētājam pienākas no trešajām personām, veic tiesu izpildītājs.¹⁰¹

Tiesu izpildītāja darbībā ir saskatāma virkne problēmu, kas, pēc autores domām, rodas galvenokārt no vienotās prakses tiesu izpildītāju vidū trūkuma, kas savukārt atstāj iespaidu uz tiesas lēmumu korektu izpildi. Ja iepriekš tiesu izpildītāju (tolaik - Tieslietu ministrijas Tiesu izpildītāju departamenta darbinieku) prakse bija vienota kā vienas iestādes darbinieku amata darbības, tad pēc Tiesu izpildītāju likuma¹⁰² spēkā stāšanās un tiesu izpildītāju institūcijas reformas, tiesu izpildītāju profesija pievienojās brīvo juridisko profesiju saimei.¹⁰³ Šī reforma, pēc autores domām, izveidoja arī zināmu konkurenci tiesu izpildītāju vidū, jo sava amata ietvaros tie ir ne tikai neatkarīgi un pakļauti vienīgi likumam¹⁰⁴, bet arī no sava darba rezultātiem gūst tiešu materiālu labumu. Šis apstāklis attiecīgi iespaido arī tiesu izpildītāju praksi, jo katrs tiesu izpildītājs likumsakarīgi izmanto tās metodes, kas dod vislielāko ieguvumu un zināmā mērā nav ieinteresēts, lai šādas metodes kļūtu zināmas citiem.

Kā spilgts piemērs ir tiesu izpildītāju rīkojumu saturs. Lai gan tiesu izpildītāju darbību un rīkojumu saturu reglamentē vieni un tie paši normatīvie akti, praksē secināms, ka atšķiras

¹⁰¹Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

¹⁰²Tiesu izpildītāju likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002.gada 13.novembris, Nr. 165 (2740)

¹⁰³Latvijas Republikas tieslietu sistēma. Hronika (1990-2008). Juridiskās palīdzības administrācija. Pieejams: http://www.jpa.gov.lv/lat/aktualitates/pazinojumi_presei/?doc=521 [Aplūkots 18.03.2011]

¹⁰⁴Tiesu izpildītāju likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002.gada 13.novembris, Nr. 165 (2740)

ne tikai rīkojumu gramatiskā konstrukcija, bet bieži arī izpildes robežas.¹⁰⁵ Vienotā prakse sekmētu tiesu un citu institūciju nolēmumu kvalitatīvāku izpildi. Tomēr šādas problēmas ir attiecināmas uz visu tiesu izpildītāju darbību kopumā, un, pēc autores domām, prasa atsevišķu analīzi, kas nav iespējams šī darba ietvaros.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 142.panta 5.daļu, izpildot lēmumu par maksājumu apķīlāšanu, tiesu izpildītājs dod rīkojumu ieskaitīt maksājumus (tajā skaitā pieprasījuma noguldījumus), kuriem iestājies termiņš, tiesu izpildītāja depozītu kontā. Tomēr, izpildot attiecīgo tiesas nolēmumu, tiesu izpildītāju rīcībā ne vienmēr ir informācija par parādnieka kontiem un to atlikumu. Ņemot vērā minēto, praksē tiesu izpildītāju rīkojumi vienlaicīgi tiek nosūtīti vairākām kredītiestādēm izpildei. Šāda prakse, no vienas puses, nodrošina ātrāku tiesas nolēmuma izpildi, bet no otras puses, var radīt atbildētājam ievērojamus zaudējumus, ja tam ir atvērti konti vairākās kredītiestādēs. Tādējādi, izpildot vienlaicīgi vairākām kredītiestādēm nosūtītus zvērināta tiesu izpildītāja rīkojumus, nodrošinājuma summa, ja tāda atrodas vairākos atbildētāja kontos, vairakkārt tiek pārskaitīta tiesu izpildītājam. Pat ja nepieciešamie naudas līdzekļi atrodas vienā no uzņēmuma kontiem un pilnā apmērā ir pārskaitīti tiesu izpildītājam, konti citās kredītiestādēs paliek apķīlāti līdz attiecīgajās kredītiestādēs netiek saņemts tiesu izpildītāja rīkojuma atsaukums, kas ņemot vērā pasta pakalpojumu ātrumu un tiesu izpildītāju pieņemšanas laikus, var aizņemt pat vairākās dienas. Tādējādi tiek apgrūtināta uzņēmuma komercdarbība, jo uzņēmumu kontos tiek bloķēti naudas līdzekļi. It īpaši tas attiecas uz gadījumiem, kad prasība ir nodrošināta pirms prasības celšanas un šāda līdzekļa izpilde nevarēja būt paredzēta. Kā norādīts juridiskajā literatūrā, prasības nodrošināšanas mērķis nav komersanta saimnieciskās darbības apgrūtināšana vai kavēšana¹⁰⁶, kas augstāk aprakstītajos gadījumos izpaužas tieši pretēji.

Vēl viens apstāklis, kas būtu apsverams saistībā ar maksājumu apķīlāšanu, kuri pienākas atbildētājam no trešajām personām, ir atbildētāja peļņas atrāvums. Analīzes vērts ir nosacījums, ka apķīlātie naudas līdzekļi ir ieskaitāmi tiesu izpildītāja depozīta kontā. Līdzīga prakse bija noteikta arī pirmskara Civilprocesa likumā, kura 729.pants noteica, ka sākot ar brīdi, kad izpildu raksts uzrādīts trešajām personām, viņām jāizdara visi turpmākie maksājumi ne atbildētājam, bet tai tiesu iestādei, kura uzlikusi apķīlājumu, vai arī vietējai Latvijas bankas nodaļai.¹⁰⁷ Šāda prakse ir saprotama apķīlāto naudas līdzekļu uzskaites nodrošināšanai, tomēr

¹⁰⁵Šādas izpildes robežas tiesu izpildītāju rīkojumos ir noteiktas, piemēram, attiecībā uz to, vai rīkojums ir izpildāms kredītiestādē tikai no parādnieka norēķinu kontiem, vai visiem noguldījumiem, vai tas ir attiecināms uz seifu saturu, vai paredz ievērot Civilprocesa 1. pielikuma 3.puntā noteikto ierobežojumu utt.

¹⁰⁶Škutāns D. Cerīgi jaunumi tiesu praksē: prasības nodrošināšana komercstrīdos. Jurista vārds, 2008.gada 7.oktobris, Nr.38(543) Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=181884> [Aplūkots 28.03.2011]

¹⁰⁷Civilprocesa likums (1938.g. izd., 1939. g. iespied.) ar paskaidrojumiem - izvilkumiem no Latvijas Senāta un Tiesu palātas spriedumiem un no attiecīgās zinātniskās literatūras, kā arī dažiem aizrādījumiem uz

mūsdienu apstākļos, īpaši ja prasības nodrošinājuma summa ir ievērojama, atbildētājs zaudē iespēju saņemt procentus par kontu atlikumu, kādu savukārt, iegūst tiesu izpildītājs.

Saskaņā ar Tiesu izpildītāju likuma 144.panta pirmo daļu, zvērinātam tiesu izpildītājam ir atsevišķs depozīta konts kredītiestādē, kurā tiek glabāti no parādniekiem piedzītie naudas līdzekļi un citas summas, kas pienākas ieinteresētajām personām (depozītu summas).¹⁰⁸ Depozīta konts tiek atvērts uz tiesu izpildītāja vārda, noslēdzot konta apkalpošanas līgumu.

Latvijas zvērinātu tiesu izpildītāju padomes sniegti statistikas dati¹⁰⁹ liecina par ievērojamu tiesu izpildītāju depozītu kontu apgrozījumu, tajā skaitā, attiecībā uz prasības nodrošinājuma līdzekļu izpildi.¹¹⁰ Papildus konta ieskaitāmajām depozītu summām, tajā tiek ieskaitīti arī procenti par depozīta kontu atlikumiem. To, ka šādi procenti tiek izmaksāti tiesu izpildītājiem, apstiprina arī tiesu prakse¹¹¹. Tomēr, nedz Civilprocesa likums, nedz Tiesu izpildītāju likums nesatur norādījumus par šādu procentu uzskaiti un izlietojumu.

Atbilstoši Latvijas zvērinātu tiesu izpildītāju padomes 2003.gada 7.marta metodisko norādījumu „Tiesu izpildītāja saimnieciskās un finansiālās darbības noteikumi”¹¹² 14.pantam, no summas, ko kredītiestāde ieskaita par kontā esošo naudas līdzekļu atlikumu par tekošo mēnesi, ir atņemami izdevumi, kas saistīti ar konta apkalpošanu (konta uzturēšanu), savukārt atlikums pārskaitāms saimnieciskās darbības kontā.

Prasības nodrošināšanas līdzekļa piemērošanai ir ilglaicīgs raksturs. Ņemot vērā minēto, apķīlātie naudas līdzekļi atrodas tiesu izpildītāja kontā ievērojamu laika periodu, par kuru, atbilstoši līgumam par tiesu izpildītāju depozītu kontu apkalpošanu, tiek aprēķināti un tiesu izpildītāja kontā ieskaitīti procenti par konta atlikumu. Minētie procenti Civillikuma 855.panta izpratnē ir augļi šaurākā nozīmē,¹¹³ kas savukārt pienāktos atbildētājam. Lai gan atbilstoši Civilprocesa likuma 143.pantam, atbildētājs ir tiesīgs prasīt atlīdzību par zaudējumiem, kas viņam radušies sakarā ar prasības nodrošināšanu, tomēr tikai tādā gadījumā, ja pret viņu celtā prasība ir noraidīta. Zaudējumu, kā sagaidāmās peļņas atrāvums, atlīdzība, gadījumos, ja pret atbildētāju celtā prasība nav noraidīta, Civilprocesa likumā nav

---

likumdošanas motīviem, sast. senators F. Konradi, Tiesu palātas Civildepartamenta priekšsēdētājs T. Zvejnieks et al. Rīga: Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939 /sast. F. Konradi ... [u.c.], Rīgā : Valsts tipogrāfija, 1939 – 215.lpp.

¹⁰⁸Tiesu izpildītāju likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002.gada 13.novembrī, Nr.165 (2740).

¹⁰⁹Statistikas pārskats par zvērinātu tiesu izpildītāju darbu Latvijā. Pieejams: <http://www.lzti.lv/?cid=9> [Aplūkots: 23.03.2011]

¹¹⁰Ka liecina statistikas dati, 2009.gadā Prasības nodrošinājuma pirms prasības celšanas tiesā un pierādījumu nodrošinājuma lietās tiesu izpildītāji kopā no parādniekiem piedzina LVL 6.288.455,63; 2010.gada pirmajā pusgadā - LVL 271.859,27.

¹¹¹Sk. Administratīvā rajona tiesas 2010.gada 3.februāra spriedums lietā Nr. A42524307. Pieejams: http://www.tiesas.lv/files/AL/2010/02_2010/03_02_2010/AL_0302_raj_A-00921-10_5.pdf [Aplūkots 23.03.2011]

¹¹²Tiesu izpildītāja saimnieciskās un finansiālās darbības noteikumi. Depozītu summu uzskaites kārtošana. Pieejams: <http://www.lzti.lv/?scid=15> [Aplūkots 23.03.2011]

¹¹³Civillikums. Lietu tiesības: LR likums. Ziņotājs, 1992.gada 30.jūlijs, Nr.29

paredzēta, bet augļi, kas rodas no apķīlātas summas, atbilstoši Latvijas zvērinātu tiesu izpildītāju padomes metodiskajiem norādījumiem, ieskaitāmi tiesu izpildītāja saimnieciskās darbības kontā.

Pēc autores domām, šāda kārtība nav pieļaujama, jo paredz tiesu izpildītāja iedzīvošanos uz atbildētāja rēķina. Atbilstoši Civillikuma 955.pantam, galvenās lietas īpašnieks kļūst arī par tās augļu īpašnieku, tiklīdz tie rodas¹¹⁴. Tātad arī atbildētājs kļūst par augļu (kapitāla procentu) īpašnieku. Civillikums nosaka gadījumu, kad svešas lietas civilie augļi nekļūst par galvenās lietas īpašnieka īpašumu – atbilstoši Civillikuma 958.pantam¹¹⁵, svešas lietas civilie augļi kļūst par tā īpašumu, kam pieder tiesība šo lietu lietot, no tā laika, no kura iestājas to samaksas termiņš. Tādējādi, no apķīlātiem maksājumiem gūtie procenti nevar būt pieskaitāmi tiesu izpildītāju ienākumiem.

Šādu secinājumu apstiprina arī tiesu prakse. 2011.gada 28.martā Administratīvā apgabaltiesa lietā Nr.A42524307 atzina, ka „procentu ienākumi no depozītu summām ir parādnieka mantas pieaugums un tas pieder parādniekam.” Papildus, apgabaltiesa atzina par nepieciešamu pieņemt blakus lēmumu lietā, lai informētu prokuratūru par iepriekš minēto faktu.¹¹⁶

Ņemot vērā minēto, būtu nepieciešams noregulēt šo jautājumu tiesiskā līmenī, piemēram, izdarot grozījumus Tiesu izpildītāju likumā, papildinot to ar 144¹.pantu šādā redakcijā: „Procenti par piedzīto un tiesu izpildītāja depozīta kontā noguldīto naudas līdzekļu atlikumu ir pieskaitāmi attiecīgās personas, pret kuru vērsta piedziņa, mantai samērīgi ar no attiecīgās personas piedzīto un depozīta kontā esošo naudas līdzekļu apmēru”.

Ar nožēlu jāatzīst, ka tiesu izpildītāj institūts prasa īpašu vērību un grozījumu izdarīšanu ne tikai attiecībā un prasības nodrošinājuma līdzekļu izpildi, bet arī uz tiesu izpildītāja darbību organizāciju kopumā.

Lai gan šī pētījuma ietvaros tika iezīmētas pamata problēmas, tomēr to uzskaitījums nav pilnīgs un to izpēte sniedz ārpus šī darba robežām. Pēc autores domām, Latvijas zvērinātu tiesu izpildītāju padomei būtu rūpīgi jāpievēršas tiesu izpildītāju prakses savstarpējai tuvināšanai un saimnieciskās un finansiālās darbības regulēšanai.

---

¹¹⁴Turpat

¹¹⁵Turpat

¹¹⁶2011.gada 28.marta Administratīvās apgabaltiesas spriedums lietā Nr.A42524307. Pieejams: http://www.tiesas.lv/files/AL/2011/03_2011/28_03_2011/AL_2803_apg_AA43-0245-11_11.pdf [Aplūkots: 05.04.2011]

4.2. Prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā

Turpinot iepriekšējā apakšnodaļā uzsākto to nodrošinājuma līdzekļu izpēti, kas praksē rada vērā ņemamas problēmas, šajā apakšnodaļā autore aplūkos prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā.

Ja pirms neilga laika juristu vidū aktīvu diskusiju raisīja jautājums par to, vai zemesgrāmatā iesniegtam nostiprinājuma lūgumam, kas pamatots ar tiesas lēmumu par prasības nodrošināšanu, ir priekšrocība par citiem, jau iepriekš iesniegtiem, bet vēl neizskatītiem, nostiprinājuma lūgumiem.¹¹⁷

Minētais jautājums tika atrisināts ar Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta lēmumu lietā Nr.SKC-784/2009.¹¹⁸ Tomēr, neskatoties uz minētajā sprieduma izteiktajām atziņām, pēc autores domām, šajā jomā arvien paliek virkne neatrisināto problēmu.

Latvijas Civilprocesa likums, tajā skaitā, attiecībā uz prasības nodrošināšanu ar nekustamo īpašumu, satur dispozivitātes principu, jo „civilprocess nevar sākties un turpināties bez puses gribas”¹¹⁹. Kā norāda Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments lēmumā lietā SKC-784/2009¹²⁰, dispozivitātes princips tika ieviests arī Zemesgrāmatu likumā. Tādējādi, nodrošinājuma atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā ir atkarīga no prasītāja gribas.

Tomēr, jautājumā par prasības nodrošinājuma atzīmes ierakstīšanu zemesgrāmatā dispozivitātes princips nonāk pretrunā ar pušu procesuālās līdztiesības principu. Prasītājam ne tikai jāpārlicina tiesu par prasības nodrošināšanas pamata esamību un nodrošināšanas nepieciešamību, bet „ja tas ir izdevies, tad jācenšas vēl pagūt apsteigt atbildētāju, lai neiestātos Zemesgrāmatu likuma 78.pantā¹²¹ minētais un lai tiesas piešķirtais nodrošinājums nezaudētu jēgu un nozīmi”.¹²² Līdz ar to, pušu procesuālās līdztiesības princips attiecībā uz prasības nodrošinājuma atzīmes ierakstīšanu nav pietiekami nodrošināts.

Šādu problēmu ir atrisinājis Krievijas Federācijas likumdevējs, Civilprocesa kodeksā 140.panta 4.daļā¹²³ paredzot kā, par lēmumu par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu tiesa vai tiesnesis nekavējoties paziņo attiecīgajai valsts vai pašvaldības iestādei, kas reģistrē

¹¹⁷Sk. S.Rudāns. Tiesas lēmuma par prasības nodrošināšanu izpilde. Jurista Vārds.29.07.2008., Nr.28, 17.lpp.; Virko E. Zemesgrāmatu pieejamība un ticamība. Juristā Vārds. 01.04.2008., Nr.13, 18.lpp.; Neimane K. Prasības nodrošinājuma nozīme civilprocesā. Jurista Vārds. 29.04.2008.Nr.17 (521) Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=174539> [Aplūkots: 28.03.2011] u.c.

¹¹⁸Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2009.gada 23.septembra lēmums lietā Nr.SKC-784/2009. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department1/2009/> [Aplūkots 28.03.2011]

¹¹⁹Sk. Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: autora izdevums,1933 -233.,234.lpp.

¹²⁰Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2009.gada 23.septembra lēmums lietā Nr.SKC-784/2009. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department1/2009/> [Aplūkots 28.03.2011]

¹²¹Zemesgrāmatu likums: LR likums. Ziņotājs, 1993.gada 29.aprīlis, Nr. 14./15

¹²²Neimane K. Prasības nodrošinājuma nozīme civilprocesā. Jurista Vārds. 29.04.2008.Nr.17 (521) Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=174539> [Aplūkots: 28.03.2011]

¹²³Гражданский процессуальный кодекс РФ. Pieejams: http://www.consultant.ru/popular/gpkrf/8_15.html#p1165 [Aplūkots 27.02.2011]

īpašumu vai tiesības uz to, to liegumus (aprobežojumus), pāreju vai izbeigšanos. Saskaņā ar Krievijas Federālo likuma „Par īpašuma tiesību uz nekustamo īpašumu un darījumu ar to valsts reģistrāciju”¹²⁴ 28.panta trešo daļu, attiecīgajai tiesu varas institūcijai likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu un lēmumu attiecībā uz tiesībām uz nekustamo īpašumu kopijas triju dienu laikā ir jānosūta attiecīgajai iestādei, kas veic tiesību valsts reģistrāciju. Tiesas nolēmuma kopija, kas saņemta attiecīgajā iestādē, kas veic tiesību valsts reģistrāciju, ir pamats tiesību aprobežojuma valsts reģistrācijai, kas tiek veikta bez ar tiesībām apveltītās personas klātbūtnes.

Tādējādi prasītājs ir atbrīvots no papildus pienākuma pašam veikt nepieciešamas darbības prasības nodrošinājuma atzīmes ierakstīšanai zemesgrāmatā. Nodrošinājuma līdzekļa reģistrāciju zemesgrāmatā nodrošina tiesa.

Līdzīgu regulējumu paredz arī Vācijas Civilprocesa kodeksa¹²⁵ 941.pants, kas nosaka, ka ja uz nodrošinājuma rīkojuma pamata ir nepieciešama reģistrācija zemesgrāmatā, tiesai ir tiesības lūgt attiecīgu reģistrācijas iestādi par reģistrācijas veikšanu. Vācijā tiesai ir dota rīcības brīvība pašai noteikt, vai nodrošinājuma atzīmes ierakstīšanu zemesgrāmatā veic prasītājs vai lūdz ierakstīt pati tiesa. Tādējādi, ja lietas apstākļi to prasa, prasītājs var būt atsvabināts no šāda pienākuma.

Pēc autores domām, arī Latvijas Civilprocesa likums būtu modernizējams šādā virzienā. Neskatoties uz to, ka Civilprocesa likums paredz visiem tiesas nolēmumiem zināmu izpildes procedūru, kas liedz nolēmuma izpildi uzreiz pēc tā pieņemšanas¹²⁶, pušu procesuālās līdztiesības nodrošināšanai civilprocesā nepieciešams novērst šķēršļus efektīvai gan pieteicēja, gan atbildētāja tiesību īstenošanai. Jaunais regulējums tikai atvieglotu prasības nodrošinājuma līdzekļa savlaicīgu ierakstīšanu zemesgrāmatā, tomēr jautājums par šāda līdzekļa nepieciešamību un piemērošanu arvien paliktu tiesas ziņā. Savukārt, balstoties uz tiesas praksi, īpaši lietā Nr.SKC-784/2009¹²⁷, zemesgrāmatā iesniegtajam tiesas lēmumam par prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu nebūtu prioritāte attiecībā uz jau iepriekš iesniegtajiem nodrošinājuma lūgumiem.

Informācijas apmaiņu starp tiesu un attiecīgu zemesgrāmatas nodaļu var organizēt elektroniskā formā.

¹²⁴Федеральный закон «О государственной регистрации прав на недвижимое имущество и сделок с ним» от 21.07.1997 года N 122-ФЗ. Pieejams: http://sos-ru.info/zakon/zakon_zakon_registr122_17.shtml [Aplūkots: 14.04.2011]

¹²⁵Гражданское процессуальное уложение Германии = Deutsche Zivilprozessordnung mit Einführungsgesets: Ввод.закон к Гражд.процессуальному уложению: пер.с нем./[В.Бергманн, введ., сост.].-М.: Волтерс Клувер, 2006 – С.335

¹²⁶Rudāns S. Tiesas lēmuma par prasības nodrošināšanu izpilde. Jurista Vārds.29.07.2008., Nr.28. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=178789> [Aplūkots: 14.04.2011]

¹²⁷Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2009.gada 23.septembra lēmums lietā Nr.SKC-784/2009. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/departament1/2009/> [Aplūkots 28.03.2011]

Autore piekrīt S.Rudāna izteiktajam viedoklim, ka „nebūtu pareizi pieņemt, ka prasītāja celtā prasība vienmēr ir pamatota un ka atbildētājs, apzinoties šo apstākli, obligāti centīsies izvairīties no sprieduma izpildes”.¹²⁸ Tādējādi, tiesas iespējai nosūtīt lēmumu par prasības nodrošinājuma atzīmes ierakstīšanu jābūt nepieciešamai un pamatotai, ja šādi apstākļi pastāv konkrētajā gadījumā. Līdz ar to, autore piedāvā Civilprocesa likuma modernizēšanai izmantot tieši Vācijas pieredzi, paredzot, ka Civilprocesa likuma 142.panta trešā daļa būtu papildināma ar otro teikumu šādā redakcijā: „Atsevišķos gadījumos tiesa var pati lūgt veikt nodrošinājuma atzīmes ierakstīšanu zemesgrāmatā, nosūtot lūgumu un lēmuma par prasības nodrošināšanu norakstu attiecīgajai zemesgrāmatu nodaļai elektroniskā formā.”

Atbilstoši Civilprocesa likuma 138.panta 5.daļai, ja prasības priekšmets ir naudas prasījums, tās nodrošinājums ar nekustamo īpašumu izdarāms, ierakstot zemesgrāmatā attiecīgā nekustamā īpašuma nodalījumā ķīlas tiesības atzīmi, savukārt, minētā panta 8.daļa nosaka, ka apmierinot pieteikumu par prasības nodrošināšanu, lēmumā norāda summu, līdz kurai sniedzas nodrošinājums, bet tā nedrīkst būt lielāka par prasības summu.¹²⁹

Norādītās tiesību normas ir būtiskas jautājumā par nekustamā īpašuma vērtības noteikšanu, kas ir īpaši izšķirošs gadījumos, ja prasība ir nodrošināta par ievērojamu summu un tiesas lēmums attiecās uz vairākiem atbildētāja īpašumiem.

Pēc ievērojamā krituma globālās finanšu krīzes ietekmē, aktivitāte nekustamā īpašuma tirgū šobrīd atjaunojas, piemēram, sērijveida dzīvokļu segmentā vidējās cenas Rīgā pēdējā pusgada laikā pat ir palielinājušās. Šādā situācijā īpaši svarīga un aktuāla kļūst īpašuma vērtības noteikšana atbilstoši esošajam tirgus stāvoklim.¹³⁰

Tādējādi, nodrošinot prasību ar prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā, svarīgi, lai apķīlāto nekustamo īpašumu vērtība nepārsniegtu summu, līdz kurai sniedzams nodrošinājums. Pretējā gadījumā, atbildētāja tiesības būtu ierobežotas vairāk nekā tas nepieciešams attiecīgajā gadījumā un vairāk nekā to atļauj likums. Tieši šis apstāklis liecina par nekustamā īpašuma vērtības nozīmi prasības nodrošināšanā.

Tomēr, ja nekustamā īpašuma kadastrālā vērtība ir publiski pieejama, tā neatspoguļo nekustama īpašuma atbilstošo tirgus vērtību. Secināms, ka lūdzot nodrošināt prasību ar prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā, pieteicējam būtu jāsniedz ne tikai nepieciešamie pierādījumi prasības nodrošināšanas pamata konstatēšanai, bet arī nekustamā īpašuma vērtības noteikšanai.

---

¹²⁸Rudāns S. Tiesas lēmuma par prasības nodrošināšanu izpilde. Jurista Vārds.29.07.2008., Nr.28. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=178789> [Aplūkots: 14.04.2011]

¹²⁹Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

¹³⁰„Latio” rīko akciju īpašumu patiesās vērtības noteikšanai. Pieejams: <http://www.latio.lv/lv/zinas/2458/> [Aplūkots: 28.03.2011]

Savukārt, patiesai nekustamā īpašuma vērtības noskaidrošanai, nekustamā īpašuma novērtējumu jāveic klātienē, ko prasības nodrošināšanas apstākļos pieteicējam nemaz nav iespējams iegūt.

Nākamais problēmjautājums, kas saistīts ar prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā, ir prasības nodrošināšana par mazām summām. Civilprocesa likuma 138.panta 5.daļa atļauj nodrošināt prasību ar nekustamo īpašumu arī gadījumos, ja prasības priekšmets ir naudas prasījums. Likums nenosaka minimālo summu, no kuras ir pieļaujama prasības nodrošināšana ar nekustamo īpašumu. Ņemot vērā minēto, ar prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā var nodrošināt prasību par 100.00 LVL vai pat mazāk.

Šo problēmu ir atrisinājis Igaunijas likumdevējs, Civilprocesa kodeksā 388.panta otrajā daļā paredzot, ka nekustamā īpašuma hipotēka, kā prasības nodrošināšanas līdzeklis, nevar tikt piemērota gadījumos, ja prasības summa ir mazāka par 640.00 EUR un pastāv iespēja nodrošināt prasību citā, atbildētājam labvēlīgākā veidā.¹³¹ Pēc autores domām, līdzīga norma būtu jāievieš arī Latvijas Civilprocesa likumā, kas ļautu izvairīties no tādu prasību nodrošināšanas, kas nepārsniedz likumdevēja noteikto robežu. Tomēr, jautājums par prasības minimālās vērtības apjomu būtu apsverams.

Lūdzot nodrošināt prasību, kuras priekšmets ir naudas prasījums, ar prasības nodrošināšanas atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā, atbildētājam ir jāpierada izvēlētajā nodrošinājuma līdzekļa atbilstība un samērīgums. Ja tiesa piemēro minēto nodrošinājuma līdzekli, prezumējams, ka pieteicējam pozitīvā tiesas galīgā sprieduma gadījumā, minēto nekustāmo īpašumu var nākties pārdot. Līdz ar to, šāda līdzekļa piemērošana var novest pie nekustamā īpašuma pārdošanas nākotnē, kas nebūtu samērīgi, ja nodrošinātas prasības summa ir mazāka, nekā nekustamā īpašuma pārdošanas izmaksas.

Tomēr, Igaunijas noteiktā nodrošinājuma līdzekļa izvēles prioritāte – nodrošināt prasību ar ķīlas tiesību ierakstīšanu zemesgrāmatā var tikai tādā gadījumā, ja nav iespēju piemērot kādu citu nodrošinājuma līdzekli – pēc autores domām, Latvijā nebūtu pārņemama. Īpaši tas attiecas uz prasības nodrošināšanu komercstrīdos.

Kā atzīts tiesu praksē¹³², komercstrīdos naudas līdzekļu apķīlāšana, kas atbildētājam pienākas no trešajām personām, arī noguldījumu kredītiestādēs apķīlāšana, ir nesamērīgs

---

¹³¹Правовые акты Эстонии. Гражданский процессуальный кодекс (полный текст). Pieejams: http://estonia.news-city.info/docs/sistemsw/dok_ieghlz/index.htm [Aplūkots 03.01.2011]; <http://www.isepankur.ee/est/Page/tsiviilkohtumenetluse-seadustik> [Aplūkots 01.03.2011]

¹³²Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008.gada 12.jūnija lēmums lietā Nr.PAC-1442 (nav publicēts); Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008.gada 17.jūnija civillietā Nr.PAC-1388 (nav publicēts).

prasības nodrošinājuma līdzeklis gadījumos, ja atbildētājam ir kāds cits īpašums.¹³³ Naudas līdzekļu apķīlāšana var kaitēt atbildētāja komercdarbībai, savukārt, ķīlas tiesību atzīmes ierakstīšana zemesgrāmatā, kas nodrošina prasību, ir mazāk apgrūtināša.

Ņemot vērā augstāk izklāstīto, Latvijas Civilprocesa likumā, līdzīgi kā Igaunijas Civilprocesa kodeksā, būtu lietderīgi noteikt minimālo prasības summu, no kuras ir pieļaujamā prasības nodrošinājums ar nekustamo īpašumu.

4.3. Aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības

Iepriekšējās divās apakšnodaļās jau tika izskatītas problēmas, kas praksē rodas atsevišķu prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanā un izpildē. Ne mazāku uzmanību šajā kontekstā prasa arī tāds prasības nodrošinājuma līdzeklis kā aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 138.panta piektajai daļai¹³⁴, viens no prasības nodrošinājuma līdzekļiem ir aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības. No normas struktūras izriet, ka aizliegums var būt attiecināms tikai uz kādu konkrētu vai konkrētām darbībām, un nedrīkst būt vispārīgs. Tāpēc, pieļaujot šādu nodrošinājuma līdzekli, tiesas lēmumā ir skaidri jānosaka, ko šāds aizliegums iever un uz kādām tieši atbildētāja darbībām tas var būt attiecināms.

Īpašu nozīmi šāda atziņa iegūst, apsverot nodrošinājuma līdzekli – aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības ar kapitāla daļām. Pēdēja gada laikā arvien plašāku diskusiju juristu vidū ir raisījis jautājums – ko šāds reģistrēts aizliegums ietver,¹³⁵ īpaši saistībā ar atsevišķiem reiderisma jeb uzņēmumu sagrābšanas gadījumiem.¹³⁶

Šajā sakarā ir svarīgi noskaidrot vairākus jautājumus:

---

¹³³Sk. Škutāns D. Cerīgi jaunumi tiesu praksē: prasības nodrošināšana komercstrīdos. Jurista vārds, 2008.gada 7.oktobris, Nr.38(543). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=181884> [Aplūkots: 28.03.2011]; Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008.gada 12.jūnija lēmums lietā Nr.PAC-1442 (nav publicēts); Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2008.gada 17.jūnija civillietā Nr.PAC-1388 (nav publicēts).

¹³⁴Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

¹³⁵Sk. Džule Z. Ko (ne)nodrošina prasības nodrošinājums uz daļām? Dienas Bizness. Pieejams: <http://www.db.lv/blogi-viedokli/blogi/ko-ne-nodrosina-prasibas-nodrosinajums-uz-dalam-237059> [Aplūkots: 15.04.2011]; Balmaks I. Nodrošinot prasību, nedrīkst liegt izmantot balsstiesības kā tādas. Jurista Vārds. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=224674> [Aplūkots: 16.04.2011]; Diskusija: Balsstiesīgā pamatkapitāla izpratne. Jurista Vārds. Nr.3 (650) Otrdiena, 2011. gada 18. Janvāris. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/?menu=DOC&id=224289> [Aplūkots: 16.04.2011]

¹³⁶Sk. Īsais kurss reiderisma pamatos: Kā izkrāpt mantu vairāku miljonu latu apmērā, izmantojot tiesnešu labvēlību un likumdošanas trūkumus. Atklāta vēstule Valsts prezidentam, Saeimas priekšsēdētājam, Ministru prezidentam, Tieslietu ministram, Iekšlietu ministram, Augstākās Tiesas priekšsēdētājam, Ģenerālprokuroram, Valsts policijas priekšniekam, Saeimas Juridiskajai komisijai. Pieejams: <http://www.ir.lv/blogi/ekonomika/issais-kurss-reiderisma-pamatos-ka-izkrapt-mantu-vairaku-miljonu-latu-apmera-izmantojot-tiesnesu-labvelibu-un-likumdosanas-trukumus> [Aplūkots: 16.04.2011]

1. Vai tiesa var noteikt nodrošinājuma līdzekli „aizliegums veikt jebkādas darbības ar dalībniekam piederošajām kapitāla daļām”;
2. Vai tiesa var piemērot aizliegumu izmantot dalībnieka balsstiesības.

Autores ieskatā, formulējums „aizliegums veikt jebkādas darbības ar dalībniekam piederošajām kapitāla daļām” ir prettiesisks šādu apsvērumu dēļ:

- 1) Jebkuram tiesas lēmumam ir jābūt nepārprotamam un skaidram. Tiesas lēmums ir dokuments Dokumentu juridiskā spēka likuma¹³⁷ 1.panta pirmās daļas izpratnē, jo tas ir rakstveida informācija, ko rada tiesa. Atbilstoši Dokumentu juridiskā spēka likuma 8.pantam, dokumentu oriģināla izstrādāšanas un noformēšanas noteikumus nosaka Ministru Kabinets. Savukārt, atbilstoši Ministru Kabineta noteikumu Nr.916 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība"¹³⁸ 102.punktam, dokumenta tekstu veido nepārprotami uztveramu, iespējami lakonisku un vienkāršu. Tādējādi, prasība būt nepārprotami uztveramam ir attiecināma arī uz tiesas nolēmumu saturu. Gadījumā, ja tiesas nolēmums satur pārāk vispārīgu aizliegumu, kā apskatītais piemērs „aizliegums veikt jebkādas darbības ar dalībniekam piederošajām kapitāla daļām”, to saturu nevar viennozīmīgi noteikt, ko apliecina arī iepriekš minētās diskusijas juristu vidū attiecībā uz dalībnieka balsstiesībām. Tātad, šāds formulējums neatbilst Ministru Kabineta noteikumu Nr.916 "Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība" 102.punktam. Protams, Civilprocesa likuma 553.pants¹³⁹ satur iespēju tiesu izpildītājam lūgt tiesu, kura pieņēmusi nolēmumu, to izskaidrot. Tomēr, pēc autores domām, šādai iespējai ir drīzāk izņēmuma raksturs.
- 2) Civilprocesa likuma 138.panta piekto daļu nedrīkst tulkot paplašināti pretēji tā gramatiskajai konstrukcijai. Likumdevējs ir paredzējis iespēju aizliegt veikt tikai noteiktā veida darbības un šāds aizliegumam nevar būt vispārīgs. Tas ir pamatojams ar nepieciešamību konstatēt cēloņsakarību starp tiesas piemēroto nodrošinājuma līdzekli un prasības nodrošināšanas pamatu. Noteiktu aizliegumu var piemērot tikai tādā gadījumā, ja konkrētā darbība apgrūtinā vai padara par neiespējamu, vai var apgrūtināt vai padarīt par neiespējamu sprieduma izpildi lietā. Autore pievienojas Dr.iur. V.Jarkinas viedoklim, ka „taisot lēmumu par prasības nodrošinājumu, jāievēro Civilprocesa likuma 19.nodaļas noteikumi, tam tāpat ir jābūt

---

¹³⁷Dokumentu juridiskā spēka likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2010.gada 19.maijs, Nr. 78 (4270)

¹³⁸Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība: MK noteikumi Nr.916. Latvijas Vēstnesis, 2010.gada 14.oktobris Nr. 163 (4355)

¹³⁹Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

motivētam.”¹⁴⁰ Savukārt, no tā izriet, ka tiesai ir jāanalizē, kādas konkrētas atbildētāja darbības un kādā veidā var novest pie sprieduma izpildes apgrūtinājuma vai tā neiespējamības un attiecīgi, ja tas ir nepieciešams, aizliegt tos veikt. Lēmuma vispārīgums norāda uz to, ka šāda analīze visdrīzāk nav veikta.

Ar izklāstīto autores viedokli daļēji saskan arī zvērināta advokāta I.Balmaka viedoklis, kurš analizējot tiesas noteiktu aizliegumu izmantot balsstiesības, norāda, ka „civiltiesisku darījumu slēgšana, tāpat kā balsstiesību izmantošana, šķietami ir noteikta darbība, tomēr tā tik un tā ir tik plaša, ka šāda pieteikuma apmierināšanas gadījumā tiktu panākts prettiesisks un absurds rezultāts.”¹⁴¹ Šādu secinājumu var attiecināt arī uz tiesas noteiktu aizliegumu „veikt jebkādas darbības ar dalībniekam piederošajām kapitāla daļām”.

Nākamais jautājums, kas secīgi rodas, ja tiesa tomēr piemēro šāda veida aizliegumu, ir tā satura noskaidrošana. Kā norāda Dr.iur. Erlens Kalniņš, lai noskaidrotu šāda vispārīgi noteikta aizlieguma saturu, „ir jāvērtē aizlieguma mērķis un ar to aizsargātās tiesiskās intereses, ko attiecīgajam aizliegumam paredzēts nodrošināt konkrētajā gadījumā.”¹⁴² Savukārt, lai izvairītos no nepieciešamības vērtēt tiesas noteiktā ierobežojuma mērķi un saturu, kas ievērojami apgrūtina lēmuma izpildi, kā arī var novest pie nepatiesa satura noteikšanas, tiesas lēmumam, un jo īpaši tajā noteiktam aizliegumam ir jābūt konkretizētam. Autore nenoliedz iespēju, ka var pastāvēt gadījumi, kad tiesai pamatoti jāpiemēro visu veidu darbību aizliegumi, tomēr šādā gadījumā visa veida aizliegumiem tiesas lēmumā ir jābūt konkretizētiem un uzskaitītiem. Autore pievienojas Mg.iur. L.Liepas viedoklim, ka „atbilstošākais un samērīgākais risinājums daļu īpašniekam noteiktā ierobežojuma tvērumam būtu precīzs aizlieguma formulējums, īpaši ņemot vērā apstākli, ka ierobežojums piemērots vēl neatrisinātā tiesiskā strīdā.”¹⁴³

Attiecībā uz to, vai tiesa var piemērot aizliegumu izmantot dalībnieka balsstiesības, jānorāda, ka jau 2006./2007. gada tiesu prakses apkopojumā "Apelācijas un kasācijas instances tiesu prakse blakus sūdzību izskatīšanā par tiesu lēmumiem" Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments norādījis, ka balsstiesību izmantošanas aizliegums ir pretrunā

---

¹⁴⁰Jarkina V. Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Pieejams: <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/2010/prasibas-nodrosinajuma-pamats-un-nepieciešamie-grozījumi-civilprocesa-likuma> [Aplūkots 03.01.2011]

¹⁴¹Balmaks I. Nodrošinot prasību, nedrīkst liegt izmantot balsstiesības kā tādas. Jurista Vārds. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=224674> [Aplūkots: 16.04.2011]

¹⁴²Uzņēmumu reģistra amatpersonu lēmumu atziņas ar ekspertu komentāriem. Jurista Vārds. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=224681> [Aplūkots: 16.04.2011]

¹⁴³Turpat

komercietību vispārējiem principiem un neatbilst Civilprocesa likumā noteiktā prasības nodrošinājuma līdzekļa - aizlieguma veikt noteiktas darbības - jēgai.¹⁴⁴

Neskatoties uz 2007.gada augstāk minētajā tiesu prakses apkopojumā norādīto, 2011.gada 4.martā tiesnešu disciplinārkolēģija, izbeidzot disciplinārlietu pret Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesnesi Sandru Meliņu, norāda, ka aizliegums atbildētājiem izmantot sev piederošo kapitāla daļu balsstiesības atbilst likuma 138.panta pirmās daļas 5.punktā norādītajam prasības nodrošinājuma līdzeklim – aizliegumam atbildētājam veikt noteiktas darbības.¹⁴⁵

Pēc autores domām, šāds secinājums ir nepamatots. Atbilstoši Komerclikuma 211.panta pirmajai daļai,¹⁴⁶ pilnībā apmaksāta daļa dod dalībniekam balsstiesības. Balsstiesības ir izmantojamas dalībnieku sapulcē, pieņemot lēmumus par Komerclikuma 210.pantā uzskaitītajiem jautājumiem, tajā skaitā arī tādus lēmumus, kas ietilpst valdes vai padomes kompetencē.¹⁴⁷ Tādējādi jāsecina, ka aizliegums izmantot dalībnieka balsstiesības ir pārāk plašs un vispārīgs, jo dalībnieku sapulcē var tikt pieņemti tādi lēmumi, kas neskar nodrošinātas prasības priekšmetu. Šāds vispārīgs aizliegums ir pretrunā Civilprocesa likuma 138.panta 5.daļai¹⁴⁸, kas prasa norādīt konkrētu aizliegumu. Autore pievienojas viedoklim, ka ierobežojot viena dalībnieka tiesības, tiek ierobežota visas sabiedrības darbība, savukārt, ja nodrošinājuma līdzekļa mērķis ir ierobežot sabiedrību, tad jāpiemēro cits nodrošinājuma līdzeklis.¹⁴⁹

Analizējot citu valstu pieredzi šādā prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanā, jāatzīst, ka līdzīga rakstura problēmas pastāv ne tikai Latvijas civilprocesā. Piemēram, Krievijas Federācijas Civilprocesa Kodeksa 140.panta pirmās daļas 2.punkts¹⁵⁰ līdzīgi kā Latvijas Civilprocesa likuma 138.panta piektā daļa¹⁵¹, kā vienu no prasības nodrošinājuma līdzekļiem paredz aizliegumu atbildētājam veikt noteiktas darbības. Apsverot minēto prasības nodrošinājuma līdzekli, Krievijas tiesību zinātnieks A.Savikovs (Савиков А.В.) norāda, ka aizliegumu izmantot dalībnieka balsstiesības kā nodrošinājuma līdzekli nav pretrunā Krievijas likumdošanai, lai gan šāds nodrošinājuma līdzeklis var tikt izmantots tikai

---

¹⁴⁴Apelācijas un kasācijas instances tiesu prakse blakus sūdzību izskatīšanā par tiesu lēmumiem (saīsināts) Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/summary/2006/> [Aplūkots 12.12.2010]

¹⁴⁵Disciplinārkolēģija izbeidz pret tiesnesi Meliņu ierosināto disciplinārlietu. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/information/on-disciplinary-proceedings/2011/201103/20110303/?print=1> [Aplūkots: 16.04.2011]

¹⁴⁶Komerclikums: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 2000.gada 4.maijs, Nr.158/160 (2069/2071)

¹⁴⁷Turpat

¹⁴⁸Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

¹⁴⁹Diskusija: Balsstiesīgā pamatkapitāla izpratne. Jurista Vārds. Nr.3 (650) Otrdiena, 2011.gada 18.janvāris. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/?menu=DOC&id=224289> [Aplūkots: 16.04.2011]

¹⁵⁰Гражданский процессуальный кодекс РФ. Pieejams: http://www.consultant.ru/popular/gpkrf/8_15.html#p1165 [Aplūkots 27.02.2011]

¹⁵¹Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

izņēmuma gadījumos¹⁵². Pēc L.Mihaļeviča (Михалевич Л.С.) domām, nepieciešamību ierobežot dalībnieka balsstiesības jānosaka atkarībā no prasības priekšmeta. Ja prasības priekšmets ir tiesības uz akcijām, atbildētāja balsstiesības, kā arī vispār tiesības, kas rodas no sabiedrības dalībnieka statusa, pēc L.Mihaļevičam domām, būtu ierobežojamas, jo faktiski atbildētājam šādas tiesības vispār nepastāv.¹⁵³ Savukārt, A.Kostenko (Костенко А.) uzskata, ka balsstiesību ierobežošana kā nodrošinājuma līdzeklis ir nelikumīga, ir pretrunā ar nodrošinājuma līdzekļu mērķi, nevar būt saistīta ar prasības priekšmetu, kā arī ievērojami pārkāpj sabiedrības dalībnieka likumīgas tiesības.¹⁵⁴

1. Pēc autores domām, aizliegums izmantot balsstiesības kā tādas ir pārāk plašs un vispārīgs, tādējādi tas ir pretrunā Civilprocesa likuma 138.panta 5.daļai. Tomēr, autore neizslēdz situāciju, kad šāds aizliegums, vadoties no prasības priekšmeta un aizsargājamo tiesību loka, būtu nepieciešams. Bet arī šajā gadījumā tiesas lēmumā šāds aizliegums būtu konkretizējams, norādot kādas tieši dalībnieka balsstiesības, lemjot par kādiem jautājumiem, būtu ierobežojamas. Autore pievienojas L.Medinas viedoklim, ka „balsstiesības kā tiesību uz īpašumu elementu nevar atņemt, tomēr tās var ierobežot tāpat kā cita veida īpašuma tiesības”.¹⁵⁵ Tomēr, šāds ierobežojums nevar būt noteikts plašāks, nekā to atļauj Civilprocesa likuma 138.panta 5.daļa, un šāda ierobežojuma nepieciešamībai ir jābūt pamatotai tiesas lēmumā. Piemērojot prasības nodrošinājuma līdzekli saskaņā ar Civilprocesa likuma 138.panta 5.daļu, tam jābūt noteiktam un satura ziņā ierobežotam. Pēc autores domām, tiesu prakses maiņas nepieciešamība būtu jāformulē ar Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta atzinuma (piemēram, tiesu prakses apkopojumā) palīdzību. Šāds formulējums atvieglotu nodrošinājuma līdzekļa izpildi.

Kontekstā ar balsstiesību ierobežošanas noteikšanu, autores ieskata būtu jāizdala divas būtiskas nodrošinājuma līdzekļa – aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības – izpildes problēmas:

- 1) Pārāk plaši formulēts ierobežojums rada nepieciešamību noteikt tā īsto saturu, kas iespējami var novēst pie atbildētāja tiesību pārkāpuma vai nepienācīgi izpildīta tiesas lēmuma;

---

¹⁵²Савиков А.В. Арест акций и право на участие в общем собрании акционеров. Pieejams: <http://www.lawmix.ru/comm/5097/> [Aplūkots: 18.04.2011]

¹⁵³Михалевич Л.С. Арест акций. Pieejams: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=172550> [Aplūkots: 18.04.2011]

¹⁵⁴Костенко А. Арест голосующих акций как мера по обеспечения иска. Pieejams: <http://www.epam.ru/index.php?id=22&id2=178&l=rus> [Aplūkots: 18.04.2011]

¹⁵⁵Diskusija: Balsstiesīgā pamatkapitāla izpratne. Jurista Vārds. Nr.3 (650) Otrdiena, 2011.gada 18.janvāris. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/?menu=DOC&id=224289> [Aplūkots: 16.04.2011]

- 2) Kontekstā ar pastāvošo praksi, skaidri formulēts aizlieguma apmērs var novest pie tā paplašināšanas.

Attiecībā uz pirmo situāciju, analīze vērts ir Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra R.Baloža 2010.gada 22.oktobra lēmums Nr. 1-5/159.¹⁵⁶ Tā, pamatojoties uz zvērināta tiesu izpildītājas H.Praņevskas iesniegumu, ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra valsts notāra lēmumu cita starpā nolemts: 1) reģistrēt nodrošinājuma līdzekli sabiedrības ar ierobežotu atbildību „HOBI LATGALE”, vienotais reģistrācijas Nr. 40003597808, lietā: piemērot aizliegumu veikt jebkādas darbības ar Guntim Indriksonam piederošajām kapitāla daļām; 2) reģistrēt nodrošinājuma līdzekli sabiedrības ar ierobežotu atbildību „SKONTO FC”, vienotais reģistrācijas Nr. 40003112303, lietā: piemērot aizliegumu veikt jebkādas darbības ar Guntim Indriksonam piederošajām kapitāla daļām. Šāds plaši noteikts aizliegums radīja nepieciešamību to interpretēt, noskaidrojot tā patieso saturu. Augstāk minētajā Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra Ringolda Baloža lēmumā tika secināts, ka šādi noteikts aizliegums neietver sevī aizliegumu izmantot dalībnieka balsstiesības. Lēmums ir pamatots ar to, ka aizliegums veikt jebkādas darbības ar savu kustamo mantu - kapitāla daļām - nevar traucēt sabiedrības komercdarbībai, tātad aizliegums dalībniekam veikt jebkādas darbības ar sev piederošajām daļām neliedz izmantot balsstiesības. Tomēr, Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra lēmumā nav analizēts tiesas lēmums, saskaņā ar kuru prasības nodrošinājuma līdzeklis reģistrējams. Šādi plaši noteikts nodrošinājuma līdzeklis šajā gadījumā izradītos neefektīvs, ja tas būtu vērsts uz tajā skaitā balsstiesību ierobežojumu.

Sakarā ar otro norādīto problēmu, ir jāatzīmē Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra R.Baloža 2010.gada 19.maija lēmumu Nr.1-5/76.¹⁵⁷ Šajā gadījumā, pamatojoties uz Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2010.gada 26.februāra lēmumā lietā Nr.C28237810 par prasības nodrošināšanu, paredzot publiskajā reģistrā ierakstīt tikai aizlieguma atzīmi uz Tālim Andrejam Graudam piederošajām kapitāla daļām sabiedrībā, nosakot aizliegumu kapitāla daļas atsavināt, ieķīlāt vai kā citādi apgrūtināt ar lietu un saistību tiesībām. Pretēji lēmumā norādītajam, ar valsts notāra 2010.gada 23.marta lēmumu, sabiedrības lietā tika reģistrēts tajā skaitā aizliegums izmantot sabiedrības dalībnieka balsstiesības. Ar Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra R.Baloža 2010.gada 19.maija lēmumu Nr.1-5/76 minētais lēmums tika atstāts negrozīts. Tādējādi, tiesas lēmums lietā Nr.C28237810 tika nepamatoti paplašināts, būtiski pārkāpjot atbildētāja likumīgas tiesības.

---

¹⁵⁶Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra Ringolda Baloža 2010.gada 22.oktobra lēmums Nr. 1-5/159. Pieejams: <http://www.ur.gov.lv/?a=65&l=1543> [Aplūkots: 16.04.2011]

¹⁵⁷Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra Ringolda Baloža 2010.gada 19.maija lēmums Nr. 1-5/76. Pieejams: <http://ur.gov.lv/?a=65&l=1480&v=lv> [Aplūkots: 16.04.2011]

5. PRASĪBAS NODROŠINĀŠANAS PROBLĒMAS PĀRROBEŽU LIETĀS

5.1. Citas Eiropas Savienības dalībvalsts procesuālā likuma piemērošana jautājumu par prasības nodrošināšanu izlemšanā

Latvijas Republika kā Eiropas Savienības dalībvalsts bauda personu, pakalpojumu, preču un kapitāla brīvu apriti. Šāda brīvība ir sekmējusi sadarbību starpnacionālajā līmenī, tādējādi, arvien aktuālāks ir jautājums par iespējo strīdu ar ārvalsts elementu izskatīšanas kārtību.

Nemot vērā minēto, šajā un turpmākajā apakšnodaļā tiks analizētas problēmas, kas saistītas ar prasības nodrošināšanu lietās, kur viena no pusēm ir no citas Eiropas Savienības dalībvalsts, īpaši tāpēc, ka Eiropas Savienības tiesību akti, kā tas tika konstatēts jau šī darba 1.2.apakšnodaļā, paredz iespēju nodrošināt šāda rakstura prasības.

Šajā apakšnodaļā uzmanība tiks pievērsta iespējai piemērot citas Eiropas Savienības dalībvalsts procesuālo likumu, izlemjot jautājumu par prasības nodrošināšanu.

Īpaši aktuāls šis jautājums kļūst vairāku tiesas lēmumu kontekstā, kuros pausta atziņa, ka, ja puses līgumā ir vienojās par ārvalsts likuma piemērošanu, šāds noteikums ir attiecināms arī uz lietas izskatīšanas procesuālo kārtību atbilstoši ārvalsts likumam. Tā 2009.gada 10.jūlija lēmumā lietā Nr.3-10/72/09-26 tiesas konstatē, ka „Puses ir pielīgušas Somijas likumu, nevis Latvijas likumu, līdz ar to pieteicējs nevar pamatot savas tiesības lūgt prasības nodrošināšanu Latvijas tiesā uz Latvijas likuma pamata. [...] Iespējamam prasītājam ir pienākums pamatot un pierādīt savu pieteikumu ar Somijas likumu, kas paredzētu Latvijas tiesai skatīt pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas.”¹⁵⁸ Savukārt, 2009.gada 28.septembra lēmumā lietā C01191209, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta atteikusi piemērot prasības nodrošinājuma līdzekli, pamatojoties uz to, ka Civilprocesa likuma normas „automātiski nevar attiecināt uz citā valstī notiekošu šķīrējtiesas procesu.”¹⁵⁹

Atbilstoši likuma „Par tiesu varu”¹⁶⁰ 18.pantam, tiesvedība Latvijā tiek veikta saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanas aktiem, un spriedums tiek pasludināts Latvijas Republikas vārdā, savukārt, likumos un starpvalstu līgumos noteiktajos gadījumos tiesa piemēro arī starptautisko tiesību normas vai citu valstu likumus. Attiecībā uz civillietām

---

¹⁵⁸Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 10.jūlija lēmums lietā Nr.3-10/72/09-26 (nav publicēts)

¹⁵⁹Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2009.gada 28.septembra lēmums lietā Nr.C011912209, PAC-1912 (nav publicēts)

¹⁶⁰Par tiesu varu: LR likums. Ziņotājs, 1993.gada 14.janvāris, Nr.1

piemērojamo likumu, saskaņā ar Civilprocesa likuma 5.panta 4.daļu¹⁶¹, likumā vai līgumā noteiktajos gadījumos tiesa piemēro arī citu valstu likumus un starptautisko tiesību normas.

Juridiskajā zinātnē ir atzīts, ka Civilprocesa likuma 5.pants attiecas gan uz procesuālo, gan arī uz materiālo tiesību normu piemērošanu.¹⁶² Neskatoties uz minēto, nevar piekrist, ka Civilprocesa likums līdzējiem piešķir tiesības līgumā brīvi noteikt procesuālo tiesību likumu. Autore pievienojas E.Brieža viedoklim, ka līdzējiem ir dotās tiesības brīvi noteikt piemērojamo materiālo tiesību normu¹⁶³. Lai gan autore nevar piekrist E.Brieža apgalvojumam, ka „valsts tiesa procesu vienmēr vadīs saskaņā ar savas valsts procesuālo likumu”.¹⁶⁴

Tiesības izvēlēties piemērojamās materiālo tiesību normas līdzējiem piešķir Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr.593/2008,¹⁶⁵ kas nosaka līgumsaistībām piemērojamus tiesību aktus. Atbilstoši minētās regulas 1.panta trešajai daļai, minētā regula neattiecas uz procesuāliem jautājumiem. Saskaņā ar minēto regulu, procesuālo tiesību izvēles iespējas līdzējiem nav paredzētas.

Padomes Regula (EK) Nr.44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās piešķir līgumslēdzējpusēm vienoties par kādas dalībvalsts tiesu, kurai būt piekritīgs strīds¹⁶⁶. Jautājumu par prasības nodrošināšanu gadījumos, ja strīds piekritīgs vienas dalībvalsts tiesai, savukārt, atbildētāja īpašums atrodas citā dalībvalstī, regulē regulas 31.pants, kas nosaka, ka prasības pieteikumu var iesniegt dalībvalsts tiesā tādiem pagaidu pasākumiem, ietverot drošības pasākumus, kurus attiecīgajā valstī paredz tiesību akts, pat ja saskaņā ar šo regulu lietas būtība ir citas dalībvalsts tiesu jurisdikcijā. Tādējādi, regulā ir skaidri noteikts, ka attiecībā uz prasības nodrošināšanu ir piemērojams attiecīgās valsts likums. Līdzēji nevar vienoties par prasības nodrošināšanas gadījumā izmantojamo procesuālo tiesību normu.

Tomēr Civilprocesa likuma¹⁶⁷ 681.panta otrā daļa attiecībā uz ārvalsts dokumentu izsniegšanas kārtību, un 712.panta 3.daļa attiecībā uz ārvalsts pierādījumu iegūšanas lūguma izpildi paredz piemērot ārvalsts procesuālo kārtību. Tomēr ārvalsts procesuālo tiesību izmantošanai Latvijas Republikā ir izņēmuma raksturs. Tādējādi, lai arī Civilprocesa likuma

---

¹⁶¹Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

¹⁶²Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs. prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. –Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006.

¹⁶³Sk. Briedis E. Problēmas saistībā ar prasības nodrošināšanu. Jurista Vārds. 2010.gada 16.novembris Nr.46, 12.-20.lpp.

¹⁶⁴Turpat, 19.lpp

¹⁶⁵Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 17.jūnija Regula (EK) Nr.593/2008. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0006:LV:PDF> [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁶⁶2000.gada 22.decembra Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001, 21.pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0044:LV:HTML> [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁶⁷Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

5.pants ir attiecināms gan un materiālo, gan procesuālo tiesību normu piemērošanu, ārvalsts procesuālās tiesību normas var tikt piemērotas tikai saskaņā ar likumu. Pretējā gadījumā tiktu pārkāpts valsts varas suverenitātes princips, jo ārvalsts likumdevējs noteiktu citas valsts varas īstenošanas kārtību un procesu.

Šādā skatījumā šķiet absurds Rīgas apgabaltiesas lēmumā lietā Nr.3-10/72/09-26¹⁶⁸ izteiktais secinājums, ka atbilstoši līgumā noteiktajam likumam, puse var lūgt Latvijas tiesai nodrošināt prasību saskaņā ar pielīgtā likuma procesuālām normām.

Attiecībā uz šīs nodaļas sākumā minēto Augstākās tiesas 2009.gada 28.septembra lēmumā lietā C01191209, jānorāda, ka saskaņā ar judikatūras atziņām, gadījumos, kad strīds ir piekritīgs šķīrējtiesai, jautājumos par prasības nodrošināšanu ir piemērojami Padomes Regula (EK) Nr.44/2001 noteikumi¹⁶⁹.

Kā atzinusi Eiropas Kopienų Tiesa (tagad - Eiropas Savienības Tiesa) *Van Uden* lietā,¹⁷⁰ 1968.gada Briseles Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās¹⁷¹ ietvaros var noteikt pagaidu pasākumus attiecībā uz šķīrējtiesas procesa būtību, ja strīda priekšmets ietilpst regulas darbības jomā. Kā norāda Tieslietu ministrija, šī judikatūras atziņa ir saistoša, interpretējot Padomes Regulas (EK) Nr.44/2001 noteikumus, jo 1968.gada Briseles Konvencijas noteikumi lielā mērā ir pārņemti Padomes Regulas (EK) Nr.44/2001 noteikumos.¹⁷²

Tādējādi secināms, ka Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmums nav pamatots, jo tajā nav ievērota Eiropas Savienības Tiesas judikatūra un Padomes Regulas (EK) Nr.44/2001 noteikumi.

Pēc autores domām, šādas tiesu kļūdas rodas no nepareizas Civilprocesa likuma 5.panta interpretācijas. Lai gan minētā panta ceturtā daļa nosaka, ka likumā vai līgumā noteiktajos gadījumos tiesa piemēro arī citu valstu likumus un starptautisko tiesību normas, attiecībā uz procesuālo tiesību piemērošanu ārvalsts likums var tikt izmantots tikai tādā gadījumā, ja to nosaka likums. Atbilstoši Padomes Regulas (EK) Nr.44/2001 noteikumiem, līdzēji var vienoties tikai par tiesu, kuras jurisdikcijā ir izlemt saistībā ar līgumu radušos strīdus.

¹⁶⁸Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 10.jūlija lēmums lietā Nr.3-10/72/09-26 (nav publicēts)

¹⁶⁹2000.gada 22.decembra Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001, 21.pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0044:LV:HTML> [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁷⁰1998.gada 17.novembra Eiropas Savienības (bij. Kopienų) tiesas spriedums lietā C-391/95. Pieejams: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61995j0391 [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁷¹1968.gada Briseles Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41998A0126:EN:HTML> [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁷²Jurisdikcija, spriedumu atzīšana un izpilde. Pieejams: http://www.tm.gov.lv/lv/sadarbiba/spriedumu_atzisana.html [Aplūkots: 19.04.2011]

Savukārt, ja likums nenosaka citādi, lietu izskatīšanas tiesā kārtība ir pakļauta Latvijas procesuālajām tiesību normām.

Tādējādi secināms, ka tiesu prakse prasa pilnveidošanu, īpaši Eiropas Savienības tiesību un judikatūras piemērošanas ziņā. Šādas problēmas ir risināmas tikai ar juridiskās domas attīstību.

5.2. Citā Eiropas Savienības dalībvalstī piemērotā nodrošinājuma līdzekļa izpilde Latvijā

Iepriekšējā apakšnodaļā jau apskatītās Padomes Regulas (EK) Nr.44/2001¹⁷³ prasību kontekstā ne mazāk svarīgi ir pievērsties jautājumam, par nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu, kas pakļautas citas dalībvalsts tiesas kompetencei.

Kā atzinusi Eiropas Kopienu tiesa (tagad - Eiropas Savienības tiesa) *Denilauler* lietā,¹⁷⁴ nodrošināšanas pasākumi, kas tiek piemēroti, neuzklausot atbildētāju (*ex parte*), un kurus paredzēts izpildīt, nepaziņojot atbildētājam, nav izpildāmi saskaņā ar 1968.gada Briseles Konvenciju.¹⁷⁵ Jau iepriekšējā apakšnodaļā ir aplūkots jautājums par judikatūras atziņu saistībā ar 1968.gada Briseles Konvenciju attiecināmību uz Padomes Regulas (EK) Nr.44/2001 normām.

Analizējot Regulas Nr.44/2001 prasības, Eiropas Kopienu komisija savā 2009.gada 24.aprīļa ziņojumā Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai norādīja, ka praksē „nav īsti skaidrs, vai šādus pasākumus var atzīt un izpildīt, pamatojoties uz regulu, ja atbildētājam pēc tam ir iespēja pasākumu apstrīdēt.”¹⁷⁶ Eiropas Parlamenta rezolūcijā par Padomes Regulas (EK) Nr.44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās īstenošanu un pārskatīšanu ir ierosināts precizēt *Denilauer* judikatūru, „skaidri nosakot, ka *ex parte* pasākumus var atzīt un izpildīt saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 44/2001, ja atbildētājam ir bijusi iespēja tos pārsūdzēt”¹⁷⁷. Šāda

---

¹⁷³2000.gada 22.decembra Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001, 21.pants. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0044:LV:HTML> [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁷⁴1980.gada 21.maija Eiropas Savienības (bij. Kopien) tiesas spriedums lietā 125/79. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61979J0125:EN:HTML> [Aplūkots: 20.04.2011]

¹⁷⁵1968.gada Briseles Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41998A0126:EN:HTML> [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁷⁶Eiropas Kopienu Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai par to, kā tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās. Briselē, 21.4.2009. Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282009%290174_/com_com%282009%290174_iv.pdf [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁷⁷Eiropas Parlamenta 2010. gada 7. septembra rezolūcija par Padomes Regulas (EK) Nr.44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās īstenošanu un pārskatīšanu

Eiropas Parlamenta nostāja rada jaunu pieeju citā dalībvalstī pieņemtā lēmuma par prasības nodrošināšanu izpildi.

Kā jau tika apskatīts šī darba 1.2.apakšnodaļā, Padomes Regula (EK) Nr.44/2001 attiecībā uz prasības nodrošināšanas pasākumiem pamatā aprobežojas ar rekomendāciju vērsties pie dalībvalstu nacionālajām tiesībām. Izņēmums ir noteikts regulas 47.punktā 2.daļa, kas nosaka, ka izpildāmības deklarācija dod tiesības veikt visus aizsargpasākumus, tajā skaitā, tādus, kas nav paredzēti tās dalībvalsts tiesību aktos, kurā iesniegta prasība.

Civilprocesa likuma 644.panta otrā daļa¹⁷⁸ paredz, ka attiecībā uz sprieduma izpildes pasludināšanas kārtību, kas paredzēta Padomes Regula (EK) Nr.44/2001, piemērojami šā likuma 77.nodaļas noteikumi par ārvalstu tiesas nolēmumu atzīšanu. Tomēr Civilprocesa likuma 77.nodaļas - Ārvalstu tiesu nolēmumu atzīšana un izpildīšana – un īpaši 636.panta pirmās daļas izpratnē jēdziens „ārvalsts tiesas nolēmums” ir saprotams, ka tāda ārvalsts tiesas nolēmuma izpildi, ar kuru strīdus jautājums starp pusēm ir izspriests pēc būtības vai apstiprināts izlīgums, kas nav piemērojams prasības nodrošināšanas pasākumiem.

Ja ir konstatēta pretruna starp nacionālo tiesību normu un Eiropas Savienības tiesību normu, ir piemērojama pēdējā.¹⁷⁹ Civilprocesa likums attiecībā pret Padomes Regula (EK) Nr.44/2001 pilda tikai palīgfunkciju.¹⁸⁰ Tomēr, neskatoties uz minēto, šā jautājuma precizēšanai būtu jāpapildina Civilprocesa 636.pants ar norādi, ka jēdziens „ārvalsts tiesas nolēmums” būtu attiecināms arī uz dalībvalsts tiesas nolēmumu par prasības nodrošināšanas līdzekļa piemērošanu, kas izpildāms, saskaņā ar Padomes Regula (EK) Nr.44/2001 47.panta 2.daļu. Ņemot vērā minēto, Civilprocesa likuma 636.pants būtu papildināms ar trešo daļu šādā redakcijā: „Ārvalsts tiesas nolēmums šīs nodaļas izpratnē ir arī dalībvalsts tiesas nolēmums, kas atzīstams un izpildāms, saskaņā ar Padomes Regulu Nr.44/2001.”

Otrs jautājums, kam autore gribētu pievērst uzmanību, ir ārvalsts tiesas piemērotā prasības nodrošinājuma līdzekļa veids. Padomes Regula (EK) Nr.44/2001 47.panta otrā daļa atļauj piemērot tādu pasākumu, kas nav paredzēts tajā dalībvalstī, kurā iesniegts pieteikums. Attiecībā uz Latviju, pieteicējs var lūgt izpildīt tādu nodrošinājuma līdzekli, kas Latvijas Civilprocesam nav raksturīgs, ja tas pievieno izpildāmības deklarāciju.

Padomes Regula (EK) Nr.44/2001 neparedz iespēju pielāgot citā dalībvalstī pieņemto lēmumu tās dalībvalsts tiesībām, kurā tas būtu izpildāms. Tāpēc, likumsakarīgi, ja Latvijas

---

(2009/2140(INI)). Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2010-0304&language=LV&ring=A7-2010-0219> [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁷⁸Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

¹⁷⁹Sk. 1983.gada 15.novembra Eiropas Savienības (bij. Kopienų) tiesas lēmumu lietā Nr.288/82. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61982J0288:EN:HTML> [Aplūkots: 20.04.2011]

¹⁸⁰B.Rudevska. Regulas Nr. 44/2001 piemērošanas prakse Latvijas tiesās. Jurista Vārds. 2008.gada 29.jūlijs. Nr.28 (533). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=178788> [Aplūkots: 20.04.2011]

tiesā ir iesniegts pieteikums atzīt, piemēram, Anglijas tiesas izsniegto iesaldēšanas rīkojumu (*freezing injunction*), Latvijā tas būtu izpildāms tikai tādā mērā, kādā tas ir noteikts tā pieņemšanas valstī.

Īpašu uzmanību attiecībā uz Anglijas tiesas iesaldēšanas rīkojumu (*freezing injunction*) izpildi autore grib pievērst saistībā ar pēdējo gadu laikā masu mēdijos plaši izskanētu Apvienotās Karalistes Augstās justīcijas tiesas Karalienes tiesas departamenta komerciesā izskatāmo lietu saistībā ar aptuveni 100 milj. ASV dolāru izkrāpšanu no publiskās akciju sabiedrības „Latvijas kuģniecība“, kuras ietvaros tika pieņemti vairāki iesaldēšanas rīkojumi, kas tika apstiprināti un izpildīti Latvijā.¹⁸¹

Šādā gadījumā galveno problēmu rada fakts, ka Latvijas tiesību sistēma nepazīst šādu nodrošinājuma līdzekli – aizliegums atbildētājam ir veikt noteiktas darbības (proti, rīkoties ar saviem aktīviem), kas ir pastiprināts ar kriminālatbildību par tā neievērošanu.

Latvijas tiesu sistēma neparedz kriminālatbildību par nodrošinājuma līdzekļa nepildīšanu. Nepildīšanas gadījumā pieteicējs var prasīt zaudējumu atlīdzību vispārējā civiltiesiskā kārtībā. Savukārt, Baltkrievijas Civilprocesa kodeksa 255.pants,¹⁸² nosaucot iespējamus nodrošinājuma līdzekļus, jau paredz civiltiesisko atbildību, ja atbildētājs, tā īpašuma apķīlāšanas gadījumā, vai trešā personā, gadījumā, ja tai uzlikts aizliegums nodot atbildētājam viņam pienākošos īpašumu vai izpildīt citas saistības, nepilda tiesas uzlikto pienākumu.

Latvijas tiesību sistēmai svešā iesaldēšanas rīkojuma (*freezing injunction*) izpilde rada šādas problēmas:

- 1) Ja iesaldēšanas rīkojums attiecībā uz atbildētāja noguldījumiem kredītiestādē tiek saprasts kā aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības, tas ir, rīkoties ar noguldījumiem, – Kredītiestāžu likumā¹⁸³ nav paredzēts tā izpildes mehānisms. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 142.panta sesto daļu, lēmumu par prasības nodrošināšanu, nosakot aizliegumu atbildētājam veikt noteiktas darbības, izpilda tiesu izpildītājs un paziņo tiesas lēmumu atbildētājam vai attiecīgajai trešajai personai pret parakstu vai nosūtot ierakstītā pasta sūtījumā.¹⁸⁴ Kredītiestāžu likums neparedz šāda aizlieguma izpildi, tajā tiek reglamentēta tikai kārtībā, kādā ir veicama noguldījumu apķīlāšana.¹⁸⁵ Savukārt, noguldījumu apķīlāšanu var veikt,

¹⁸¹Sk. AS “Latvijas kuģniecība” panāk būtisku progresu liela apjoma izkrāpšanas lietā. Pieejams: <http://www.lk.lv/lv/news/view/as-latvijas-kugnieciba-panak-butisku-progresu-liela-apjoma-izkrapsanas-lieta> [Aplūkots: 19.04.2011]

¹⁸²Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь. Pieejams: <http://pravo.kulichki.com/vip/gpk/index.htm> [Aplūkots 27.02.2011]

¹⁸³Kredītiestāžu likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1995.gada 24.oktobris, Nr.163 (446)

¹⁸⁴Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

¹⁸⁵Kredītiestāžu likums: LR likums, 65., 66.panti. Latvijas Vēstnesis, 1995.gada 24.oktobris, Nr.163 (446)

pamatojoties uz tiesas lēmumu par to maksājumu apķīlāšanu, kuri pienākas no trešajām personām, tajā skaitā naudas līdzekļi kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās, kas ir cita veida nodrošinājuma līdzeklis. Tādējādi, ja kredītiestāde saņem tiesu izpildītāja rīkojumu, kurā norādīts, ka kredītiestādes klientam ir noteikts aizliegums rīkoties ar kredītiestādē esošajiem naudas līdzekļiem, rodas jautājums, vai ir izpildāmi trešo personu rīkojumi attiecībā uz kredītiestādē esošajiem naudas līdzekļiem. Piemēram, šāds atbildētājam noteiktais aizliegums neaizliedz izpildīt citu tiesu izpildītāja rīkojumu par noguldījumu apķīlāšanu vai nodokļu administrācijas lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu, vai noguldījumu konfiskāciju kriminālprocesā. Noguldījumu apķīlāšanas gadījumā, Civilprocesa likuma 142.panta piektā daļa nodrošina apķīlāšanas izpildi „rindas kārtībā”, paredzot, ka apķīlātos maksājumus var izmaksāt citām personām tikai atbilstoši tā tiesu izpildītāja aprēķinam, kurš pirmais apķīlājis maksājumus.¹⁸⁶

2) Ja tiek piemērots aizliegums atbildētājam veikt noteiktas darbības, praktiski nav iespējams izsekot, kāda summa atrodas atbildētāja kontā. Tiesu izpildītājam būtu paziņots tikai tas naudas līdzekļu atlikums, kas bijis rīkojuma saņemšanas dienā. Savukārt, ņemot vērā, ka iesaldēšanas rīkojums (*freezing injunction*) pieļauj gan trešo personu likumīgo rīkojumu/lēmumu izpildi, gan naudas ieskaitīšanu kontā, gan saprātīgus tēriņus juridiskajai palīdzībai, un īpaši ņemot vērā šāda aizlieguma starptautisko raksturu, izsekot aktuālajam atlikumam nav iespējams. Tādējādi, pastāv iespēja, ka ar nepamatotu aizliegumu tiktu aizskartas atbildētāja tiesības. Nav skaidrs, kā tiktu atļauta rīcība ar naudas līdzekļiem, kas atrodas atbildētāja kontā konkrētajā kredītiestādē, ja atbildētājs var sniegt pierādījumus, ka citā kredītiestādē esošie naudas līdzekļi pilnībā sedz ar iesaldēšanas rīkojumu (*freezing injunction*) uzlikto pienākumu, proti:

- a. Kam tiktu sniegti pierādījumi – kredītiestādei vai tiesu izpildītājam;
- b. Kurš vērtētu pierādījumus;
- c. Kurš uzņemtos atbildību, ja ar atļauju rīkoties ar atbildētāja naudas līdzekļiem, tiktu pārkāpts iesaldēšanas rīkojums (*freezing injunction*).

Citādi tas notiek noguldījumu apķīlāšanas gadījumā, kad saskaņā ar Civilprocesa likuma 142.panta piekto daļu, apķīlātie noguldījumi būtu ieskaitāmi tiesu izpildītāja depozīta kontā, kur tie tiktu uzskaitīti.

3) Ja iesaldēšanas rīkojums (*freezing injunction*) tiek izpildīts kā to maksājumu apķīlāšanu, kuri pienākas no trešajām personām, tajā skaitā naudas līdzekļi

---

¹⁸⁶Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)

kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās, lai gan tā izpilde tiek atvieglota, tiek ievērojami paplašināta tā darbība un aizskartas atbildētāja un trešo personu likumīgas intereses.

Ņemot vērā minēto, Latvijai sveša nodrošinājuma līdzekļa izpilde ir ievērojami apgrūtināta un rada daudz ar to izpildi saistītu neatrisinātu jautājumu. Ir likumsakarīgi, ka Latvijas likumdevējs nevar paredzēt visās dalībvalstīs sastopamo nodrošinājuma līdzekļu izpildes procesu, un vienmēr radīsies grūtības Latvijas tiesību sistēmai svešo elementu pienācīgas izpildes nodrošināšanai. Pēc autores domām, būtu nepieciešams izdarīt grozījumus Padomes Regulā (EK) Nr.44/2001, izslēdzot iespēju izmantot jebkuru nodrošinājuma līdzekli, bet tikai tādu, kādu paredz attiecīgās dalībvalsts, kurā tiks veikta nodrošinājuma līdzekļa izpilde, tiesību akti.

KOPSAVILKUMS

Apkopojot darba gaitā paustas atziņas, autore piedāvā aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Apkopojot Eiropas Savienības tiesiskā regulējuma izmaiņas prasības nodrošināšanas jomā, autore secina, ka tiesiskā regulējuma pilnveidošana norisinās ar mērķi veicināt prasības nodrošināšanas efektivitāti un vienkāršot tās piemērošanas procedūru. Tajā pat laikā, arvien lielāku nozīmi iegūst atbildētāja interešu aizsardzība. **Tādējādi, Civilprocesa likums prasības nodrošināšanas jomā būtu modernizējams, ņemot vērā minētus mērķus.**

2. Autore secina, ka Civilprocesa likumā norādītie prasības nodrošinājuma līdzekļi dažos gadījumos ir neefektīvi, piemēram, ja nepieciešams atzīt un izpildīt Latvijas Civilprocesa likumā neparedzētu prasības nodrošinājuma līdzekli pārrobežu strīdā. Ņemot vērā minēto, autore uzskata, ka **Civilprocesa likuma 138.panta pirmo daļu ir nepieciešams papildināt ar 8.punktu šādā redakcijā: „cits nodrošinājuma līdzeklis, ja tiesa to uzskata par nepieciešamu”.**

3. Autore pievienojas viedoklim, ka **pieteicēja subjektīvais uzskats vien nevar kalpot par prasības nodrošināšanas pamatu, tam ir jābūt apstiprinātam ar pierādījumiem.** Tomēr, autore konstatē, ka tiesu praksē ir sastopami gadījumi, kad tiesas minēto tiesību normu interpretē pretēji. Lai nodrošinātu vienotu tiesu praksi un izvairītos no gadījumiem, kad prasības tiek nodrošinātas nepamatoti, **autore piedāvā Civilprocesa likuma 137.panta pirmo daļu izteikt šādā redakcijā: „Ja ir pamats uzskatīt, ka tiesas sprieduma izpilde lietā varētu kļūt apgrūtināta vai neiespējama, tiesa vai tiesnesis pēc prasītāja motivēta pieteikuma var pieņemt lēmumu par prasības nodrošināšanu. Pieteikumā par prasības nodrošināšanu norādāms prasības nodrošinājuma līdzeklis. Iesniedzot pieteikumu par prasības nodrošināšanu prasītājs sniedz pierādījumus, kas pamato nepieciešamību nodrošināt prasību.”**

4. **Autore uzskata, ka Civilprocesa likuma 139.panta pirmajā daļā noteiktie nosacījumi prasības nodrošinājuma līdzekļa piemērošanai pirms prasības celšanas ir novecojuši.** Šajā tiesību normā ietvertā iespējamā atbildētāja interešu aizsardzība (proti, prasības nodrošināšana pieļaujama tikai gadījumā, ja atbildētājs rīkojas negodprātīgi) ir pretrunā ar prasības nodrošināšanas mērķi, tādējādi mazinot tās efektivitāti. Lai izveidotu efektīvu iespējamā prasītāja tiesību aizsardzības instrumentu, tajā pat laikā nodrošinot atbildētāja interešu aizsardzību, **autore piedāvā izslēgt Civilprocesa likuma 139.panta**

pirmo daļu, tādējādi attiecinot 137.panta noteikumus uz prasības nodrošināšanu arī pirms prasības celšanas.

5. Autore secina, ka esošais tiesiskais regulējums attiecībā uz prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas (jautājumā par termiņa noteikšanu prasības iesniegšanai) nepietiekami aizsargā atbildētāja intereses. Likumdevējs ir pilnvarojis tiesu pašai noteikt termiņu, kādā prasība būtu ceļama. Tomēr, iespējamā atbildētāja tiesību aizsardzības kontekstā, normatīvajā līmenī būtu nepieciešams noteikt vismaz maksimāli pieļaujamo termiņu prasības iesniegšanai. **Autore uzskata, ka Civilprocesa likuma 139.panta trešo daļu būtu jāizsaka šādā redakcijā: „Apmierinot pieteikumu par prasības nodrošināšanu pirms prasības celšanas, tiesnesis prasītājam nosaka termiņu prasības pieteikuma iesniegšanai tiesā, kas nav garāks par vienu mēnesi.”**

6. Pēc autores domām, atbildētājam ir jābūt garantētai iespējai aizsargāt savas aizskartas intereses pēc iespējas ātrāk. Ņemot vērā to, ka pieteikumu par prasības nodrošināšanu tiesa izlemj, nepaziņojot atbildētājam, iespēja aizsargāt savas intereses viņam rodas tikai ar brīdi, kad viņš par to ir uzzinājis. Pašlaik Civilprocesa likums neparedz noteiktu termiņu paziņojuma nosūtīšanai atbildētājam par piemērotu nodrošinājuma līdzekli, tādējādi nostādinot atbildētāju nelabvēlīgākā situācijā. Prasītāja un atbildētāja interešu līdzsvarošanai, **autore piedāvā papildināt Civilprocesa likuma 142.panta pirmo daļu ar šādu teikumu: „Pēc tā izpildes, lēmums par prasības nodrošināšanu nekavējoties tiek paziņots atbildētājam.”**

7. Pretēji Civillikuma prasībām, zvērināts tiesu izpildītājs, veicot to maksājumu apķīlāšanu, kas atbildētājam pienākas no trešajām personām, saņem procentus no depozīta kontā ieskaitītajiem naudas līdzekļiem. Tomēr, tiesu izpildītājam nav piešķirtas nedz īpašuma, nedz lietošanas tiesības, tādējādi augļu saņemšana no atbildētāja īpašuma (noguldījuma) nav likumīga. **Būtu nepieciešams tiesiskā līmenī noregulēt jautājumu par augļu (kapitāla procentu) piederību, izdarot grozījumus Tiesu izpildītāju likumā, papildinot to ar 144¹.pantu šādā redakcijā: „Procenti par piedzīto un tiesu izpildītāja depozīta kontā noguldīto naudas līdzekļu atlikumu ir pieskaitāmi attiecīgās personas, pret kuru vērsta piedziņa, mantai samērīgi ar no attiecīgās personas piedzīto un depozīta kontā esošo naudas līdzekļu apmēru”.**

Papildus, autore vēlas pievērst uzmanību problēmām, kas konstatēti sakarā ar tiesu izpildītāju amata darbību izpēti. Autore secina, ka vienādu amata darbību izpildei izdotie tiesu izpildītāju rīkojumi ir atšķirīgi pēc formas un satura, kas var ietekmēt rīkojumu efektivitāti.

Autore uzskata, ka zvērinātu tiesu izpildītāju amatu darbību efektivitāti varētu celt, nosakot vienotas prasības tiesu izpildītāju rīkojumu formai un saturam. Tiesu izpildītāju rīkojumu izstrādāšanas prasības būtu jāapstiprina Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomē kā metodiskie norādījumi.

8. Pēc autore domām, jautājumā par prasības nodrošinājuma atzīmes ierakstīšanu zemesgrāmatā dispozivitātes princips nonāk pretrunā ar pušu procesuālās līdztiesības principu. Lai nodrošinātu prasību ar nodrošinājuma atzīmes ierakstīšanu zemesgrāmatā, pieteicējam jāizpilda virkni nosacījumu, kas vājina šī līdzekļa efektivitāti. Tieši efektivitātes veicināšanai atsevišķos neatliekamajos gadījumos, **autore piedāvā papildināt Civilprocesa likuma 142.panta trešo daļu ar otro teikumu šādā redakcijā: „Atsevišķos gadījumos tiesa var pati lūgt veikt nodrošinājuma atzīmes ierakstīšanu zemesgrāmatā, nosūtot lūgumu un lēmuma par prasības nodrošināšanu norakstu attiecīgajai zemesgrāmatu nodaļai elektroniskā formā.”**

9. Autore secina, ka lemjot jautājumu par prasības nodrošināšanu ar aizlieguma noteikšanu atbildētājam veikt noteiktas darbības, tiesas lēmumā ir jākonkretizē, kādas darbības ir aizliegtas veikt. Pretējā gadījumā šāds lēmums ir prettiesisks. Tomēr praksē ir sastopami gadījumi, kad tiesas pārāk plaši formulē atbildētājam noteikto aizliegumu. **Nemot vērā minēto, būtu nepieciešams vērst tiesu uzmanību uz nepieciešamību tiesas lēmumā konkretizēt, kādas noteiktas darbības ir aizliegtas. Pēc autore domām, tiesu prakses maiņas nepieciešamība būtu jāformulē ar Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta atzinuma (piemēram, tiesu prakses apkopojumā) palīdzību.**

10. Lai gan Civilprocesa likuma 5.panta ceturtnā daļa nosaka, ka likumā vai līgumā noteiktajos gadījumos tiesa piemēro arī citu valstu likumus un starptautisko tiesību normas, **autore secina, ka attiecībā uz procesuālo tiesību piemērošanu ārvalsts likums var tikt izmantots tikai tādā gadījumā, ja to nosaka Latvijas likums.** Atbilstoši Padomes Regulas (EK) Nr.44/2001 noteikumiem, līdzēji var vienoties tikai par tiesu, kuras jurisdikcijā ir izlemt saistībā ar līgumu radušos strīdus. Savukārt, ja likums nenosaka citādi, lietu izskatīšanas kārtība Latvijas tiesā ir pakļauta Latvijas procesuālajām tiesību normām.

11. Civilprocesa likuma 636.pants paredz tikai tādu ārvalsts tiesas nolēmumu atzīšanu, ar kuru strīdus jautājums starp pusēm ir izspriests pēc būtības vai apstiprināts izlīgums, kas nav attiecināms uz ārvalstīs piemērotā prasības nodrošinājuma līdzekļa atzīšanu un izpildi Latvijā. Savukārt, šāda nolēmuma izpilde ir paredzēta Padomes Regula (EK) Nr.44/2001 47.panta 2.daļā. **Nemot vērā minēto, Civilprocesa likuma 636.pants būtu papildināms ar**

trešo daļu šādā redakcijā: „Ārvalsts tiesas nolēmums šīs nodaļas izpratnē ir arī dalībvalsts tiesas nolēmums, kas atzīstams un izpildāms, saskaņā ar Padomes Regulu Nr.44/2001.”

12. Latvijas Civilprocesa likumā neparedzētā ārvalsts tiesas piemērotā nodrošinājuma līdzekļa izpilde Latvijā ir ievērojami apgrūtināta un rada daudz ar to izpildi saistītu neatrisinātu jautājumu. Latvijas likumdevējs nevar paredzēt visās dalībvalstīs sastopamo nodrošinājuma līdzekļu izpildes procesu, un vienmēr radīsies grūtības Latvijas tiesību sistēmai svešo elementu pienācīgas izpildes nodrošināšanai. **Pēc autores domām, būtu nepieciešams izdarīt grozījumus Padomes Regulā (EK) Nr.44/2001, izslēdzot iespēju izmantot jebkuru nodrošinājuma līdzekli, bet tikai tādu, kādu paredz attiecīgās dalībvalsts, kurā tiks veikta nodrošinājuma līdzekļa izpilde, tiesību akti.**

ANOTĀCIJA

Maģistra darba „Prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanas un izpildes problēmas” autore aktualizē jautājumu par prasības nodrošināšanas institūta nepilnībām un nepieciešamajām izmaiņām likumdošanā.

Darba gaitā autore piedāvā vairākus priekšlikumus Civilprocesa likuma pilnveidošanai ar mērķi paaugstināt prasības nodrošināšanas līdzekļu efektivitāti, vienlaikus uzlabojot atbildētāja tiesību aizsardzību.

Darbā tiek analizēti arī tādi ar lēmumu par prasības nodrošinājuma līdzekļu izpildi saistīti jautājumi, kas juridiskajā zinātnē līdz šim nav aplūkoti, piemēram, augļu (kapitāla procentu) piederība tiesu izpildītāju darbību kontekstā, kā arī citā Eiropas Savienības dalībvalstī piemērotā nodrošinājuma līdzekļa izpilde Latvijā.

ANNOTATION

The author of the Master's research paper „The problems in the application and implementation of the means of securing claims” actualizes the question regarding deficiency of securing claims and necessity of making changes in legislation.

The author offers the number of suggestions how to improve the Civil procedure code in order to make more effective the securing claims institute at the same time making better the protection of the rights of the defendant.

Also, the author analyses the number of principally new questions, for example, ownership of fruits (increase of capital) in accordance with the bailiff's actions, and the realization of the mean of securing claims enforced in the other member state of European Union in Latvia.

АНОТАЦИЯ

Автор магистерской работы «Проблемы применение и исполнения мер по обеспечению иска» актуализирует вопрос о несовершенстве института обеспечения иска и необходимости изменения законодательства.

В процессе работы автор разрабатывает ряд предложений для усовершенствования норм Гражданско-процессуального закона с целью увеличения эффективность мер по обеспечению иска, одновременно улучшив степень защиты прав ответчика.

В работе также рассматриваются и такие, связанные с исполнением решений об обеспечении иска вопросы, которые до сих пор в юридической литературе не были обозначены, например – принадлежность плодов (процентов капитала) в контексте действий судебных исполнителей и проблемы исполнения принятой в другой стране – члене Европейского Союза меры по обеспечению иска.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN JURIDISKO AKTU SARAKSTS

Literatūra:

1. AS “Latvijas kuģniecība” panāk būtisku progresu liela apjoma izkrāpšanas lietā.
Pieejams: <http://www.lk.lv/lv/news/view/as-latvijas-kugnieciba-panak-butisku-progresu-liela-apjoma-izkrapsanas-lieta> [Aplūkots: 19.04.2011]
2. **Balmaks I.** Nodrošinot prasību, nedrīkst liegt izmantot balsstiesības kā tādas.
Vēstules, Jurista Vārds, 25.01.2011., 4 (651) Pieejams:
<http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=224674> [Aplūkots:
16.04.2011]
3. **Briedis E.** Par prasības nodrošinājuma pamatu. Jurista Vārds, 22.04.2008., 16 (520)
Pieejams:
http://www.sorainen.com/UserFiles/File/Publications/article.regarding_basis_for_securing_a_claim.2008_04_22.edgarsb.jurista_vards.lv.pdf [Aplūkots 12.12.2010]
4. **Briedis E.** Problēmas saistībā ar prasības nodrošināšanu. Jurista Vārds. 2010.gada
16.novembris Nr.46
5. **Bukovskis V.** Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: autora izdevums,1933.
6. Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs.
prof. Torgāna K.vispārīgā zinātniskā redakcijā. –Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006.
7. Civilprocesa likums (1938.g. izd., 1939. g. iespied.) ar paskaidrojumiem -
izvilkumiem no Latvijas Senāta un Tiesu palātas spriedumiem un no attiecīgās
zinātniskās literatūras, kā arī dažiem aizrādījumiem uz likumdošanas motīviem,
sast. senators Konradi F., Tiesu palātas Civildepartamenta priekšsēdētājs
Zvejnieks T. et al. Rīga: Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939 /sast. F. Konradi ...
[u.c.], Rīgā : Valsts tipogrāfija, 1939.
8. **Čakste-Rāzna E., Škutāns D.** „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu
praksē”. Jurista Vārds, 17.06.2008., 23 (528) Pieejams:
<http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010]
9. Disciplinārkolēģija izbeidz pret tiesnesi Meliņu ierosināto disciplinārlietu. Pieejams:
<http://www.at.gov.lv/lv/information/on-disciplinary-proceedings/2011/201103/20110303/?print=1> [Aplūkots: 16.04.2011]

10. Diskusija: Balsstiesīgā pamatkapitāla izpratne. Jurista Vārds. Nr.3 (650) Otrdiena, 2011. gada 18. Janvāris. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/?menu=DOC&id=224289> [Aplūkots: 16.04.2011]
11. **Džule Z.** Ko (ne)nodrošina prasības nodrošinājums uz daļām? Dienas Bizness. Blogi & Viedokļi 2011. gada 25. Marts Pieejams: <http://www.db.lv/blogi-viedokli/blogi/ko-ne-nodrosina-prasibas-nodrosinajums-uz-dalam-237059> [Aplūkots: 15.04.2011]
12. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Zaļā grāmata par Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās pārskatīšanu" COM(2009) 175 galīgā redakcija. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:255:0048:01:LV:HTML> [Aplūkots: 21.04.2011]
13. Eiropas Kopienu Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei un Eiropas Ekonomikas un Sociālo Lietu Komitejai par to, kā tiek piemērota Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās. Briselē, 21.4.2009. Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282009%290174_/com_com%282009%290174_lv.pdf [Aplūkots: 19.04.2011]
14. Eiropas Parlamenta 2010.gada 7.septembra rezolūcija par Padomes Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās īstenošanu un pārskatīšanu (2009/2140(INI)). Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2010-0304&language=LV&ring=A7-2010-0219> [Aplūkots: 19.04.2011]
15. Eiropas Parlamenta Juridiskās komitejas 16.2.2011 ziņojuma projekts ar ieteikumiem Komisijai par pagaidu pasākumiem attiecībā uz debitoru aktīvu iesaldēšanu un atklāšanu pārrobežu lietās(2009/2169(INI)). Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/pr/840/840777/840777lv.pdf [Aplūkots: 21.04.2011]
16. Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls. Pagaidu un nodrošināšanas pasākumi - Vispārīgas ziņas. Pieejams: http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_gen_lv.htm [Aplūkots 03.01.2011]
17. Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls. Pagaidu un nodrošināšanas pasākumi – Spānija. Pieejams:

- http://ec.europa.eu/civiljustice/interim_measures/interim_measures_spa_lv.htm
[Aplūkots 06.03.2011]
18. Īsais kurss reiderisma pamatos: Kā izkrāpt mantu vairāku miljonu latu apmērā, izmantojot tiesnešu labvēlību un likumdošanas trūkumus. Atklāta vēstule Valsts prezidentam, Saeimas priekšsēdētājam, Ministru prezidentam, Tieslietu ministram, Iekšlietu ministram, Augstākās Tiesas priekšsēdētājam, Ģenerālprokuroram, Valsts policijas priekšniekam, Saeimas Juridiskajai komisijai. Pieejams: <http://www.ir.lv/blogi/ekonomika/isais-kurss-reiderisma-pamatos-ka-izkrapt-mantu-vairaku-miljonu-latu-apmera-izmantojot-tiesnesu-labvelibu-un-likumdosanas-trukumus> [Aplūkots: 16.04.2011]
19. **Jarkina V.** Prasības nodrošinājuma pamats un nepieciešamie grozījumi Civilprocesa likumā. Jurista Vārds, 05.01.2010., 1 (596) Pieejams: <http://www.evershedsbitans.com/lat/publikacijas/publikacijas/2010/prasibas-nodrosinajuma-pamats-un-nepieciešamie-grozijumi-civilprocesa-likuma> [Aplūkots 03.01.2011]
20. Jurisdikcija, spriedumu atzīšana un izpilde. Pieejams: http://www.tm.gov.lv/lv/sadarbiba/spriedumu_atzisana.html [Aplūkots: 19.04.2011]
21. **Kārklīņš J.** Latvijas līgumtiesību modernizācijas galvenie virzieni. Promocijas darba kopsavilkums juridisko zinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai. Rīga, 2006. Pieejams: www3.acadlib.lv/greydoc/Karklins_disertacija/Karklins_lat.doc [Aplūkots: 20.04.2011]
22. Latio rīko akciju īpašumu patiesās vērtības noteikšanai. Pieejams: <http://www.latio.lv/lv/zinas/2458/> [Aplūkots: 28.03.2011]
23. Latviešu literārā valodas vārdnīca. 1-8. Rīga, Zvaigzne, Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/> [Aplūkots 23.11.2010]
24. Latvijas Republikas tieslietu sistēma. Hronika (1990-2008). Juridiskās palīdzības administrācija. Pieejams: http://www.jpa.gov.lv/lat/aktualitates/pazinojumi_presei/?doc=521 [Aplūkots 18.03.2011]
25. **Levits E.** Ģenerālklausulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība (I). Likums un Tiesības, 2003, 5.sēj., Nr.6.
26. **Levits E.** Ģenerālklausulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība (II). Likums un tiesības, 2003, 5.sējums, Nr.7.

27. Lord Chief Justice Practice Direction 25a - Interim Injunctions. Pieejams:
http://www.justice.gov.uk/guidance/courts-and-tribunals/courts/procedure-rules/civil/pdf/practice_directions/pd_part25a.pdf [Aplūkots: 21.04.2011]
28. **Neimane K.** Prasības nodrošinājuma nozīme civilprocesā. Jurista Vārds. 29.04.2008.Nr.17 (521) Pieejams:
<http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=174539> [Aplūkots: 28.03.2011]
29. Papildinājumi grāmatai „Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā”.-Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006.
30. Parex banka vērsusies augstākajā tiesā ar blakussūdzību. Pieejams:
<http://www.parex.lv/lv/jaunumi/30-parex-banka-versusies-augtakaja-tiesa-ar-blakussudzibu> [Aplūkots 12.03.2011]
31. **Pētersone Z.** Civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas tiesā piemērojami intelektuālā īpašuma tiesību lietās. Promocijas darba kopsavilkums juridisko zinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai. Rīga, 2010. Pieejams:
http://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/zinas/zane-petersone.pdf [Aplūkots: 20.04.2011]
32. Piesaka grozījumus Civilprocesa likumā. Latvijas Vēstnesis. Pieejams:
http://www.lv.lv/?menu=doc&id=117789&lv_dala=29 [aplūkots 03.01.2011]
33. **Rudāns S.** Tiesas lēmuma par prasības nodrošināšanu izpilde. Jurista Vārds.29.07.2008., Nr.28. Pieejams:
<http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=178789> [Aplūkots: 14.04.2011]
34. Statistikas pārskats par zvērinātu tiesu izpildītāju darbu Latvijā. Pieejams:
<http://www.lzti.lv/?cid=9> [Aplūkots: 23.03.2011]
35. **Škutāns D.** Cerīgi jaunumi tiesu praksē: prasības nodrošināšana komercstrīdos. Jurista vārds, 2008.gada 7.oktobris, Nr.38(543). Pieejams:
<http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=181884> [Aplūkots 28.03.2011]
36. Tiesu administrācijas apkopotie statistikas dati. Pieejams:
<http://www.ta.gov.lv/index.php/lv/29/58/index.html> [aplūkots 03.01.2011]
37. Tiesu izpildītāja saimnieciskās un finansiālās darbības noteikumi. Depozītu summu uzskaites kārtošana. Pieejams: <http://www.lzti.lv/?scid=15> [Aplūkots 23.03.2011]
38. Uzņēmumu reģistra amatpersonu lēmumu atziņas ar ekspertu komentāriem. Jurista Vārds. Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=224681> [Aplūkots: 16.04.2011]

39. Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra Ringolda Baloža 2010.gada 19.maija lēmums Nr. 1-5/76. Pieejams: <http://ur.gov.lv/?a=65&l=1480&v=lv> [Aplūkots: 16.04.2011]
40. Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra Ringolda Baloža 2010.gada 22.oktobra lēmums Nr. 1-5/159. Pieejams: <http://www.ur.gov.lv/?a=65&l=1543> [Aplūkots: 16.04.2011]
41. **Virko E.** Zemesgrāmatu pieejamība un ticamība. Juristā Vārds. 01.04.2008., Nr.13
42. International encyclopaedia of laws. Civil procedure /editor: Piet Taelman; general editor: R. Blanpain. The Netherlands: Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 1.
43. International encyclopaedia of laws. Civil procedure /editor: Piet Taelman; general editor: R. Blanpain. The Netherlands: Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 2.
44. International encyclopaedia of laws. Civil procedure /editor: Piet Taelman; general editor: R. Blanpain. The Netherlands: Kluwer Law International, 1994- (papildin. 2007) (New York : Farrington Loose Leaf) Volume 3.
45. Principles and rules of transnational civil procedure. Pieejams: <http://www.unidroit.org/english/documents/2002/study76/s-76-07-e.pdf> [aplūkots 12.12.2010]
46. **Sime S.** A Practical approach to Civil procedure. Ninth Edition. Oxford: Oxford university press, 2006.
47. **Кузнецов С.А.** Обеспечительные меры в гражданском и административном судопроизводстве. Москва: Волтерс Клувер, 2010.
48. **Коршунов Н.М., Мареев Ю.Л.** Гражданский процесс: Учебник для вузов.- М.: Норма, 2004.
49. **Костенко А.** Арест голосующих акций как мера по обеспечения иска. Pieejams: <http://www.epam.ru/index.php?id=22&id2=178&l=rus> [Aplūkots: 18.04.2011]
50. **Михалевич Л.С.** Арест акций. Pieejams: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=172550> [Aplūkots: 18.04.2011]
51. **Савиков А.В.** Арест акций и право на участие в общем собрании акционеров. Pieejams: <http://www.lawmix.ru/comm/5097/> [Aplūkots: 18.04.2011]

Normatīvie akti:

1. 1968.gada Briseles Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41998A0126:EN:HTML>
[Aplūkots: 19.04.2011]
2. 2000.gada 22.decembra Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0044:LV:HTML>
[Aplūkots: 19.04.2011]
3. 2002.gada 22.decembra Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0044:LV:NOT>
[Aplūkots 03.01.2011]
4. 2008.gada 17.jūnija Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr.593/2008. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:0006:LV:PDF>
[Aplūkots: 19.04.2011]
5. Civillikums. Ievads: LR likums. Ziņotājs, 1992.gada 30.jūlijs, Nr.29
6. Civillikums. Lietu tiesības: LR likums. Ziņotājs, 1992.gada 30.jūlijs, Nr.29
7. Par tiesu varu: LR likums. Ziņotājs, 1993.gada 14.janvāris, Nr.1
8. Zemesgrāmatu likums: LR likums. Ziņotājs, 1993.gada 29.aprīlis, Nr. 14./15
9. Kredītiestāžu likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1995.gada 24.oktobris, Nr.163 (446)
10. Civilprocesa likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1998.gada 3.novembris, Nr.326/330 (1387/1391)
11. Komerclikums: LR Likums. Latvijas Vēstnesis, 2000.gada 4.maijs, Nr.158/160 (2069/2071)
12. Tiesu izpildītāju likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002.gada 13.novembris, Nr. 165 (2740)
13. Dokumentu juridiskā spēka likums: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2010.gada 19.maijs, Nr. 78 (4270)
14. Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtība: MK noteikumi Nr.916. Latvijas Vēstnesis, 2010.gada 14.oktobris Nr. 163 (4355)
15. Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas civilprocesa kodekss: Ofic. Teksts ar piel., kuros ievietoti pa pantiem sist.materiāli/ LPSR Tieslietu m-ja. –Rīga: Avots, 1982.
16. Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь. Pieejams: <http://pravo.kulichki.com/vip/gpk/index.htm> [Aplūkots 27.02.2011]

17. Гражданское процессуальное уложение Германии = Deutsche Zivilprozessordnung mit Einföhrungsgesets: Ввод.закон к Гражд.процессуальному уложению: пер.с нем./[В.Бергманн, введ., сост.]-М.: Волтерс Клувер, 2006.
18. Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации. Pieejams: http://www.consultant.ru/popular/gpkrf/8_15.html#p1165 [Aplūkots 27.02.2011]
19. Федеральный закон «О государственной регистрации прав на недвижимое имущество и сделок с ним» от 21.07.1997 года N 122-ФЗ. Pieejams: http://sos-ru.info/zakon/zakon_zakon_registr122_17.shtml [Aplūkots: 14.04.2011]
20. Гражданский процессуальный кодекс Украины. Pieejams: <http://meget.kiev.ua/kodeks/gpk/glava-3-3/> [Aplūkots 07.03.2011]
21. Правовые акты Эстонии. Гражданский процессуальный кодекс (полный текст). Pieejams: http://estonia.news-city.info/docs/systemsw/dok_ieghlz/index.htm [Aplūkots 03.01.2011]; <http://www.isepankur.ee/est/Page/tsiviilkohtumenetluse-seadustik> [Aplūkots 01.03.2011]

Juridiskās prakses materiāli:

1. 1980.gada 21.maija Eiropas Savienības (bij. Kopienų) tiesas spriedums lietā 125/79. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61979J0125:EN:HTML> [Aplūkots: 20.04.2011]
2. 1983.gada 15.novembra Eiropas Savienības (bij. Kopienų) tiesas lēmumu lietā Nr.288/82. Pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61982J0288:EN:HTML> [Aplūkots: 20.04.2011]
3. 1998.gada 17.novembra Eiropas Savienības (bij. Kopienų) tiesas spriedums lietā C-391/95. Pieejams: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61995j0391 [Aplūkots: 19.04.2011]
4. 04.02.2003. Satversmes tiesas spriedums lietā „Par likuma „Par tiesu varu” 49.panta otrās daļas atbilstību Satversmes 1.un 83.pantam”. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=70928&from=off> [Aplūkots 15.02.2011]
5. 30.03.2010. Satversmes tiesas spriedums "Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas

- Satversmes 91., 92. un 105.pantam" Pieejams:
<http://www.likumi.lv/doc.php?id=207497> [Aplūkots 03.01.2011]
6. 24.11.2010. Satversmes tiesas spriedums "Par Civilprocesa likuma 396.panta pirmās daļas vārdu "vai ķīlas ņēmējs, kuram ir tiesības pārdot ķīlu par brīvu cenu", 396.panta otrās daļas vārdu "bet, ja pieteikumu iesniedzis ķīlas ņēmējs, – arī ķīlas līguma noraksts, pierādījumi par parādnieka brīdinājumu, ja vien no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams", 397.panta pirmās daļas vārdu "nepaziņojot par to pieteicējam un parādniekam" un 397.panta otrās daļas 1.punkta vārdu "vai ķīlas ņēmēja parādniekam un ķīlas ņēmējam ir tiesības nekustamo īpašumu pārdot par brīvu cenu" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam" Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=221720> [aplūkots 03.01.2011]
  7. 2004.gada 6.jūlija Augstākās tiesas Senāta Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.PAC-945. No: Latvijas Republikas apelācijas instances nolēmumu apkopojums civillietās 2003.-2004.gads. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.
  8. 2004.gada 3.septembra Augstākās tiesas Senāta Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.PAC-1106/2004. Pieejams:
<http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department4/2004/?print=1> [Aplūkots 03.01.2011]
  9. 2007. gada 23.oktobra Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.PAC-1621. No: Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē”. Jurista Vārds, 17.06.2008., 23 (528) Pieejams:
<http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010]
  10. 2008.gada 12.jūnija Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.PAC-1442 No: Škutāns D. Cerīgi jaunumi tiesu praksē: prasības nodrošināšana komercstrīdos. Jurista vārds, 2008.gada 7.oktobris, Nr.38(543). Pieejams:
<http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=181884> [Aplūkots 28.03.2011]
  11. 2008.gada 17.jūnija Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.PAC-1388 No: Škutāns D. Cerīgi jaunumi tiesu praksē: prasības nodrošināšana komercstrīdos. Jurista vārds, 2008.gada 7.oktobris, Nr.38(543). Pieejams:
<http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=181884> [Aplūkots 28.03.2011]
  12. 2009.gada 19.janvāra Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.C04322308 No: Pētersone Z. Civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas tiesā piemērojami intelektuālā īpašuma tiesību lietās. Promocijas darba kopsavilkums juridisko zinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai. Rīga, 2010. Pieejams:

- http://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/zinas/zane-petersone.pdf [Aplūkots: 20.04.2011]
13. 2009.gada 1.jūnija Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.C04248909 No: Pētersone Z. Civiltiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas tiesā piemērojami intelektuālā īpašuma tiesību lietās. Promocijas darba kopsavilkums juridisko zinātņu doktora zinātniskā grāda iegūšanai. Rīga, 2010. Pieejams: http://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/zinas/zane-petersone.pdf [Aplūkots: 20.04.2011]
  14. 2009.gada 23.septembra Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta lēmums lietā Nr.SKC-784/2009. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/department1/2009/> [Aplūkots 28.03.2011]
  15. 2009.gada 28.septembra Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas lēmums lietā Nr.PAC-1912 Pieejams: <http://www.adrklubs.lv/wp-content/uploads/2011/03/AT-lemums-PAC-1912.pdf> [Aplūkots: 03.01.2011]
  16. 1975.gada 23.jūnija Apelācijas tiesas Civillietu departamenta spriedums lietā Mareva Compania Naviera SA v International Bulkcarriers SA. Pieejams: <http://www.uniset.ca/other/cs4/19801AER213.html> [aplūkots 03.01.2011]
  17. Kurzemes apgabaltiesas 2007.gada 17.jūlija lēmums civillietā Nr.C02064006. No: Čakste-Rāzna E., Škutāns D. „Prasības nodrošinājuma bīstamā daba likumā un tiesu praksē”. Jurista Vārds, 17.06.2008., 23 (528) Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=auth&id=176824> [Aplūkots 21.12.2010]
  18. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2004.gada 2.jūnija lēmums lietā Nr.2-9/68 No: Latvijas Republikas apelācijas instances nolēmumu apkopojums civillietās 2003.-2004.gads. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.
  19. Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 10.jūlija lēmums lietā Nr.3-10/72/09-26 (nav publicēts)
  20. Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 28.marta spriedums lietā Nr.A425254307. Pieejams: http://www.tiesas.lv/files/AL/2011/03_2011/28_03_2011/AL_2803_apg_AA43-0245-11_11.pdf [Aplūkots: 05.04.2011]
  21. Administratīvā rajona tiesas 2010.gada 3.februāra spriedums lietā Nr.A42524307. Pieejams: http://www.tiesas.lv/files/AL/2010/02_2010/03_02_2010/AL_0302_raj_A-00921-10_5.pdf [Aplūkots 23.03.2011]
  22. Apelācijas un kasācijas instances tiesu prakse blakus sūdzību izskatīšanā par tiesu lēmumiem (saīsināts) Pieejams: <http://www.at.gov.lv/lv/info/summary/2006/> [Aplūkots 12.12.2010]

Dokumentārā lapa

Maģistra darbs „Prasības nodrošinājuma līdzekļu piemērošanas un izpildes problēmas”
izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Jūlija Nage-Dūksteniece _____ 23.05.2011

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: lektors Agris Bitāns _____ _____.2011

Darbs iesniegts Civiltiesisko zinātņu katedrā

Metodiķe: Tija Brūvere _____ 23.05.2011

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

_____.2011. prot. Nr. _____, vērtējums ____ (_____)

Komisijas sekretāre: _____